

POUL BREDO GRANDJEAN:

DANSKE KØBSTÆDERS SEGL INDTIL 1660

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

UDGIVET PAA BEKOSTNING AF
CARLSBERGFONDET OG NY CARLSBERGFONDET

K Ø B E N H A V N 1 9 3 7

I KOMMISSION HOS A/S J. H. SCHULTZ FORLAG

TEKST

DANSKE KØBSTÆDERS SEGL INDTIL 1660

DANSKE KØBSTÆDERS SEGL INDTIL 1660

DANSKE
KØBSTÆDERS SEGL
INDTIL 1660

VED

POUL BREDO GRANDJEAN

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

GENGIVNE VED FOTOTYPI
AF PACTH & CRONES EFTERFØLGER

Udgivet paa Bekostning af Carlsbergfondet og Ny Carlsbergfondet

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS A/S J. H. SCHULTZ FORLAG
1937

KØBENHAVNS
KOMMUNEBIBLIOTEKER
HOVEDBIBLIOTEKET
LÆSESALEN

*hs 90.85
gr 25
dk

x.1

21-5-38

A/S J. H. SCHULTZ BOGTRYKKERI

FORORD

I Fortsættelse af de tidligere udkomne Sigilværker ved Dr. Henry Petersen og A. Thiset, omhandlende danske gejstlige, adelige og kongelige Sigiller, forelægges her en Samling af de danske Købstæders Segl indtil 1660. Den omfatter den kongerigske Del af Landet. Først opføres alle Købstæder Vest for Sundet samt — af praktiske Grunde — paa Bornholm, idet den alfabetiske Orden er fulgt, dernæst følger Købstæderne Øst for Sundet (Skaane, Halland og Blekinge med Visby), ganske i samme Orden. En Gruppering efter „Lande“ eller Stifter vilde kun vanskeliggøre Brugen og til ingen Nytte. Det er min Hensigt at fortsætte, først med Herredsseglene, derefter med Gildernes og Lavenes Segl, for til Slut at behandle Slesvig under Et. Til den Tid vil man formentlig kunne overse Omfanget af det af „Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte“ paabegyndte Værk „Schleswig-Holsteinische Siegel des Mittelalters“.

Rigsarkivet besidder en Række spredte Notitser om Købstadsseglene, samlede af Dr. Henry Petersen. Ret mange Timer har han dog næppe haft Lejlighed til at ofre paa disse. Ogsaa Thiset beskæftigede sig med adskillige Købstadssegl i sine underholdende, stærkt polemiske Afhandlinger om By- og Herredsvaabener, vel nærmest af ren heraldisk Interesse. Begge har imidlertid i saa fuldt Maal tjent Sigillografien paa de omtalte Omraader, at det kun vil være rimeligt at mindes dem her med Taknemmelighed.

De i nærværende Arbejde nævnte Sigiller, Sigilstamper, nyere Signeter, Nytryk og undtagelsesvis Tegninger er registrerede af Udgiveren i en lang Række danske, svenske og nordtyske Arkiver, Biblioteker og Museer, stadig anførte under Citaterne. Det havde været fristende, men vistnok lidet lønnende at besøge andre Steder. Efter min Anmodning har adskillige Magistrater velvilligst indsendt Aftryk af endnu bevarede Signeter fra før 1660. I Henhold til Indenrigsministeriets Cirkularskrivelse af 30. Dec. 1885 til Magistraterne blev saadanne Nytryk allerede da tilstillede Ministeriet, som senere afgav dem til Rigsarkivet, i hvis Seglsamling ogsaa de nu modtagne er indlemmede.

For den Imødekommenhed som inden- og udenlandske Kolleger har vist mig, udtales herved en Tak. En saadan retter jeg, hvad de fotografiske Optagelser angaar, endvidere til Arkivar Hassø, til Hr. S. Bengtsson, Nationalmuseets Fotograf, og til Fabrikant J. F. v. Huth, Indehaver af Firmaet Pacht & Crone's Efterfølger. De mest krævende Opgaver, løste med største Dygtighed, tilfaldt de to sidstnævnte.

Først og fremmest bringes dog en ærbødig Tak til Direktionen for Carlsbergfondet, som gennem Aarene har bevilget mig Understøttelse til mine Studier i denne Anledning og nu med betydelige Ofre muliggjort dette Arbejdes Offentliggørelse, og til Direktionen for Ny Carlsbergfondet, der beredvilligt har deltaget i Omkostningerne ved Udgivelsen.

København i Februar 1937

P. B. GRANDJEAN

RETTELSER

- Side 11 Linie 16 fra o.: Warber (!) læs Werber (!).
- — Linie 27 fra o.: Sigillum Aelborgensis eller Maribodienses o. s. v. læs:
Signete Aelborgensis eller Sigillum Maribodienses o. s. v.
- Side 12 Linie 16 fra o. (jvfr. Side 13 Linie 4 fra o.) Bemærkningen om et *SIGILLUM SECRETUM* udgaar, jvfr. Omskriften under Malmø IV, Side 53.

INDLEDNING

De danske Købstæders Segl i Tiden før Enevældens Indførelse og Afstaaelsen af Provinserne Øst for Sundet frembyder et rigt afvekslende sigillografisk Materiale, deres forholdsvis begrænsede Antal taget i Betragtning. Ikke helt faa taaler fuldtud en Sammenligning med Udlandets Frembringelser paa et Omraade, indenfor hvilket det ypperste tit er præsteret. Det maa dog her bemærkes, at mere end et af de gengivne Segl kan være Aftryk af Stamper, som maaske bør tilskrives fremmede Kunsthaandværkere. Side om Side med kunstnerisk set fortrinlige, ofte fantasifulde og egenartede Fremstillinger, der vidner om en højt udviklet Teknik og en vel overvejet Udnyttelse af den lille Flade, ses ikke des mindre adskillige usselt tegnede Segl, frembragte med groft udførte Signeter. De forskellige Købstæders større eller mindre Velstand taler sit Sprog. En fremadskridende Dekadence, hvad Seglenes hele Valør angaar, gælder baade store og smaa, rige og fattige Stæder. Den senere Middelalders pompøse Sigiller viger som Hovedregel stadigvæk for ringere og ringere Arbejde.

Seglenes store Betydning som Prøver paa skiftende Tidens Kunsthaandværk og som historiske Monumenter er forlængst anerkendt. Ogsaa her hjemme har de været Genstand for virkelig kritisk Behandling.¹⁾ Chr. Axel Jensen's fængslende og skarpsindige Afhandling „Sfragistik og Topografi, en Studie over Bygnings- og Landskabsbilleder paa danske Middelalders-Sigiller“²⁾ skal navnlig fremhæves i Relation til Værket her. Iøvrigt henvises til de tidligere udkomne Sigilværkers Indledninger, i hvilke baade Henry Petersen og Thiset har forelagt højst værdifulde Iagttagelser, der paa visse Punkter bør kendes af dem, som vil studere Købstadsseglene. — Med de mange middelalderlige og nyere Segl, der vises i nærværende Arbejde, deriblandt adskillige hidtil ukendte, forelægges interessante Typer, et Materiale, som det ikke er Sigillografens Sag at klarlægge rent kunsthistorisk.

Uden at skelne mellem skiftende Epoker, dette vilde let føre til idelige Gentagelser, skal der i det følgende kort gøres Rede for de BILLEDLIGE MOTIVER, som har fundet Anvendelse. Fremstillingerne spænder i ydre Henseende over en Skala, der fra god Heraldik eller en dermed beslægtet Stilisering over umiskendeligt Forfald gaar til ren Naturalisme, hvor en saadan da er mulig.

De bibelske Motiver spiller en forholdsvis ringe Rolle. Bag det af Engle holdte Skjold, hvorunder en hvilende Mandsskikkelse, ses i Landskrones yngre Segl Christus med Lam og Kors (26 e)³⁾; ogsaa det symbolske Guds Lam med Sejersfane fremstilles (Assens, 2 d—g, Visby, 31 h og i, 32 a). Jomfru Maria med Barnet ses siddende (Ribe III, 15 a), i en opadvendt Halvmaane (Sæby, 20 d og e) og omgivet af tilbedende Personer (Ringsted, 15 h), men kun en Gang i staaende Stilling (Thisted, 20 g og h). Af Helgener genfindes St. Clemens og St. Paulus, henholdsvis holdende Anker og Sværd (Aarhus I, 2 a), St. Michael, dræbende Dragen (Slagelse I, 17 m, idet II, 17 n, kun viser Helgenens Overkrop), endvidere St. Knud, skrævende over den senere omtalte Lillie (Odense I, 12 i, IV og V, 13 c og d), Sankta Catharina med Hjulet (Hjørring, 4 f—h), St. Olav? med Økse og Kalk (Skanør I, 30 i) og endelig St. Johannes, holdende en Kalk, hvoraf en Slange opstiger (Aakirkeby, 1 a). Sidstnævnte Helgen staar yderligere med Bispestav bag et Skjold, hvori Vaabenmærke, idet den hele Fremstilling atter er anbragt i et Skjold (Rønne, 16 l). Overkroppen af en Præst med højre Haand løftet til Velsignelse og holdende en Kalk med venstre — formodentlig et „talende“ Mærke⁴⁾ (Præstø, 13 e—l) og en staa-

¹⁾ Francis Beckett: Danmarks Kunst, II Gotiken (Kbhvn. 1927), S. 275—289. ²⁾ Festskrift til Kr. Erslev (Kbhvn. 1927), S. 179—186. ³⁾ Ordet Tavle udeladt i Indledningen. ⁴⁾ Angaaende den højst tvivlsomme Hypothese om en Hellig Anders se Trap 4. Udg., III, Side 272.

ende Mandsskikkelse med Stav i højre, Kalk i venstre Haand (Kongsbakke, 25 g) slutter sig til disse bibelske Fremstillinger. Af andre Menneskeskikkelser forekommer to Raadmænd (Randers I, 14 a og Viborg I og II, 21 f og 22 a) og en paa en Bro ridende, først harnisket, senere almindelig klædt Mand (Holstebro, 5 b—e). To smaa Mænd, staaende for Enderne af en Bro (Hobro III, 41) er kun rene Bifigurer.

Til „Heroldsfigurer“ kan man med Rette henregne et af ubestemmelige Figurer omsat Kors (Sølvitsborg I, 31 a), samt i videre Forstand et Kors med indadbuiede Arme (Korsør II, 7 h) og et Kløverbladskors med særligt formet Fod (Hasle, 3 h). Leoparden (Varde I og II, 20 i og k, hvis Segl III, 21 a, viser den „oprejste“ Løve), den gaaende Løve (Ystad II og IV, 32 e og g, hvis Segl I, 32 d, er saa læderet, at Typen, Leopard eller Løve, ikke kan bestemmes, medens Løven i III, 32 f, nærmest er oprejst), Løven, Betegnelsen oprejst er her, heraldisk set, faktisk overflødig, dobbelthalet (Christianopol I, 23 e), holdende Sværd og Laurbærgren (Frederiksodde, 3 e) og endelig Ørnen som Hovedfigur (Roskilde, 16 a—f) er gamle heraldiske Kendinge, medens den „flyvefærdige“ Ørn eller Falk (Ringkøbing, 15 f og g) og samme Figur i en sammensat Fremstilling (Kolding, 7 a—f) nærmere hører til en efterheraldisk Periode. Fuglefoden, anbragt i Skjold (Nakskov II, 10 e, jvfr. dens nedenfor omtalte Anvendelse som Bifigur), er god Heraldik. Hertil kommer Dyrefremstillinger af mer eller mindre naturalistisk Karakter, en Hest med et Træ „som Baggrund“ (Horsens, 5 f—i), en Due paa en Gren (Nykøbing paa Mors, 11 h og 12 a), en Svane med en Krone skudt ned om Halsen, ganske som Stormarns Vaabendyr, maaske i det ældste Segl holdende en Ring i sit Næb (Svaneke, 19 e og f), og en Falk paa en blomsterklædt Høj (Falkenberg, 23 l). De to sidstnævnte Mærker er „talende“, uden at der dog her eller andensteds skal tages Standpunkt til undertiden yderst vovede etymologiske Fortolkninger. Bukken som Led i sammensatte Fremstillinger (Varberg, 31 f og g, Storeheddinge 18 f) bør nævnes efter denne Række, som passende kan afsluttes med Gengivelser af Fisk, tre i Tal (Rudkøbing, 16 h—k, Rønne (Torsk), 16 l, Laholm (Laks), 25 h og i, 26 a og b). I anden Forbindelse nævnes nedenfor en enkelt Fisk. Efter heraldiske Regler følger her Lillien (Odense II og III, 13 a og b, Elleholm I, 23 i), ogsaa benyttet i et „Sekret“ uden Omskrift (Hobro II, 4 k), og det stiliserede Træ (Holbæk, 4 m og 5 a, Nakskov I og III—V, 10 d og f—h, Æbeltoft, 22 h og i). Nakskovs Segl II (10 e) viser Træet anbragt over et Skjold, hvori Fuglefoden, der i de senere Segl, stillet ved Træets Side, kun kan betragtes som en Bifigur. At Træet opvokser af Bølger eller staar paa en af saadanne opragende Høj, er af sekundær Betydning.

Uden at komme ind paa Omtalen af de Maaner og Stjerner, der saa ofte ses i Sigilfeltet som slet og ret Dekoration eller, om man vil, Udfyldningselementer, kan det nævnes, at disse Himmeltegn kun forekommer en eneste Gang som virkeligt Seglbillede (Nykøbing i Sjælland, 12 b og c).

Til de Figurer, der i Heraldiken kaldes „almindelige“, maa henregnes Kronen (Næstved II og III, 12 g og h, Landskrone, 26 c—f), holdt af to Hænder (Tommerup, 31 c), Hjelman (Halmstad I—VI, 24 a—g), de to under en Krone stillede krydslagte Nøgler (Næstved I, 12 f), en Nøgle — Hovedfiguren — over Bølger, hvori en Fisk (Malmø II, 27 h), to Sakse (Sakskøbing, 17 a), de maritime Redskaber Ankeret (Mariager, 9 h og i), tre Aarer (Aarhus II, 2 b), under et Tag (samme By III, 2 c), Baadhagejernet (Neksø, 10 i), endelig Sammenstillingen af Bispestav, Kirkefane og St. Laurentius-Rist (Aahus, 23 a og b). Den sidste Figur forekommer ogsaa alene (Elleholm II, 23 k, Skagen IV, 17 e) samt — som Hovedfigur — „ledsaget“ forneden eller foroven af en Fisk (Skagen I og II, 17 b og c). — Ogsaa Anvendelsen af Bogstaver vises som „Seglbillede“ eller Hovedfiguren i dette, saaledes et kronet **a** eller **L** (Avaskær, 23 c og d, Lykaa, 27 f), et simpelt **W** (Viborg III, 22 b), Bogstaverne **M B**, sammensatte (Maribo, 9 k og l), **R** eller **S**, i Forbindelse med Maane og Stjerne (Rønneby 30 a—d, Sølvitsborg II, 31 b), idet der her, som det ses, stadig blot er Tale om Byens Initialer. Det kronede **C** (Christiansstad, 23 g og h, Christianopol II, 23 f), der, holdt af to eller en Løve, minder om disse Byers Grundlægger, hører nærmest til denne Gruppe. At Kongens Navn, selv nu under fremmed Herredømme, stadig figurerer i Skjoldet og derved holdes i Ære, er et typisk Eksempel paa svensk ridderlig Ærbødighed for Traditionen.

Adskillige Købstæder har i et havomflydt Land som Danmark naturligvis valgt et Skib som Mærke. Paa et enkelt Tilfælde nær (Stubbekøbing, 19 a—d) blev et enmastet i Tidens Løb erstattet af et mere anseeligt Fartøj med tre Master (Bogense, 2 h og i, Helsingør, 3 i—l og 4 a—e, Kerteminde, 6 g—i, Middelfart, 10 a—c, Nykøbing paa Falster, 11 f og g), idet sidstnævnte By bemandede Skibet

med en Rorgænger og en Løve forude, for i sit andet Segl dog kun at beholde Dyret. Rent forbigaaende havde et Skib Plads i Malmø's Segl (III, 28 a); en Baad paa Bølger, hvori en Fisk, ses endelig i Simmershavns (30 e—h). Nærmere Redegørelse for Skibstyper, om en saadan overhovedet er mulig, tilkommer ikke Sigillografen, som derved kom ind paa et unægtelig farligt Omraade. Nøjagtigt det samme kan siges for de mange Bygningsfremstillingers Vedkommende¹⁾.

Særligt typisk er to med en Mur forbundne Taarne (Kalundborg I, 6 a, Svendborg I, 19 g og h, Nyborg II og III, 11 c og d), Ringmuren med Portaarn, flankeret af to i eller indenfor Muren staaende, mindre Taarne (Randers II og III, 14 b og c, Stege II, 18 e, Lund I, 26 g og IV, 27 c), tre fritstaaende Taarne (København III og VII—XI, 8 b og f—k, Svendborg II—IV, 20 a—c), eventuelt indenfor en Ringmur (Søborg, 20 f, Helsingborg II—IV, 25 d—f, Skanør II, 30 k). Fra det midterste Taarn kan udgaa Sidebygninger (København IV, 8 d). Hertil kommer det enkelte Taarn bag Ringmuren (Trelleborg I, 31 d, jvfr. II, 31 e), med to Sidebygninger (Stege I, 18 d) og som Midtpunkt i et mere kombineret Bygningskompleks (Falsterbo, 23 m). Ogsaa et Taarn indenfor den ene Ende af Ringmuren fremstilles (Nyborg I, 11 b) eller for Enden af denne (Vordingborg, 22 c—f). En særlig Fremstilling (Aalborg I, 1 b) giver Anledning til Fortolkninger, forvansket indtil Ukendelighed i Byens senere Segl (II—VI, 1 d—h). Taarnet mellem to „græsbevoksede Klitter“ (Lemvig II, 9 g), et andet, hvorfra udgaar to lave Mure med Kanoner og vajende Faner (Christianshavn, 2 k) og det lille Taarn, i hvis Dør et halvt Hjul (Væ, 32 b og c) er ligeledes Undtagelser. — Flere Fremstillinger af Kirkebygninger eller Dele af saadanne forekommer (Slangerup, 18 a—c, Lund II, 27 a, Malmø I, 27 g, Korsør I, 7 g), over en Ringmur (Kalundborg, 6 b—f). Ogsaa her kan der være Tale om en Kombination, Gedebuk (Storeheddinge, 18 f), tre Leopardter eller Løver (Ribe, 14 d og e, 15 b—e). Fremstillingen af en Bro figurerer i en Række Segl, med en Kirkegavl for Enden (Hobro I, 4 i), forbindende to Kirker (Grenaa I, 3 f); i begge Tilfælde ses Broen — over en Strøm — i egentligt Fugleperspektiv. En særlig Form for Perspektiv forekommer, idet Brodækket er drejet op mod Beskueren, forneden en Muslingeskal, „Skelfisk“ (Skelskør I, 17 f), over en Strøm, forbindende to blomsterklædte Høje (Vejle I—IV, 21 b—e), hvorover Krone, Haand og Kors (Køge II, 9 a) og hvorunder en Fisk (Skive, 17 i—l). Det perspektiviske Forhold kan være tvivlsomt (Grenaa II, 3 g). En ganske almindelig Pælebro med to Mænd, staaende for dens Ender, afløser den ældre Fremstilling (Hobro III, 4 l). Anvendelsen af Fugleperspektivet i den „talende“ Fremstilling af Vigen (Lemvig I, 9 f), betegnet som Danmarks ældste Landkort²⁾, er et helt isoleret Fænomen.

I Almindelighed danner det først viste Seglbillede Grundlaget for senere mere kombinerede Fremstillinger, som Regel paa Skønhedens Bekostning. Køges og Skelskørs ældste Segl virker, for at nævne et Par Eksempler, unægtelig fornemt ved Siden af en nyere Tids Naturalisme (Køge IV—VI, 9 c—e, Skelskør II og III, 17 g og h). En ganske ejendommelig Reduktion finder Sted, naar de to under en Krone stillede, krydslugte Nøgler i Næstveds ældste Segl senere erstattes af Kronen — Bifiguren — alene (12 g og h). — Kun ganske undtagelsesvis benyttes helt forskellige Fremstillinger af den samme By. Aarhus lader de to Helgener afløse af tre Aarer, Randers Raadmænd og Skanørs Helgenfigur viger Pladsen for Borgfremstillinger, Elleholms Lillie for St. Laurentius-Risten, Borgen i Lunds Segl endelig, dog kun midlertidigt, for en Kirkebygning. Malmø viser en yderligere Særstilling i denne Henseende. Kirken, Nøglen over Bølgerne med den svømmende Fisk og Skibet figurerer skiftevis i de Segl, der benyttes af denne By, som til Slut faar sit regulære Vaaben, hvilket dog ikke hindrer den i endnu at bruge Kirke-Seglet næsten hundrede Aar senere.

De fleste af Seglbillederne fik Tid efter anden Plads i SKJOLDE og blev dermed Vaabenmærker, førte med Alders Hævd, uden at nogen skriftlig Udfærdigelse fandt Sted. Skjold — hvori Lillien — forekommer i Elleholms i 1450 benyttede Segl (23 i), dernæst i Københavns Segl fra 1465 (8 d) og senere i Præstø fra 1519 (13 e). Omkring Midten af det 16. Aarhundrede følger adskillige Købstæder Eksemplet. — Malmø fik Brev paa Skjold og Hjelm i 1437; Halmstads ligeledes fuldstændige Vaaben, først kendt fra et Segl med Aarstallet 1603, synes derimod ikke hjemlet ved en officiel Bevilling. Rønne By, som i 1562 blev benaadet med Skjold, maatte renoncere paa Hjelman, som jo iøvrigt ikke er nogen integrerende Del af et Byvaaben.

¹⁾ I forskellige Tilfælde har Magister V. Hermansen her ydet Udgiveren fortrinlig Hjælp, for hvilken Tak udtales. ²⁾ Se Chr. Axel Jensen's nævnte Afhandling.

Seglbillederne bør i Hovedsagen beskrives saaledes, at der kun gøres Rede for, hvad der i Virkeligheden ses. BESKRIVELSERNE er i nærværende Arbejde affattede i et Sprog, der er beslægtet med det heraldiske Fagsprog. Muligvis vil Heraldikeren finde Sproget uheraldisk, Læseren i Almindelighed for heraldisk. Andre vil kunne indvende, at f. Eks. Bygningsfremstillinger ofte ikke er beskrevne i Overensstemmelse med gængse Regler, eller maaske savne en gennemført Omtale af enhver Detaille, saaledes f. Eks. af de lidet regulære Former for smaa Kors paa Gavle eller andensteds. Ringe, Perlerande eller snoede Rande — undertiden aldeles utydelige og ubestemmelige — paa yderste eller begge Sider af Legendene — er slet ikke omtalte. I alle Tilfælde henvises til Plancherne.

De her gengivne Segls LEGENDER (OMSKRIFTER) fremtræder i en ret varieret Affattelse. Efter at Seglets senere omtalte Art er nævnt, følger Angivelsen af, hvem det tilhører og sidst af Købstadens Navn. En saadan Form er den normale. Hertil kan komme enkelte nærmere beskrivende Led eller særlige Tilføjelser. Kun undtagelsesvis gaar man helt udenfor de vanlige Rammer.

Den klassisk formede Legende i det latinske Sprog holder sig ned gennem hele det behandlede Tidsrum, men trænges ikke des mindre stadigt tilbage af Modersmaalet. De latinske Legender skal først omtales, dog ogsaa her — ligesom Seglbillederne — under Et, uden Hensyn til Tiden.

Med Ejerforholdets Genitiv forekommer — efter Sigillum, Secretum, Signetum, Ord der omtales nedenfor — civitatis eller communitatis, i et eneste Tilfælde (Bogense II) reipublicæ, Borger- eller Fællesskabet, Samfundet i Almindelighed, sjældnere ville (villæ) eller oppidi, Bybegrebet, som Undtagelse civitatulæ (Lemvig II), der baade kan opfattes som Diminutiv af civitas og som Betegnelse for en lille By¹⁾, endvidere senatus, senatorum, seniorum, consulum, meliorum, Styrelsen eller dennes Medlemmer, eller ogsaa civium, civium habitantium, villanorum, burgensium, Borgerne selv. Dobbeltbetegnelser forekommer: communitatis ville, seniorum oppidi, senatorum civitatis, consulum de civitate, consulum et civium, villanorum in oppido. Stednavnet kan derefter adjektivisk føjes til en af disse Betegnelser: civitatis Arhusiensis, sjældnere disse eller lignende Ord i omvendt Orden, senatus Collingensis, consulum Randrusiensium, civium Lundensium. Meget ofte benyttes Præpositionen de, sjældnere in, næsten overalt uden bøjet Stednavn, idet dette forekommer i sin danske Form. Det ses dog ogsaa bøjet paa en Slags Latin: de Slavlosia (Slagelse kaldes ellers Slagosia). Undertiden forefindes det danske Stednavn uden forudgaaende Præposition: ville Schanør, civitatis Kirtingminne. En latinsk Genitivform af selve Stednavnet er forholdsvis sjældnere: civitatis Hoponti, Rothnoviæ, civium habitantium Helsingæburgie; her forekommer en latinsk-dansk Form: Køkæ (denne Bys Navn latiniseres ellers Coagium), ja, endog en ren dansk: civitatis Korsørs. En enestaaende adjektivisk Tilføjelse ses i Legendene S' novi oppidi Falkenbergensis; den forklarende Angivelse af Købstadens Beliggenhed forekommer derimod flere Gange: Nykøbing de Falstria, civitatis Nicopiæ Falstrorum — i dette Tilfælde paakrævet — samt Akerke (Hasle, Rotna) in insula Bornholm. Medens Landskrone blot betegnes som liggende in Scania, er de to, nu forlængst gode svenske Byer Christianopol og Halmstad kuriøst nok de eneste af alle, der faar selve Kongerigets Navn vedføjet, henholdsvis in Dania og civitas Dacie. En lignende, men dog forskellig Vedtegning træffes i en af de ældste Legender: Sigillum civium regis Dacie Stubbekøbing. Hertil kommer Tilføjelser af ganske særlig Art, Roskildeborgernes Segl „ad negocia“, tydeligt nok med Kapitelseglet²⁾ som Forbillede, idet dettes Legende netop slutter med disse Ord, og det fromme Dei gracia, der i Staden Horsens to ældste Segl tilføjes efter Navnet. — Det ældste af Kolding By benyttede Segl, med Omskriften Sigillum Sancti Kanuti de Kalding, nu fundet i Lübecker-Arkivet, har sikkert oprindeligt tilhørt Knudsgildet der paa Stedet³⁾.

Det er ikke blot den Omstændighed, at Seglene som Regel stadig bliver mindre og mindre, der i Tidens Løb bevirker en Forenkling af Legenderne, disses Bogstaver formindskes jo let i samme Forhold, men formentlig i lige høj Grad en vis Trang til en jævner, mere letfattelig Stil, der efterhaanden gør sig gældende. Omskrifterne Sigillum de Hedingemacle, de Foburg eller — uden Præposition — Sigillum Stubbekøbing er faktisk — ligesom Sigillum Albursense, Sebiense — tilstrække-

¹⁾ At sigillum her er erstattet af insignia spiller selvsagt ingen Rolle. ²⁾ Gejst. Sig. Nr. 193 (1380). ³⁾ Et andet St. Knuds Gilde-Segl fra Kolding nævnes af C. Nyrop i Danske middelalderlige Gildesegl, Tidsskrift for Kunstindustri 1899.

ligt oplysende. Udeladelsen af Ordet sigillum resulterer i Nominativformen civitas Nyburgensis. I dette, sent forekommende Tilfælde kan Grunden til den anvendte Form maaske skyldes den Omstændighed, at Byens foregaaende Segl viste Legenden S' civitas (naturligvis Kontraktion af civitatis) Nyburgensis, idet man har misforstaaet Abbreviationen. Omskrifterne civitatis Halmstadiensis eller Rotenboensis, Genitiven af Ejerbegrebets Substantiv og det adjektivisk benyttede Stednavn, viser Underforstaaelsen af Ordet sigillum, hvilket ligeledes gælder Halmstadiæ civitas Dacie, en noget klodset Dobbeltgenitiv. „Sebbicensis“ ret og slet giver Anledning til Fortolkning. Hertil kommer den lakoniske Angivelse af Stadens Navn: Mariager, Saxkøbing, Nexse paa Bornholm. En latiniseret Navneform er i saa Fald helt forladt. Faktisk kan Omskriften i egentlig Forstand forandres til simpel Indskrift, anbragt i en enkelt Halvbue, to saadanne, en paa hver af Seglets Sider, eller endog inde i Seglbilledet (Bogense I, 2 h, Væ II, 32 c). Den enklest mulige Form for Indskriften bestaar kun i to eller tre Bogstaver: S. I. ɔ: Svendborgs Indsegl, R. S. V. ɔ: Ribe Stads Vaaben. — De danske Legenders Affattelse, præget af de latinske, giver ikke Anledning til en nærmere Redegørelse. Det kan lige nævnes, at man baade benytter Betegnelserne By og Stad, en enkelt Gang Købstad, i karrikeret Form „Køsstat“ (Assens II, 2 e). Ganske faa Omskrifter er affattede paa Plattysk: S' der Sted to Copenheven, der Stad Ellenbogen, der Stat Warber (!), i Forbindelse med Latinen: Secretum burgensium de Ripen. Forekomsten af Datering i Omskriften nævnes i det følgende.

Helt udenfor Rammerne er Devisen: Si Deus pro nobis quis contra nos (Christianshavn), Voris Hob thill Gudt allen (Skagen IV) — Oversættelse af Frederik II.s Valgsprog Mein' Hoffnung zu Gott allein — og Pro pace armatus (Frederiksodde, nu Fredericia), en Omskrivning af det kendte Udtryk „Si vis pacem para bellum“ og meget passende benyttet af denne By, der opstod som en Fæstnings Kerne og hvis Navn med saa stor Hæder er indskrevet i Danmarks Krigshistorie. I de to sidstnævnte Tilfælde nævnes end ikke Stadens Navn. Sancta Catharina i Omskriften paa Hjørrings Segl III, en Angivelse af, hvad Seglbilledet forestiller, har intet Sidestykke.

Det siger næsten sig selv, at utallige Misforstaaelser foreligger, først og fremmest naturligvis, naar det latinske Sprog blev anvendt. Her træffes ikke blot rene Fejlgraveringer, men ogsaa virkelige Fejlkonstruktioner: Sigillum Aelborgensis eller Maribodienses, de Schivensis (!) m. fl. At Stednavnenes Latinisering viser særlige Uhyrligheder, er det næsten overflødig at tilføje. Ogsaa de danske Omskrifter viser Eksempler paa fejlagtig Stavemaade, der ikke kan skrives paa Ortografiens Regning. — Undertiden har man haft Øje for Fejlen. Den førstnævnte urigtige Konstruktion afløses f. Eks. i det næste Segl af Alburgense, Hafnensis og Halmstadiensis — to længe benyttede Former — rettes omsider til Hafniensis og Halmstadiensis, Viellensis til det i hvert Fald fonetisk bedre Veilensis.

Inden- og udenlandske Sigilværker viser forskellige Fremgangsmaader med Hensyn til GENGIVELSEN AF LEGENDERNE. Mangel paa Methode og iøjnefaldende Inkonsekvenser præger samtidig adskillige sigillografiske Arbejder paa dette Punkt. Naar samtlige Segl — som her — er afbildede paa Plancher, har Udgifveren i Virkeligheden ret fri Hænder, idet Legendes Gengivelse i Teksten da kun fremtræder som en Vejledning ved Læsningen.

For de middelalderlige Majusklers og Minusklers Vedkommende benyttes kun to Skrifter: Brødskriftens almindelige store Bogstaver og Fraktur, i Regelen smaa Bogstaver. At gengive Majusklerne med visse Modeltyper **SIGILLVØI** er kun et højst utilstrækkeligt Hjælpemiddel, da en lang Række forskellige Former og Mellemlinjer forefindes, hvorfor det er fuldstændig umuligt at kunne disponere over den eksakte Type i hvert enkelt Tilfælde. Noget lignende kan siges om Minusklerne, om end i ringere Grad. Ogsaa disse sidste har man dog forsøgt at imitere. Allerede De may har peget paa det uhensigtsmæssige i en imitationsmæssig Fremgangsmaade — for selv at benytte den i sine ellers saa fortrinlige Arbejder. Iøvrigt vilde det, om muligt, være endnu vanskeligere at gengive følgende Epokers stærkt varierende Bogstavformer med disponibelt typografisk Materiale. Afbildningerne er her tilstrækkeligt overbevisende. Idet enhver Imitation undgaas, tages der i Gengivelsen intet Hensyn til omvendte Bogstaver, f. Eks. S for S eller N for N, simple, kun undtagelsesvis anmærkede Fejl, uden nogensomhelst Betydning, ligesom der ses ganske bort fra, at man for at skaffe Plads har fremstillet et enkelt Bogstav i formindsket Størrelse. Modsat markeres virkelige Fejl: VILLANORUN (!), SIGILLUM MARIBODIENSES (!) o. s. v. Stavemaader som sigillum,

opidi, en fonetisk Ortografi som sivism, scivism eller — naar ikke den aldeles utvivlsomme Fejl foreligger — fejlagtige Stednavneformer staar dog i Regelen uden en saadan kritisk Anmærkning. U anvendes stadig for V, naar Talen er om Vokal, altsaa SIGILLUM og ikke SIGILLVM, man vil vistnok finde dette kættersk, hvorimod W ikke erstattes af V. — Enhver Abbreviation opløses, den være foretaget ved Kontraktion, Suspension eller ved Hjælp af særlige Tegn. De sidste, saa vel kendte og hyppigt benyttede i udenlandske Segls Legender, forekommer kun undtagelsesvis i de danske Købstadssegls (se f. Eks. Aalborg II, 1 d); oftest ses kun den lille vandrette Streg over et eller to Bogstaver (Malmø VII, 28 f). De udeladte Bogstaver er tilføjede med Kursiv: CIVITATIS. I visse Tilfælde kan Tvivl opstaa. OTT kan ligesaa vel være Abbreviation af OTTONIE som af OTTONIENSIS, ligesom det undertiden ikke kan ses, om et Stednavn i Legendens Slutning skal opfattes som abbrevieret Latin eller som dansk Form. I saa Fald er Navnet gengivet uforandret, f. Eks. SIGILLUM CIVITATIS GRINDU og ikke GRINDUENSIS. Drejer det sig om en Omskrift i det danske Sprog, er Spørgsmaalet straks vanskeligere at løse. Her er Tidens Sprogbrug fulgt, altsaa SEIGL og ikke SEGL. — Begyndelsesbogstavet S er ikke opløst, da dette Bogstav jo — som andensteds nævnt — er Forkortelse for forskellige Udtryk. Det efterfølges altid af ', altsaa S', selv om det kommalignende Tegn ikke genfindes i Seglet. I et Undtagelsestilfælde opløses dog SIGILLUM SECRETUM (Malmø IV, 28 c). Her er enhver Tvivl udelukket. Tegnet ' efter S er saa grundfæstet i Bevidstheden, at man har graveret S'IGILLUM (Skanør II, 30 k), i hvilket Tilfælde det nu meningsløse Abbreviationstegn er udeladt. Da man for Frakturskriftens Vedkommende ikke disponerer over nogen Kursiv, benyttes i Stedet for smaa kursiverede latinske Bogstaver. Frakturskriftens lange f er stadig bibeholdt. Ofte er det ikke helt let at afgøre, om dette Bogstav eller et forstørret c forefindes. Mange Legender viser i anden Henseende slet udførte Minuskler, f. Eks. u for n. Her er Ordet undertiden gengivet, som det bør læses, uden Anvendelsen af noget kritisk Apparat.

I de Tilfælde, hvor et Ord eller blot en Del af dette ikke kan læses, er det manglende, idet ingen Tvivl er opstaaet, tilsat i []. En almindelig rund Parenthes viser, at den deri staaende Tilføjelse er hypotetisk; et Spørgsmaalstegn markerer yderligere det særlige Tvivlstilfælde. Meget ofte kan Omskriften være fuldt tydelig i et Segl, som, hvad selve Seglbilledet angaar, er læderet og ganske uegnet til Reproduktion, medens den i det Eksemplar, der for Figurernes Vedkommende er udtaget som smukkeste og derfor gengives, modsat er mangelfuld. En Rekonstruktion har da her fundet Sted efter et eller flere forhaandenværende Eksemplarer. Lodrette Streger før og efter det tilføjede angiver Forholdet, f. Eks. I|NSU|LA, 1|56|7. De i saa Henseende benyttede Segl nævnes altid blandt Citaterne. Det vilde føre for vidt at gøre Rede for, om Rekonstruktionen er foretaget paa Grundlag af flere Eksemplarer. Den, som ønsker at udføre en Idealtegning af paagældende Segl, med alle dettes Detailler, maa i saa Fald undersøge samtlige citerede. I nogle Tilfælde er Omskriften rekonstrueret ved Hjælp af en ældre Tegning, udført enten efter et nu forsvundet Segl eller efter et eksisterende, nu læderet, men tidligere intakt Eksemplar. Hvad der tilføjes efter en saadan sekundær Kilde, er sat med mindre Typer, f. Eks. HABITANTIVM. Er et Stednavn eller et andet Ord delt i to Stavelser, uden nærmere Anledning, sammensættes disse. To lodrette Streger || viser, at Delingen er haandgribelig, enten ved, at en af Seglbilledets Figurer er ført ud i Omskriften, saaledes at Ordet overskæres, eller idet Stavelser, eventuelt enkelte Bogstaver, er fordelt paa et brudt Baands enkelte Led. Disse forskellige Angivelser kan naturligvis være benyttede samtidig. En vandret Streg angiver, at et enkelt Ord er ulæseligt, idet Forslag til Læsning da ikke fremsættes. To saadanne Streger viser, at en ubestemmelig Del af Omskriften mangler, tre, at denne Del gaar lige til Slutningen. Et, to eller flere Punkter benyttes, hvis Antallet af manglende Bogstaver med fuld Sikkerhed kan fikseres, uden at en Rekonstruktion, i virkelige Tvivlstilfælde, er foretaget.

Det Kors, der saa ofte begynder Legendens, er altid udeladt, hvilket ogsaa gælder de smaa Rosetter, Kors, Kugler o. s. v., som stadig genfindes mellem de enkelte Ord, sjældnere mellem Ordets enkelte Bogstaver. Ogsaa her vil en Imitation være ufyldstgørende. — Hvis Omskriften ikke begynder paa normalt Sted o: øverst til Venstre — i heraldisk Betydning — for derefter at fortsættes Seglet rundt mod Højre, er Undtagelsen markeret ved det kendte Tegn ◯, anbragt i en forskellig Position, som dog ofte kun er tilnærmelsesvis, uden at særlig Forklaring paakræves

Betegnelserne Sigillum, Secretum og Signetum, som bekendt benyttede i forskellig Betydning, visende SEGLETS ART, er selv for flere af de ældste Købstadssegls Vedkommende ikke konsekvent anvendte. Forudsætning for Betegnelsen Secretum — Forkortelse for S sammensætningen Sigillum secretum, kun forekommende en eneste Gang (Malmø IV, 28 c) — var i egentligste Forstand, at et Sigillum (Hovedseglet) faktisk stod til Raadighed. At dette ikke altid har været Tilfældet, er utvivlsomt. Aarhus Bys „Secretum“ (2 a) kan f. Eks. ikke betragtes som saadant; et „Sigillum“ eksisterede da neppe. Modsat kan Ribe Bys med Maria-Fremstillingen (III, 15 a) virkelig gælde for et Sekret i Forhold til det store Sigil, ligesom Københavns „Signetum“ (VI, 8 e) alene ved sin Størrelse i Forhold til Byens andre Segl normalt kan klassificeres. Iøvrigt blev disse Ord saa ofte forkortede til S', at en nærmere Gruppering bliver umuliggjort. I en senere Tid har man vistnok ikke lagt nogen-somhelst Vægt paa de forskellige Betegnelser, hvis oprindelige Betydning gik i Glemme. Helsingørs i 1517 benyttede Sigillum (III, 31) er kun ubetydeligt større end et Signetum (IV, 4 a) under et Brev fra 1562 og endda lidt mindre end det i 1582 stukne Signetum (VI, 4 c); samtidig betegnes Byens to langt større Segl (V, 4 b og VII, 4 d) som Sekreter, benyttede henholdsvis i 1563 og 1615. Faaborgs ganske lille Sigillum med Aarstallet 1564 i Omskriften (II, 3 b) er knapt halvt saa stort som samme Bys Secretum (IV, 3 d), stukket tre Aartier senere. Flere Eksempler turde være overflødige. Brevenes Tekst er paa dette Punkt i utallige Tilfælde i Modstrid med den Betegnelse, der forekommer i det samtidig benyttede Segl. — Fra de danske Omskrifter kendes Formerne Segel, Seil, Seigel, Siegel, Indseigel, Indsiegel, ligesom Ordet Signet benyttes, stavet paa forskellig Maade.

Omskriften i Horsens ældste Segl (5 f) begynder med Ordet Singnum (!), genoptaget i den fejl-agtige Flertalsform Signia i et Segl med Aarstallet 1561 (5 h). En korrekt Form Insignia ses i Segl fra Lemvig (II, 9 g) og Rudkøbing (III og IV, 16 i og k). Ribe lader i flere Segl fra Midten af det 16. Aarhundrede (IV—VI, 15 b—d) Forkortelsen S' følge af „& arma“, for derefter kun at sætte R. S. V. o: Ribe Stads Vaaben over Skjoldet (VII, 15 e). Christianshavns Seglomskrift indeholder Ordene Christianshaffns Stadtz Waben, efterfulgt af den allerede omtalte Devise.

Det siger sig selv, at Købstædernes mest anseelige Segl oftest fandt ANVENDELSE ved højtidelige Lejligheder. Ikke des mindre er selv Hyldinger undertiden kun beseglede af Borgmester og Raadmænd personligt, ligesom talrige Eksempler viser, at flere forhaandenværende Signeter er brugt i Flæng. Man konstaterer yderligere, at et Signet, der paa Grund af Fejl i Omskriften snart afløses af et andet, ikke derfor bortkastes, men, afvekslende med det ny, stadig er i Brug. At Malmø — som allerede omtalt — efter en Vaabentildeling, der resulterer i smukke Vaabensigneter, længe samtidig bruger sin ældste Stampe med Kirken, sætter andre Eksempler helt i Skygge.

Det vil ses, at adskillige Segl kun er fundne i ET ENKELT EKSEMPLAR, et Forhold der naturligvis kan bero paa rene Tilfældigheder. For utallige Breves Vedkommende er Seglene affaldne, mange andre bærer kun personlige Segl, hvortil kommer den sikkert store Mængde af forsvundne eller bortgemte Breve. Muligheden for at finde det enkelte Segl, maaske kun benyttet indenfor en forholdsvis begrænset Tid, forringes derved betydeligt. Har Byen omtrent samtidig ejet to eller flere Signeter, er det af gode Grunde oftest fuldkommen haabløst at gætte sig til hvilket, der har været i Anvendelse, om Seglet er affaldet. Drejer det sig om et paatrykt Segl, kan en rund Plet paa Brevet, angivende Størrelsen, dog her give visse Fingerpeg. Selv om kun et enkelt Segl kendes, hvad den paagældende By angaar, vil det altid være umuligt sikkert at regne med, at det netop er dette, som nu er borte, da et Signet, af hvilket intet Aftryk kendes, kan have været anvendt.

Da Rønne i 1562 fik sit Vaaben, beretter Byens Fuldmægtige, at man hidtil har haft en Segl med tre Fisk. Af dette er INTET EKSEMPLAR FUNDET. I en Indberetning af 23. Maj 1755¹⁾ til Thurah fortæller Sognepræsten Søren Bredal i Borre paa Møen, at den forsvundne Købstad af samme Navn havde haft et Segl med „en harnisket Mø eller Jomfru tilligemed et Prospekt af Møens Klint“ (1),

1) Tome II, 737 (Nationalmuseet).

og i en senere Indberetning af 12. Februar 1759¹⁾, at Signetet var gaaet til Grunde under Ildebranden 1728 sammen med Antikviteter, der ejedes af Biskop Worm, hvem hans Formand, Hr. Jens Engel, havde skænket det. Hos Pontoppidan²⁾ siges, at der i Seglet saas „et Taarn og, ovenpaa samme, Halvdelen af en Mands Legeme med Opskrift: Sigillum civitatis Borrhensis“. Traps 4. Udgave omtaler endelig Seglbilledet som „en Kure paa et Vagttaarn“. Heller ikke dette Segl er fundet under noget Brev. At mange andre, nu ukendte, har eksisteret er sikkert og vist. De nævnte Citater viser, hvor ringe Vægt man kan lægge paa en Beskrivelse. Det staar ikke bedre til med gamle Tegninger og Kobbere.

En fuldkommen sikker DATERING af Seglene foreligger kun, hvis et Aarstal læses i Omskriften, eventuelt inde i selve Seglbilledet, et Forhold, der først kendes omkring Midten af det 16. Aarhundrede, men som efterhaanden bliver ret almindeligt. Selv i saadanne Tilfælde maa man regne med, at Aarstallet, idet et ældre Signet er slavisk kopieret, intet betyder. Segl fra Faaborg (III, 3 c), Køge (V og VI, 9 d og e) og Nyborg (IV, 11 e) er Eksempler herpaa. — Da det er tilfældigt, naar Brevet med det paagældende Segl først træffes, vil Stilen være afgørende for Dateringen. Medens den dygtige, ja fremragende Kunsthaandværker vel altid fandt det fulde Udtryk netop for sin Tids kunstneriske Opfattelse, baade hvad Seglbilledet og Omskriftens Bogstavtyper angaar, har mindre kyndige Folk utvivlsomt — med ældre Segl som Forlæg — udført Arbejder, der synes at stamme fra en Tid, der ligger forud for Udførelsen.

Følgende Datering af de ældste Segl kan tilnærmelsesvis fastsættes.³⁾

Omkring 1250: Aarhus I, 2 a, Randers I, 14 a, Roskilde I, 16 a og b, Viborg I, 21 f.

1250—75: København I, 7 k, Aahus I, 23 a.

1250—1300: Kolding I, 7 a, Ribe I, 14 d.

1300: Aalborg I, 1 b, Grenaa I, 3 f, Hjørring I, 4 f, Horsens I, 5 f, Nakskov I, 10 d, Nyborg I, 11 a, Ringsted, 15 h, Slagelse I, 17 m, Stege I, 18 d, Svendborg I, 19 g og h, Varde I, 20 i, Vejle I, 21 b, Halmstad I, 24 a, Helsingborg I, 25 a—c, Skanør I, 30 k.

1300—1350: Faaborg I, 3 a, Assens I, 2 d, Nykøbing i Sjælland I, 12 b, Stubbekøbing I, 19 a, Lholm I, 25 h, Malmø I, 27 g, Visby I, 32 a.

1350: Kalundborg II, 6 b, Ribe II, 14 e, Slangerup I, 18 a, Lund I, 26 g og h, Trelleborg I, 31 d.

1350—1400: Ribe III, 15 a, Skelskør I, 17 f, Ystad II, 32 e, Roskilde III, 16 d, Vejle II, 21 c.

1400—50: Odense I, 12 i, Visby II, 31 h.

For adskillige ældre Segls Vedkommende er en nogenlunde fast Datering slet ikke mulig.

Under Citaterne af Aktstykker og Breve angives altid det MATERIALE, i hvilket Seglet er udført — Voks (V.) eller Papir over Voks (P. o. V.). Vokssets Farve nævnes, eventuelt baade Seglfladens og „Klumpen“s, f. Eks. grønt V. i brunt. Det bør imidlertid bemærkes, at Betegnelserne ufarvet (uf.), brunt, brunligt, gulbrunt o. l., nærmest beror paa en Skønssag; det er ofte helt umuligt at danne sig et sikkert Begreb om Farven. Voksseglene, som Regel hængt under Pergamentsbreve i REMME af samme Stof, sjældnere i flettede SNØRER af Silke eller anden Traad eller af simpel Hamp, for en nyere Tids Vedkommende undertiden endelig i Silkebaand, findes kun undtagelsesvis paatrykte Pergamentet, hvilket da som Hovedregel angives, ligesom det bemærkes, om et Vokssegl har Plads paa Papir. De saakaldte Papirsegel (Papir over Voks) findes altid paa Breve, skrevne paa Papir. Undertiden er Papirsdækket affaldet ([P.] o. V.). Det kan dog her være vanskeligt at afgøre, om Dækket virkelig har været til Stede. I næsten alle Tilfælde er det betragtet som aldeles overflødig at angive, om det citerede Brev er paa Pergament eller Papir. Anvendelsen af Remme, Snører eller Baand er ligeledes uomtalt. — Fornemme Regeringskancelliers Regler for Vokssets Farve kan ikke overføres paa danske Købstæders beskedne Skrivestuer. Farverne synes rent tilfældige. Det samme kan sikkert med god Grund siges om Silkesnørens Farver, meget hyppigt saa afblegede, at de knap kan

¹⁾ Historiske Efterretninger til Brug for Hofmans Foundationer 1758—59, Tome II, 325 (Sjællands Bispearkiv i Landsarkivet for Sjælland). ²⁾ Danske Atlas III, Side 156. ³⁾ Udgiveren er Dr. phil. Poul Nørlund stor Tak skyldig for værdifuld Assistance paa dette Punkt.

skelnes. København brugte 1549 en Snøre flettet af rødt og grønt, Aaret efter af rødt og blaat og 1592 af rødt og gult. Medens Byen ved Hyldingerne 1584—1648 kun hængte Seglet i Pergamentsrem, benyttedes 1650 et rødt, 1655 et lyseblaat fladt Silkebaand. I samme Anledning anvender Malmø 1608 en blaa-hvid-rød Snøre, for to Aar efter yderligere at flette gule Traade sammen med de tre nævnte Farver. — Tilstedeværelsen af TRÆ- ELLER SØLVKAPSLER omtales altid. Adskillige af de første viser godt Drejerarbejde. De kun i enkelte Tilfælde benyttede Sølvkapsler er gengivne paa Plancherne (Aalborg, 1 c og Vordingborg, 22 g, men kun Laagene, samt Malmø, 29 a—d, Ystad 32, h og i). En saadan Luksus har Hovedstaden ikke tilladt sig.

Efter Legenden angives Seglets STØRRELSE σ : selve Seglfladens Diameter i mm, eventuelt ovale eller paa anden Maade formede Segls Højde og Bredde, alt regnet efter Graverings yderste Grænse. Paa Grund af mange Segls yderst slette Tilstand kan et saadant Maal kun betragtes som omtrentligt. Der kan her være Anledning til at bemærke, at utvivlsomme Aftryk af samme Signet viser varierende Maal. Voksets Konsistens kan bevirke en Udvidelse eller en Sammentrækning under Afkølingen. De to Eksemplarer af Helsingborgs ældste Segl (25 a og b) viser en saadann Afvigelse i Størrelse. Seglet fra 1468 bestaar af haardere Voks, der er hurtigere stivnet og derfor noget mindre end det mere „udflydte“ Eksemplar fra det følgende Aar. Ogsaa Træ- eller Sølvkapslen synes at have bevirket en vis Sammentrækning af Vokset. For Papirseglenes Vedkommende ses ogsaa Afvigelser. Det i fugtig Tilstand over Vokset anbragte haardere eller blødere, tykkere eller tyndere Papirsdække har under Tørringen trukket sig sammen i højere eller ringere Grad. — Under Fotograferingen er den nøjagtigste Indstilling iagttaget. Alle Optagelser, som varierede mere end en mm fra Originalen, er omtagne.

Det vilde, hvad mange Segl angaar, være aldeles ugørligt at citere enhver FOREKOMST¹⁾. Det ældste og det yngste af de fundne Eksemplarer nævnes stadig, uanset Tilstanden, denne være nok saa slet, endvidere Eksemplarer, der paa en eller anden Maade supplerer det gengivne Segl. Der er ogsaa taget et vist Hensyn til den Anledning, ved hvilken Seglet blev benyttet. Saaledes er Segl under visse vigtige Dokumenter, f. Eks. alle Hyldinger citerede, om de da viser Byens Segl, hvilket, som allerede nævnt, ingenlunde altid er Tilfældet. Selv naar Signetet endnu er i Behold, kan Forekomsten af Seglet være af Interesse.

Det er utvivlsomt lykkedes Thiset at paapege forskellige, ganske vist unavngivne Personer, hvem visse Grupper af Adeliges SIGNETER efter Seglene at dømme maa tilskrives²⁾, idet bestemte dekorative eller tekniske Ejendommeligheder gaar igen paa en saadan Maade, at de virkelig forlener disse smaa Kunstværker med Signatur, om end en anonym. Et tilsvarende Forsøg vil for Købstadsseglenes Vedkommende vistnok være ugørligt. Man kan dog med fuld Sikkerhed paapege, at de Segl, med Aarstallet 1584, som de bornholmske Købstæder Aakirkeby (1 a), Hasle (3 h) og Rønne (16 l) benytter ved Prins Christians Hylding samme Aar, maa tilskrives en og samme Gravør, der ligeledes har udført det Signet, som Øens Nørre Herred lod sig lave i samme Anledning. Samtidig fik Svaneke (19 e), Neksø (10 i) samt Vester, Øster og Sønder Herreder Signeter af en langt ringere Kvalitet. Her ses det altsaa, at to Gravører har staaet til Raadighed for de bornholmske Øvrigheder, om man da ikke vil mene, at Øster og Sønder Herreder, hvis Segl maaske bærer Vidne om ringere Evner, yderligere kan skyldes en tredie. Den uden Sammenligning dygtigste opnaaede kun fire af ni Bestillinger. Det var fristende, men sikkert mindre klogt at forsøge en Paavisning af analoge Eksemplarer, hvilket formentlig ogsaa vilde falde udenfor nærværende Arbejdes Rammer. Med Hensyn til en Gruppering af Seglene efter Værksted, i hvert Fald kun mulig i de aller færreste Tilfælde, maa en stilistisk Analyse gaa Haand i Haand med en Vurdering af den af de paagældende Kunsthaandvær-

¹⁾ Naar intet andet er bemærket, findes det paagældende Arkivale i Rigsarkivet. Det erindres dog, at den Arnemagnæanske Samlings Pergamentsbreve opbevares paa Universitetsbiblioteket. ²⁾ Lidt om gamle danske Signeter og Signetstikkere, Tidsskrift for Kunstindustri VI (Kbhvn. 1890), Side 127—138.

kere anvendte Teknik. Der er neppe Tvivl om, at Legende-Bogstavernes Form her vil være af megen Betydning. — En udenlandsk Paavirkning kan yderligere komme i Betragtning. Adskillige beseglede Dokumenter viden fra kom her til Landet. Der var saaledes stadig Lejlighed til at studere fremmede Signetstikkeres Arbejder — og til at eftergøre dem.

Hvor fortrinlige Thisets GENGIVELSER af danske Adelssegl end er og hvor uovertrufne Karl Jensens af Kongeseglene — Rondals Tegninger af gejstlige Personers Segl og Adelssegl lades ude af Betragtning som utidssvarende — er det en Kendsgerning, at den moderne Sigillografi ene regner med fotografiske Optagelser. Spørgsmaalet bliver kun, om Fotografiet af det originale Segl eller af en Afstøbning skal foretrækkes og overgives til REPRODUKTION. En Række franske Sigilværker viser reproducerede Fotografier af Afstøbninger i Svovl, klart og tydeligt fremtrædende, men ganske uden Liv og Nuancers Spil. De Afstøbninger, som Friherre Gustaf Fleetwood har udført i det svenske Riksarkivs Laboratorium med Reproduktion for Øje er unægtelig af et væsentligt andet Udseende. Enkelte er gengivne her (Helsingborg, 25 c, Laholm, 25 i, Malmø, 28 f). Det kan ikke bestrides, at de specielle, svagere Farver, med hvilke Friherre Fleetwood har bemalet de til Reproduktion bestemte Afstøbninger, undertiden fjerner disse fra det originale Segl og saaledes frembringer en fremmedartet Virkning. Paa den anden Side vises selv den mindste Detaille med fuld Skarphed, ligesom man helt undgaar de Vanskeligheder under Fotograferingen, som skyldes Reflekser i gennemsigtige Dele af Seglbilledet. Dette viser ofte et temmeligt kraftigt Relief, hvortil kommer, at Vokset kan være ret klart. Det bør dog her ikke lades uomtalt, at de utallige Seglafstøbninger, der iøvrigt skyldes Friherren, bærer Vidne om en virtuosmæssig og forbløffende naturtro Farvelægning, der yderligere fremhæver en blændende Afstøbningsteknik, baseret paa en selvopfundet, aldeles fortrinlig Methode med mange yderst sindrigt udtænkte Finesser. — Af flere Grunde har det været ganske ugørligt at lade de i Voks aftrykte danske Købstadssegl afstøbe i Stockholm. Plancherne er fremstillede efter fotografiske Gengivelser af de originale Segl, en Fremgangsmaade, der har sine Fordele, som ikke opnaas paa anden Maade. Den bedste Afstøbning betyder altid et yderligere Gennemgangsled mellem det originale Segl og den endelige Reproduktion. Talrige Afbildninger viser Aftryk af endnu bevarede Stamper og Signeter. Bortset fra Mangelen af en forskønnende Patina er saadanne direkte Nytryk det mest ideelle Materiale. Det kan jo ikke nægtes, at mange originale Segl dels er daarligere Aftryk, dels i høj Grad medtagne af Tidens Tand. Den valgte Reproduktion i Fototypi er selvsagt enhver anden fuldkommen overlegen, idet den kommer Fotografiet og dermed Originalseglet nærmest. — Det bør maaske bemærkes her, at flere ældre franske Sigilværker, sikkert kun udkomne i ret begrænsede Oplag, viser virkelige Fotografier, opklæbde paa svære Plancher.

FORKORTELSER

- A. M. = Den Arnemagnæanske Samling, Universitetsbiblioteket.
- D. B. og H. V. = A. Thiset: Om danske By- og Herredsvaaben, Tidsskr. for Kunst-
industri 1894.
- Efterretn. 1743 = Efterretninger om Købstæderne og Amterne, indsendte i Henhold
til Oversekretærens Skrivelse af 6. April 1743 (Brevbog Nr. 144), Danske
Kancelli.
- Hyld. = Hylding.
- I. t. R. & h. S. = Indlæg til Registranterne (fra 1559 til Registre og Tegnelser) samt
henlagte Sager.
- K. & I. t. — R. (T.) = Koncepter og Indlæg til — Sjællandske (Sjæl.), Fynske, Jyske,
Smaalandske (Smaal.), Skaanske (Sk.) — Registre (Tegnelser).
- Kopi af Priv. = Kopier af Købstædernes Privilegier, indsendte i Henhold til kgl.
Missive af 29. Juli 1648, Danske Kancelli.
- Langebek = Langebek's Samlinger af Segltegninger, Rigsarkivet.
- P. o. V. = Papir over Voks.
- Seglsamlingen = Rigsarkivets Seglsamling.
- Sk. B. og H. V. = A. Thiset: Skaanske By- og Herredsvaaben i den danske Tid, Hist.
tidsskr. för Skåneland I (1903).
- uf. = ufarvet.
- Upps F. 529 = Gamla Svenska Sigill, afritade i Touche, Sigilla Civitatum et Pro-
vinciarum Sveciæ, Coll. Mss. Regis Gustavi IIIⁱ, Vol. 55, Qu., F. 529, Univer-
sitetsbiblioteket, Uppsala.
- V. = Voks.

KØBSTÆDER VEST FOR SUNDET SAMT PAA BORNHOLM

AAKIRKEBY

Sankt Johannes, forfra set og staaende, holdende en Kalk, af hvilken en Slange opkryber¹⁾; paa Helgenens Sider Initialerne S og I. Renæssanceskjold, flankeret af 15||84.

S' CIVITATIS AKERKE IN INSULA
BORNHOLM. — 37 mm.

1584, 3. Juli, P. o. V., Hyld. 47, 4; 1610, 21. Marts, P. o. V., Hyld. 84, 20; 1648, 11. April, P. o. V., Hyld. 105, (Elekktion) 3; s. A., 26. Juni, P. o. V., Hyld. 105, (Hyld.) 3; 1650, 3. Juni, P. o. V. (Tavle 1 a), Hyld. 118, 68; 1655, 25. Juli, P. o. V., Hyld. 126, 3.

¹⁾ Legenden om en forgiftet Nadverkalk, af hvilken Giften ved et Under forsvinder i Form af en Slange. Jvfr. Karl Künstle: Ikonographie der Heiligen, 1926, pag. 341 ff.

AALBORG¹⁾

I. En over Bølger staaende, for Enderne afskraaet, tindet Mur, hvori tre rundbuede Portaler, den midterste højest, og her indenfor et Taarn med et slankt, rundbuet Vindu, en kugleprydet, riflet Kuppel samt udgaaende Tage, hvert bærende en lille, kugleprydet Kuppel paa lav Søjle og yderst en kugleprydet Fløj. I Feltet til Højre en liggende, opadvendt Halvmaane, til Venstre en seksoddet Stjerne.

SIGILLUM VILLANORUN (!) IN
ALEBURUGH. — 62 mm.

1358, 20. Maj, uf. V., Danica 121 (Staatsarchiv, Lübeck); 1367, 12. April, grønt V. (Brudstykke), Aalborg Tillæg; 1379, 18. Nov., grønt V. (ubetydelige Rester af Omskrift), Danica 176 (Staatsarchiv, Lübeck); 1421, 4. Aug., rødt V. i uf. (Tavle 1 b), Slesvig 56; 1423, 17. Juli, uf. V., Hyld. 7; 1441, 24. April, uf. V. (Brud-

stykke), Aalborg Tillæg; 1461, 9. Aug., uf. V., Danica 217 (Staatsarchiv, Lübeck); 1465, 30. Jan., grønt V., Danica 227 (ssts.); 1482, 16. Juli, uf. V. (Brudstykke), Aalborg Helligaandshus; 1506, 10. Nov., uf. V. (Brudstykke), Aalborg Hospital; 1513, 3. Juni, uf. V. (Brudstykke), Aalborg Helligaandshus; 1536, 30. Okt., uf. V., Bispernes Afsættelse; 1556, 13. Nov., uf. V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1584, 3. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 8; 1608, 8. April, grønt V. i uf., Hyld. 62, 10; 1610, 24. April, grønt V. i Sølvkapsel, Hyld. 75, 6. (Langebek: 1421).

Sølvkapsel, paa hvis Laag er indgraveret tre, af Bølger opstaaende, tre Stokværk høje Taarne, med kugleprydede Pyramidetage, hvorimellem AAL||BORG; derom Bladbort.

1610, 24. April (Tavle 1 c), Hyld. 75, 6.

¹⁾ D. H. Wulff: Aalborgs Navn og Vaaben, Saml. til jysk Hist. og Topogr. I, 86 ff.

II. Forenklet Fremstilling af samme Bygningskompleks. Det nævnte Taarn er halvrundt og smalt, bærende en lav Kuppel, kronet af en liggende, opadvendt Halvmaane. Paa Taget kun spidse Fløje. Maanen i Feltet er aftagende. Nederst to krydslagte Bøgelinier.

Q VILLE ALBURGENSIS SIGNETUM¹⁾.
— 35 mm.

1535, 1. Marts, P. o. V., Hyld. 18, 7; s. A., u. D., uf. V., Aalborg Magistratsarkiv (Landsarkivet for Nørrejylland); 1550, 12. Febr. (to Breve), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1556, 15. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1557, 2. Dec., uf. V., Aalborg Tillæg; 1566, 4. Jan., P. o. V. (Tavle 1 d), I. t. R. & h. S.; 1575, 29. Marts, gulbrunt V., Aalborg Tillæg; 1580, 14. Okt., brunt V., Aalborg Tillæg; udateret, P. o. V., Seglsamlingen.

¹⁾ Abbreviationen foretaget med et Tegn, noget lignende et omvendt e.

III. Yderligere Forenkling. Det nu helt forvanskede Taarn fremtræder som en Søjle; Tinderne er nærmest kugleformede. Ingen Himmeltegn i Feltet.

○ SIGNETE AELBORGENSIS (!).
— 25 mm.

1583, 15. Aug., brunt V., Brusgaards Arkiv; 1590, 14. Aug., grønt V. i brunt (Tavle 1 e), Aalborg Hospital; 1634, 11. Juli, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1638, 24. Aug. (i Læg: s. A., 20. Aug. — 1639, 9. Febr.), grønt V., trykt paa Papiret, I. t. R. & h. S.

IV. Ligeledes. Ingen Bølgelinier.

○ SIGILUM ALBURGENSE 1598.
— 29 mm.

1619, 12. Febr., grønt V. i Trækapsel (Tavle 1 f), Aalborg Skole.

V. Ligeledes. Portalerne rektangulære.

○ SIGILUM ALBURGENSE 1598.
— 31 mm.

1621, 18. Marts, grønt V., trykt paa Papiret, I. t. R. & h. S.; s. A., 24. Marts, P. o. V., I. t. R. & h. S.; s. A., 22. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S., 1631, 30. Maj, P. o. V. (Tavle 1 g), I. t. R. & h. S.; udateret, P. o. V., Seglsamlingen.

VI. Utvivlsomt samme Signet, ændret saaledes, at Aarstallet forneden er fjernet og erstattet af Bølger.

○ SIGILUM ALBURGENSE. — 31 mm.

1648, 25. Febr., grønt V. i Trækapsel, Hyld. 97, (Elektion) 1; s. A., 16. Juni, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 97, (Hyld.) 1; 1650, 26. Maj, grønt V. i Trækapsel (Tavle 1 h), Hyld. 118, 34; 1655, 12. Sept., grønt V. i Trækapsel, Hyld. 121.

AARHUS

I. Sankt Clemens og Sankt Paulus, holdende henholdsvis et skraat nedadvendt Anker (?) og

et skraat nedadvendt Sværd, siddende mod hinanden med de fri Arme fremadstrakte under en, af et lille Spir kronet, tredelt Portal, stillet over en af Bølger opstaaende, tindet Mur og flankeret af to runde Taarne i to Stokværk med Vinduer og med kugleprydede Spir. Til Højre i Feltet en tiltagende Maane, til Venstre en syvoddet Stjerne. I Seglets Midte ses Mærke af Passer.

SECRETUM ARUSIENSIS CIVITATIS.
— 65 mm.

1356, 24. Nov., grønt V. (Tavle 2 a), Danica 118 (Staatsarchiv, Lübeck); 1421, 4. Aug., rødt V. i uf., Slesvig 56; 1423, 17. Juli, uf. V., Hyld. 7; 1524, 25. Juni, bruntferniseret V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1535, 4. Marts, P. o. V., Hyld. 18, 15; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispernes Afsættelse; 1548, 22. Febr., brungult V., Aarhus By; udateret Eksemplar, uf. V., Seglsamling (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwering).

(Langebek: 1421).

II. Tre over hverandre, bjælkevis lagte Aarer med højrevendte Blade. Renæssanceskjold.

SIGILLUM CIVITATIS ARHUS.
— 29 mm.

1581, 6. Juli, brunt V., Aa Nr. 108 (Stadsarkivet, Aarhus, deponeret i „Den gamle By“); 1604, 22. Marts, P. o. V., Aa Nr. 125 (Stadsarkivet, Aarhus); 1608, 30. April, brunt V. (Tavle 2 b), Hyld. 62, 1; 1621, u. D., P. o. V., Bagerlavets Vedtægter, Aa Nr. 148 (Stadsarkivet, Aarhus); 1624, 13. Maj, P. o. V., Aa Nr. 149 (ssts.); 1625, 12. Febr., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1646, 11. Juni, P. o. V., Tingsvidner 1616 ff., Ab Pakke 41 (Stadsarkivet, Aarhus).

III. Et paa Stolper hvilende Tag, hvorunder tre over hverandre, bjælkevis lagte, højrevendte Aarer. Renæssanceskjold.

○ SIGILLUM CIVITATIS ARHUS 1648.
— 36 mm.

1648, 15. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1655, 13. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b; et med „1671, 15. Juli“ betegnet Eksemplar, P. o. V., Stednavnet forvansket ved usikkert Nedtryk (Tavle 2 c), Seglsamlingen.

ASSENS

I. Guds Lammet (Agnus Dei), venstrevendt, staaende paa en blomsterklædt Høj og holdende en oprejst, korsprydet Stang med fliget Sejersfane.

S[IG]ILLUM [DE A]SNES. — 55 mm.

1535, 2. Juli, P. o. V. (Tavle 2 d), Hyld. 17, 7.

II. Lammet tilbageseende, staaende paa Jord. Fanen tydeligt korsmærket, maaske Spor af Kors paa Stangen.

TENNE KØSSTAT ASSENS S(EIGL).

Bogstaverne S, E, K og Ø er graveret positive i Signetet, saaledes at Aftrykket viser dem negativt. — 38 mm.

1536, 30. Okt., grønt V. i brunt (Tavle 2 e), Bispernes Afsættelse; 1555, 27. Maj, brunt V., Assens Sognekald (Landsarkivet for Fyn); 1556, før 20. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; s. A., 2. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S.

III. Ligeledes; ingen Kors paa Stangen. Renaissancekartouche.

SIGILLUM CIVITATIS ASNIENSIS
ANNO DOMINI 1554. — 39 mm.

1608, 1. Marts, brungult V. (Tavle 2 f), Hyld. 64, 4;
1610, 13. April, grønt V. i bruntfarvet, Hyld. 78, 4.

IV. Ligeledes. Den korsprydede Fanestang skraat hældende mod Højre.

ASSENS STADS SEGEL GIORT
ANNO 1591. — 32 mm.

1599, 24. Maj, P. o. V., Baag Herred 31, Fyns Bispearkiv (Landsarkivet for Fyn); 1635, 7. Jan. (i Læg; 1634, 10. Dec. — 1635, 16. April), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 10. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekation) 6; s. A. 27. Juni, P. o. V. (Tavle 2 g), Hyld. 100, (Hyld.) 8; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 26; 1655, 8. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 5.

BOGENSE

I. Et venstrevendt, enmastet Skib uden Sejl. Derover: bog|en. — 24 mm.

1535, 24. Marts, P. o. V. (Tavle 2 h), Hyld. 21, 2; s. A., 1. Juli, P. o. V., Hyld. 17, 5.

II. Et paa Bølger, for fulde Sejl gaaende, tremastet Skib.

SIGILLUM REIPUBLICÆ¹⁾ BOGONIANÆ 1565. — 28 mm.

1608, 1. Marts, grønt V. i bruntfarvet, Hyld. 64, 15; 1610, 12. Marts, grønt V. i bruntfarvet, Hyld. 78, 3; 1634, 31. Jan., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 28. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 3; s. A., 14. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1653, 3. Aug., P. o. V. (Tavle 2 i), Breve fra Magistrater og adskillige Personer 1629—60, Odensegaard Lens Arkiv (Landsarkivet for Fyn); 1655, 10. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 14.

¹⁾ Ikke PUBLICÆ som anført i D. B. og H. V.

CHRISTIANSHAVN

Et firkantet Taarn, ved en Gesims delt i to Stokværk, nederste med en rundbuet Portal, hvori en, under et optrukket Faldgitter staaende, oprejst, venstrevendt Løve med bagudstrakt højre Forben og hvorover Christian 4.s kronede Navnetræk, andet med to sammenkoblede, rundbuede Vinduer under et Ur (?); det halvrundt afdækkede Taarn prydet med fire fritstaaende Smaaspir og kronet af en lukket Bøjlekroner, hvoraf opstaar et kronet, lige Spir, afsluttet af en kronet Kugle. Fra Taarnet udgaar to lave Mure, hver armeret med en, af rundt Skydeskaar fremragende Kanon og for Enden besat med et Dannebrogssflag paa skraat udadhældende Stang¹⁾. Paa Siderne af Taarnet 16||41 og diminutive Kugler. Ovalt Kartouche-skjold under Laurbærgrene (?).

CHRISTIANSCHAFFNS STADZ
WABEN. SI DEUS PRO NOBIS QVIS
CONTRA NOS.

— Ovalt Segl, 45 mm bredt, 59 mm højt.

Signetet, forarbejdet i Messing, findes i Nationalmuseet.

1648, 4. Juli, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 18; 1650, 1. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 2; s. A., 6. Juni, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 120, 4; 1655, 4. Aug., grønt V. i Trækapsel, Hyld. 124, 2; 1657, 16. Sept., ad 24 s. M., P. o. V., K. & I. t. Sjæl. Tegn., Nr. 603; Aftryk i Gibs (Tavle 2 k).

¹⁾ Vaabenet blev tildelt Byen ved Privilegium af 8. Juni 1639 (se Kbhvns. Dipl. I, S. 653 ff.), visende en farvelagt Gengivelse, Priv. Nr. 101 (Stadsarkivet, København).

FAABORG

I. En over Bølger staaende, med rundbuet Port forsynet, tindet Mur, hvorover en glat, korsprydet Trekantgavl, flankeret af to fløj bærende Tværtage.

SIGILLUM DE FOBURG. — 49 mm.

Signetet, forarbejdet i Bronze og forsynet med Træhaandtag samt med haandsmedet Jern-„Ben“, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1524, 25. Juni, bruntferniseret V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1535, 27. Marts, P. o. V., Hyld. 21, 4; s. A., 1. Juli, P. o. V., Hyld. 17, 1; 1556, før 20. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; s. A., 22. Jan., grønt V. i uf., Byens Pergamentsbreve 1501—1616 (Landsarkivet for Fyn); Aftryk i Gibs (Tavle 3 a).

II. Over Muren, uden Port, et med rundbuet Kvist forsynet, fløj bærende og korsprydet Tag.

SIGILLUM DE FOBURG ANNO 1564.
— 24 mm.

1635, 5. Jan. (i Læg: 1634, 10. Dec.—1635, 16. April), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 8. Dec. (i Læg: 8.—30. s. M.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 26. Juni, P. o. V. (Tavle 3 b), Hyld. 100, (Hyld.) 7; s. A., 2. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 29. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 22; 1655, 8. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 6.

III. Kopi af foregaaende Segl med gentaget Aarstal. — 24 mm.

Signetet, forarbejdet i Kobber, opbevares paa Borgmesterkontoret. Originalt Segl ikke fundet før 1660; Aftryk i Gibs (Tavle 3 c).

IV. Bag Muren, hvori Port, en Bygning med tre sammenstødende, glatte, korsprydede Trekantgavle, forbundne med Taget.

SECRETUM CIVITATIS FOBURGENSIS 1584. — 47 mm.

1608, 10. Maj, grønt V. i ufarvet, Hyld. 64, 5; 1610, 7. April, grønt V. i Trækapsel (Tavle 3 d), Hyld. 78, 5.

FREDERIKSODDE

En kronet Løve, holdende en over Hovedet bagudstrakt Krumsabel med højre, en Gren med venstre Forpote. Ovalt Kartoucheskjold.

PRO PACE ARMATUS.

Ovalt Segl, 37 mm bredt, 46 mm højt.

1655, 14. Sept., P. o. V. (Tavle 3 e), Hyld. 121 b.

GRENAA

I. En paa en Strøm, pælvis lagt Plankebro, forbindende to Kirker, den underste nedadvendt, begge med lavere Kor og hver bærende tre Kors yderst paa Tagene. I Feltet øverst til Højre en liggende, opadvendt Halvmaane, til Venstre en seksoddet Stjerne, nederst til Højre Stjernen, til Venstre Maanen, nedadvendt.

SIGILLUM CIVITATIS GRINDUGH.
— 65 mm.

Stampen, forarbejdet i Bronze, opbevares i Byens Arkiv.

1556, 4. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1610, 1. Maj, P. o. V., Hyld. 75, 20; Aftryk i Gibs (Tavle 3 f).

II. En af Bølger opstaaende Pælebro, hvorover en Sky (!) mellem en seksoddet Stjerne og en aftagende Maane.

SIGILLUM CIVITATIS GRINDU.
— 26 mm.

1584, 27. Maj, P. o. V., Hyld. 39, 2; 1608, 1. Maj, P. o. V., Hyld. 62, 7; 1642, 20. Juli, ad 23. Juni, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 26. Juni, P. o. V. (Tavle 3 g), Omskriften her misvisende paa Grund af gentaget Nedtryk, Hyld. 97, (Hyld.) 18; s. A., 8. Sept., P. o. V., Kopi af Priv.

HASLE

Et noget under Midten, henholdsvis til Højre og til Venstre, af Initialerne S [ankt] C [lemens] ledsaget Kors med Kløverbladsornamenter for Enderne af de tre øverste Arme og tredelt, fliget Fod. Renæssanceskjold.

S' CIVITATIS HASLE IN INSULA BORNHOLM. — 38 mm.

1584, 4. Juli, P. o. V., Hyld. 47, 2; 1634, 14. Febr. (i Læg: 1633, 9. Sept.—1634, 11. Marts), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 8. April, P. o. V., Hyld. 105, (Elekation)

5; s. A., 26. Juni, P. o. V., Hyld. 105, (Hyld.) 5; 1650, 4. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 69; Nytryk (fra det 18. Aarh.) i rødt Lak, Seglsamlingen (Tavle 3 h).

HELSINGØR

I. Svage Spor af en enkelt Masts øverste Del, idet en fliget Fløj og nederst til Højre sikkert det opbundne Sejls yderste „Puf“ skimtes. Raaen i saa Fald skraatstillet fra Venstre til Højre. Sigilfeltet iøvrigt ganske ødelagt.

SI[GIL]LUM DE HEL[S]IN[G]H (O?) —
— ca. 60 mm.

Udateret, Begyndelsen af det 14. Aarh., brunt V., (Tavle 3 i), trykt paa Brevet (Pergament), Städtische Urk. Nr. 55 (Stadtarchiv, Stralsund)¹).

¹) Meddelelse af 25. Jan. 1937 fra Staatsarchiv, Stettin, hvortil Brevet allerede under Udgifverens Besøg i Stralsund var udlaant. Det fortrinlige Fotografi optaget af Hr. von Seelig, Stettin.

II. Et paa Bølger staaende, enmastet venstrevendt Skib med beslaaet Sejl.

SIGILLUM — — [H]ELRINGØRE.
— ca. 52 mm.

1456, 23. Okt., grønt V., trykt bagpaa Papiret (Tavle 3 k), Städtische Urk. Nr. 1278 (Stadtarchiv, Stralsund).

III. Ligeledes, men højrevendt.

SIGILLUM VILLE HELRINGØR.
— ca. 31 mm.

1517, 26. Jan., P. o. V., I. t. R. & h. S., kun svage Spor i Papiret, der i nyere Tid er klistret (fejlagtigt vendt) over det grønne Voks, men kun i det ene Hjørne, saaledes at Rester af Vokset kan blottes, utvivlsomt identisk med efterfølgende Segl; 1539, 30. Nov., P. o. V., Topogr. Saml. Pap.; 1543, 29. Nov., P. o. V., Topogr. Saml. Pap.; 1544, 22. Jan., P. o. V., og 24. Marts, P. o. V., Bilag 4 og 9 ad 1543, 23. Nov., I. t. R. & h. S.; 1546, 27. Juli, brunt V., A. M. XI, 16; 1554, 30. Juli eller 12. Dec., brunt V., Adkomster Danmark; 1555, 25. Maj, brunt V. (Tavle 3 l), A. M. XII, 21.

IV. Skibet tremastet med beslaaet Sejl paa Stormasten.

SIGNETUM CIVITATIS HELRING-
ORENSIS. — ca. 28 mm.

1562, 10. Dec., P. o. V. (Tavle 4 a), Frands Brockenhuus' Arkiv; 1565, 9. Juli, P. o. V., Mogens Gyldenstjerne's Arkiv; 1573, 4. Maj, brunt V., A. M. XIV, 9; 1576, 5. Marts, P. o. V., B 109 (Stadsarkivet, Malmö).

V. Ligeledes. Fløj paa Stormasten.

SECRETUM CIVITATIS HELRING-
ORENSIS. — 40 mm.

1563, 3. Juli, brunt V., Helsingørs Pergamentsbreve (Landsarkivet for Sjælland); 1572, 12. Febr., P. o. V., Byens Papirbreve (ssts.); 1578, 23. Aug., brunt V., A. M. XIV, 22; 1581, 20. Febr., brunt V., A. M. XV, 1; 1584, 22. Juni, grønt V. i uf., Hyld. 45, 2; 1585, 18. Marts, brunt V., A. M. XV, 4; 1587, 9. Okt., grønt V. i uf., Adkomster Danmark; 1592, 21. Febr., brunt V., Helsingør Tillæg; 1605, 28. Okt., P. o. V., Byens Papirbreve (Landsarkivet for Sjælland); 1608, 18. Maj, grønt V. i uf., Hyld. 66, 6; 1609, 6. Marts, grønt V. i uf. (Brudstykke), Byens Pergamentsbreve (Landsarkivet for Sjælland); 1610, 26. Febr., grønt V. i Trækapsel (Tavle 4 b), Hyld. 81, 2.

1 5

VI. Ligeledes. Herom 8 2.

SIGNETUM CIVITATIS HELRING-
ORENSIS. — 33 mm.

1589, 24. Okt., brunt V., A. M. XV, 14; s. A., 13. Nov., P. o. V., B 229 (Stadsarkivet, Malmö); 1590, 4. Maj, brunt V., Helsingør Tillæg; 1591, 26. April, grønt V. i uf., Helsingørs Breve paa Perg. (Landsarkivet for Sjælland); s. A., 19. Juli, grønt V. i brunt, Helsingørs Breve paa Perg. (ssts.); 1592, 17. Jan., ved 1604, 29. Sept., brunt V., Adkomster Danmark; 1595, 7. Juli, grønt V. i uf. (Tavle 4 c), Helsingør Tillæg; 1602, 5. Febr., P. o. V., B 310 (Stadsarkivet, Malmö).

VII. Ligeledes. Fløje, Splitflag paa Stormasten og beslaaede Sejl paa alle Master, Side- og Kampagnelanterne.

SECRETUM CIVITATIS HELRING-
ORENSIS. — 40 mm.

1615, 17. Marts, grønt V. i uf., Byens Breve paa Pergament (Landsarkivet for Sjælland); 1618, 24. Sept., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1624, 24. Sept., P. o. V., B 489 (Stadsarkivet, Malmö); 1633, 8. Febr., grønt V. i Trækapsel, Helsingør Tillæg; 1648, 14. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elektion) 15; s. A., 29. Juni, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 13; 1650, 7. Juni, P. o. V. (Tavle 4 d), Hyld. 118, 6; 1656, 28. Juni, P. o. V., Byens Skatteregnskab

1645—57; 1660, 26. Juli, ad 3. Aug., P. o. V., K. & I. t. Sjæl. Tegn. Nr. 848; udateret Eksemplar, P. o. V., Seglsamlingen.

VIII. Ligeledes; ingen Lanterner.

SECRETUM SENATUS HELSING|ORENSIS. — 29 mm.

1628, 25. Sept., ad 14. Dec., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1630, 6. Jan., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1632, 9. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1645, 30. Juli, II, P. o. V. (Tavle 4 e), I. t. R. & h. S.

HJØRRING

I. Den kronede (?) St. Catharina, staaende med et opadvendt Sværd i højre, et Hjuli venstre Haand.

SIGIL[LUM] — — RING. — ca. 72 mm.

1469, 5. April, bruntfarvet V. (Tavle 4 f), Vennebjerg Hrd. 11, Mourids Nielsen Gyldenstjerne's Arkiv.

II. Ligeledes. Tydeligt kronet.

HIØRINGS (SEIGL?) |ANNO| DOMINI 1585. — 33 mm.

1610, 27. Marts, P. o. V., Hyld. 75, 13; 1638, 25. Sept. (i Læg: s. A., 20. Aug.—1639, 9. Febr.), P. o. V. (Tavle 4 g), I. t. R. & h. S.

III. Ligeledes. Helgeninden klædt i folderig Kjole og med Pibekrave.

SANCTA CATHARINA HIØRINGS SECRÆT. — 30 mm.

1648, u. D., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 30. Maj, P. o. V. (Tavle 4 h), Hyld. 118, 50; 1655, 11. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.

HOBRO

I. En paa to, i Halvkredse stillede, fra hinanden vendte Strømme, pælvis lagt Plankebro, for hvis øverste Ende en af Sideskibe flankeret, opstaaende Mur med to aflange, rundbuede Vinduer, hvorover en med Kors paa Hjørnerne prydet Trekantgavl med Højblændinger.

SIGILLUM S|ENIOR|UM OPIDI DE OBRU. — 59 mm.

1584, 8. Maj, P. o. V., daarligt paa Grund af gentaget Nedtryk, idet dog Omskriftens første Ord her viser den særlige Bogstavtype med fuldkommen Tydelighed, Hyld. 39, 6; 1608, 12. Maj, P. o. V., Hyld. 62, 6; 1610, 16. April, uf. V. (Tavle 4 i), Hyld. 75, 7.

II. En Lillie.

„Voris Stadtz Cicret“. Det bemærkes dog, at Udtrykket „Zecrett“ i Hyldingen s. A. ogsaa benyttes om det foregaaende Segl.

1648, 5. April, P. o. V. (Tavle 4 k), Hyld. 97, (Election) 8.

III. En af Bølger opstaaende Pælebro, for Enderne vogtet af to med Lanser (?) bevæbnede Mænd, og derover 1648. I Seglets Midte Mærke af Gravørens Passer.

SIGILLUM CIVITATIS HOPONTI. — 35 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing, opbevares paa Nationalmuseet.

1648, u. D., P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 7; 1650, u. D., P. o. V., Hyld. 118, 42; 1655 i Sept., P. o. V., Hyld. 121 b; Aftryk i Gibs (Tavle 4 l).

HOLBÆK

I. Tre af opadbuede Bølger voksende Trær.

SIGILLUM CIVIU[M DE HO]LBÆK. — 65 mm.

1519, 17. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. og h. S. (Tavle 5 a).

II. Ligeledes.

SIGILLUM CIVIUM DE HOLBÆK. — 30 mm.

1584, 18. Maj, P. o. V. (Tavle 4 m), Hyld. 45, 4; 1608, 9. Maj, grønt V. i brunt, Hyld. 66, 8; 1625, 5. Sept., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1626, 10. Aug., ad 19. s. M., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 11. April, P. o. V., Hyld. 103, (Election) 5; 1650, 6. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 13; 1655, 31. Juli, P. o. V., Hyld. 124, 6.

HOLSTEBRO

I. En over en Pælebro, paa en gaaende, plettet Hest ridende, harniskklædt (?), kronet Mand med fældet Lanse. Feltet strøet med Roser og seksoddede Stjerner.

SIGILLUM VILLE H||OLSTEDH||BRO.
— 69 mm.

1584, 29. Maj, [P.] o. V., Hyld. 39, 18; 1608, 22. Marts, grønt V. i Trækapsel (Tavle 5 b), Hyld. 62, 22; 1610, 3. April, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 75, 10.

II. Hesten opspringende. Manden i Trøje og med højpullet Hat. Feltet strøet med Stjerner.

HOLSTEBROW STADTS ZIG|N|ET
1|62|5. — 40 mm.

1648, 23. Febr., P. o. V. (Tavle 5 c), sidste Fjerdedel af Omskriften forvansket paa Grund af gentaget Nedtryk, Hyld. 97, (Elekktion) 14; s. A., 22. Juni, P. o. V., Slutningen af Omskriften her tydelig, Hyld. 97, (Hyld.) 13.

III. Ligeledes.

HOLSTEBROW STADTS ZIGNET.
— 34 mm.

1648, 10. Okt., P. o. V. (Tavle 5 d), Kopi af Priv.; 1650, 28. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 51.

IV. Ligeledes. Feltet strøet med ubestemmelige Figurer.

HOLSTEBROW STAVTS SIGNET 1652.
— 39 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing og med Træskaft, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1655, 12. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b; Aftryk i rødt Lak (Tavle 5 e).

HORSENS

I. En gaaende Hest med et Træ som Baggrund.

[S]INGNUM (!) CIVIUM I[N HORS]NES
DEI GRA[CIA]. — 77 mm.

1368, 26. Aug., grønt V. (restaureret) (Tavle 5 f), Danica 153 (Staatsarchiv, Lübeck).

II. Ligeledes.

S' SIVIUM IN HORSNES DEI
GRACIA. — 43 mm.

1421, 4. Aug., rødt V. i uf. (Tavle 5 g), Slesvig 56; 1423, 17. Juli, uf. V., Hyld. 7; 1536, 30. Okt., uf. V., Bispernes Afsættelse; 1556, 7. Nov. (i Læg: 26. Okt. — 13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1584, 21. Maj, P. o. V., Hyld. 39, 7.
(Langebek: 1421).

III. Ligeledes.

Q SIGNIA (!) HORSNESIE 1561.
— 31 mm.

1610, 1. Maj, P. o. V. (Tavle 5 h), Hyld. 75, 21; 1650, 3. Juni, sort Lak, Hyld. 118, 49; 1655, 12. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.

IV. Hesten staaende.

SIGILLUM HOTTERSNENSE 1660.
— 37 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing eller Bronze, opbevares i Byens Museum.

Aftryk i Gibs (Tavle 5 i).

KALUNDBORG

I. To ved en Mur forbundne Taarne.

Begyndelsen af 14. Aarh., uf. V. (Brudstykke, indsat i rund Voksplade) (Tavle 6 a), Danica 166 (Staatsarchiv, Lübeck).

II. En over Bølger stillet, tindet Mur, hvorover den øverste, af to tindede Smaataarne flankerede Del af en Bygning med fem, ved et lavt Tag forbundne, runde Taarne, bærende spidse Spir, det midterste højest, kronede af Kors paa Kugler; hvert Taarn forsynet med et Vindu, i det yderste til Venstre erstattet af en korsformet Aabning (!).

SIGILLUM BURGENTIUM DE
KALUNBURG. — 69 mm.

Udateret, grønt V. (Tavle 6 b), Seglsamlingen, Vokssegl Skuffe 91, 5.

III. Taarnene, det midterste højest, med afskraaede Hjørner.

sigillum burgencium de falunborg.
— 44 mm.

1421, 2. Juli, rødt V. i uf. (Tavle 6 e), Slesvig 55; 1443, 3. Maj, grønt V. i uf., Adkomster Kalundborg. (Langebek: 1° 1421 og 2° 1443 med to Tegninger).

IV. Ligeledes; ingen Bølger under Muren, ligesom de smaa Taarne paa Siderne er udeladte.

siillum (!) sivitatis f[alu]nborgensis.
— 45 mm.

1519, 14. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1610, 16. Jan., grønt V. i brunt (Tavle 6 d), Hyld. 81, 3.

V. Kegleformede Taarne med smaa Glughuller, det midterste kors- og fløjprydet, de andre med Kugler.

KALLINGBORGE SEIL. — 30 mm.

1608, 12. Maj, P. o. V., Hyld. 66, 14; 1623, 27. Febr., P. o. V. (Tavle 6 e), I. t. R. & h. S.; 1638, 16. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 28. Febr., P. o. V., I. t. R. & h. S.; s. A., 12. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elektion) 11.

VI. Søjleprydet Overdel(?) af en Bygning med fem firkantede Taarne, det midterste i tre, de andre i to Stokværk, alle med spidse Spir, Midtertaarnets bærende Fløj, Sidetaarnenes korsprydede.

CA||LUNGBORIG SEIGEL 16||48.
— 35 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, opbevares paa Kommunekontoret.

1648, 30. Juni, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 10; 1650, 8. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 9; 1655, 25. Juli, P. o. V., Hyld. 124, 5; Aftryk i Gibs (Tavle 6 f).

KERTEMINDE

I. Et paa Bølger staaende, enmastet Skib med rebet Sejl.

S' CIVITATIS KIRTINGMINNE.
— 56 mm.

1535, 25. Marts, P. o. V. (Tavle 6 g), Hyld. 21, 3. (Langebek: „under et Pergaments Brev af Aar mcdxl, som forvares i Kierteminde Raadstue-Archiv“¹⁾); Tegningen er unøjagtig).

¹⁾ Findes ikke blandt de fra Byen til Landsarkivet for Fyn afleverede Arkivalier.

II. Skibet med høj Agterende.

(f) fert || minne. — 26 mm.

1535, 30. Juni, paatrykt grønt V., ombøjet Papir, Hyld. 17, 3; 1556, før 20. Okt., P. o. V. (Tavle 6 h), I. t. R. & h. S.

III. Et paa Bølger, for fulde Sejl gaaende, tremastet Skib.

SIGILLUM CIVITATIS CARTHAMUNDENSIS. — 35 mm.

1608, 27. Jan., grønt V. i bruntfarvet, Hyld. 64, 3; 1610, 19. Febr., grønt V. i uf. (Tavle 6 i), Hyld. 78, 6; 1641, 23. Dec. (i Læg: 8.—30. s. M.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 10. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elektion) 4; s. A., 27. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 2; 1650, 6. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 23; 1655, 7. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 15. Nytryk i rødt Lak blev 21. Jan. 1886 indsendt til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet).

I Skrivelse af 24. Juli 1936 har Byraadet meddelt, at Signetet, der var forarbejdet i Sølv, nu ikke er til Stede. En Kopi udførtes i Messing 1933.

KOLDING

I. En paa en af Bølger fremragende Sten siddende, venstrevendt, flyvefærdig Ørn og en til Venstre herfor opvoksende Blomst.

SIGILLUM SANCTI KANUTI DE KALDING¹⁾. — 58 mm.

Slutningen af 13. Aarh., uf. V. (Tavle 7 a), Danica Nr. 47 (Staatsarchiv, Lübeck).

¹⁾ Omskriften viser, at Seglet maa have tilhørt St. Knudsgildet. Brevet (Codex Diplomaticus Lubecensis I, 670 f) er imidlertid udstedt af Advocatus et consules ceterique meliores in Kalding. Se iøvrigt Indledningen, Side 10, Note 3.

II. Ligeledes¹⁾.

S' CIWITATIS IN KAALDYNG.
— 59 mm.

Stampen, forarbejdet i Malm, opbevares paa Borgmesterkontoret. En Kopi findes paa Koldinghus.

1421, 4. Aug., rødt V. i uf., Slesvig 56; 1524, 25. Juni, brunt V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1536, 30. Okt., uf. V., Bispenses Afsættelse; Aftryk i Gibs (Tavle 7 b). (Langebek: 1421).

¹⁾ Om Figurerens Betydning se Magistratens Indberetning af 9. April 1746 (Efterretn. 1743); jvfr. P. Eliassen: Kolding fra Middelalder til Nutid (Kolding 1910, 8vo), pag. 7 f., og Georg Bruun: Koldings Oprindelse og Udvikling til 1600, Byraadsbogen 1933—34 (Kolding 1935), pag. 6 ff. Disse Forfattere kender ikke det foregaaende Segl. Den sidste udtaler følgende: „Blomsten er stiliseret og Betydningen tvivlsom. Det er en nærliggende Formodning, at den kunde betegne en Lillie, Symbolet for den hellige Knuds Gilde. Et saadant Gilde fandtes i Kolding fra det 14. Aarhundrede og dets Medlemmer havde Magten i Byen“. Fundet af I, der af Dr. Nørlund henføres til 1250—1300, bestyrker unægteligt den af Rektor Bruun fremsatte Forklaring.

III. Ligeledes. Renæssanceskjold, paa hvis Sider de to under IV nævnte Stængler skimtes.

S' CIVITATIS COLINGENCIS 1555.
— 32 mm.

1556, 11. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1557, 2. April, ad 13. s. M., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1558, 19. Jan., brunt V., Kolding Tillæg; 1562, 6. Jan., grønt V. i uf., Kolding Latinskoles Pergamentsbreve 1562—1607 (Landsarkivet for Nørrejylland); 1608, 11. Maj, P. o. V. (Tavle 7 e), Hyld. 62, 20; 1610, 18. April, grønt V. i uf., Hyld. 75, 1; 1627, 7. Jan., P. o. V., Indkomne Breve til Magistraten vedrørende Det spanske Kompagni i Aarhus 1623—30, Kolding Raadstuearkiv (Landsarkivet for Nørrejylland); 1648, 24. Febr., P. o. V., Hyld. 97, (Elekction) 12.

IV. Ligeledes. Renæssanceskjold, hvorom to Stængler, hver med en firbladet Blomst, og hvorunder to 5 Taller o: 1555.

Q SIGILLUM SENATUS COLLINGENCIS. — Ottekantet Segl, 28 mm bredt, 31 mm højt.

1648, i Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 23; 1652, 28. April, ad 28. Febr., P. o. V., K. & I. t. Sjel. Tegn. fol. 279; 1655, 12. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.; Aftryk i rødt Lak (Tavle 7 d), Magistratens Indberetning af 9. April 1746, Efterretn. 1743.

V. Ligeledes. Renæssanceskjold. Omskriften ikke synlig i det slette Aftryk, der kun delvis viser det maaske ovale Segl.

1583, 9. Okt., P. o. V. (Tavle 7 e), (Ribe Bys Arkiv).

VI. Ligeledes. Renæssanceskjold.

Q SIGILUM SENATUS COLLINGENCIS. — Ottekantet Segl, 18 mm bredt, 19 mm højt.

1633, 28. Dec., ad 1634, 23. Jan., P. o. V. (Tavle 7 f), „Borgemesteres og Raadmendtz Secret“, I. t. R. & h. S.

KORSØR¹⁾

I. En af to korsprydede, spidsbuede Portaler (?) flankeret, korsprydet Trappegavl med tre spidsbuede Vinduer, det midterste højere siddende, de to andre med aftrappet Bund.

S' CIW||[ITATI]S [K]OR||SØRS. — 40 mm.

1519, 12. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V. (Tavle 7 g), I. t. R. & h. S.

¹⁾ L. F. la Cour: Korsør (Korsør 1926), Side 405 ff.

II. Svævende Kors med udvidede Ender. Renæssanceskjold.

KORSØR BYS SEKRET. — 25 mm.

1608, 8. Maj, P. o. V. (Tavle 7 h), Hyld. 66, 13; 1610, 9. Marts, P. o. V., Hyld. 81, 6; 1633, 12. Dec., ad 1634, 10. Febr., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1639, 18. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 12. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elekction) 10; s. A., 28. Juni, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 2; s. A., 22. Nov., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 7. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 8; 1655, 1. Aug., P. o. V., Hyld. 124, 8; Aftryk i rødt Lak, Efterretn. 1743.

KØBENHAVN¹⁾

I. En over Bølger staaende, af to runde, tindede Taarne flankeret, rund, tindet Mur, bag hvilken en Bygning med en glat Trekantgavl paa Midten, et for Enderne kugleprydet Tag og et stort Taarn med afskraaede Hjørner, to smalle, rundbuede Vinduer og et lavt, riflet, kors- og kugleprydet, til Højre af en seksoddet Stjerne, til Venstre af en aftagende Maane ledsaget Pyramidespir.

SIGILLUM CIVITATIS HAFNENSIS.
— 63 mm.

1275, 20. Febr., grønt V. (Brudstykke), Privilegier Nr. 1 (Stadsarkivet, København); 1296, 30. Jan., uf. V. (Tavle 7 i), Roskilde Bisp; 1339, 19. Juni, brunt V., trykt bagpaa Pergamentet (Rester), Danica 98 (Staatsarchiv, Lübeck); 1344, 5. Dec., grøngult klart V., Danica 104 (ssts.); 1360, 21. Sept., uf. V., trykt bagpaa Pergamentet (ubetydelige Rester), Danica 123 (ssts.); 1377, 3. April, grønt V. (Tavle 7 k), Danica 175 (ssts.).

(Langebek: 1275 og 1296 c: én Tegning (Tavle 7 l)).

¹⁾ C. Nyrop: Kjøbenhavns og Hamburgs Vaaben og Sølvmærke. Tidsskrift for Kunstindustri I (Kbh. 1891, 4to), Side 32 ff.

II. Ligeledes. Ikke Kors paa Midtertaarnet, men almindeligt Begyndelseskors i Omskriften.

SECRETUM CIVITATIS HAFMENSIS (l).
— 47 mm.

1394, 8. Febr., grønt V., trykt bagpaa Pergamentet (Rester), Danica 181 (Staatsarchiv, Lübeck); 1415, 9. Aug., uf. V., Konsistoriums Arkiv 572 (Univ. Bibl.); 1421, 2. Juli, rødt V. i uf. (Tavle 8 a), Slesvig 55; 1434, 6. Dec., grønt V. i uf., Københavns Kapitel; 1435, 17. Juli, brunligt V., Danica 200 (Staatsarchiv, Lübeck); 1441, 18. Dec., grønt V., trykt bagpaa Pergamentet (svage Spor), Städtische Urk. Nr. 976 (Stadtarchiv, Stralsund); 1452, 29. Okt., grønt V. i uf., Egert Frille's Arkiv; 1454, 11.—17. Juli, bruntfarvet V., Jørgen Laurensen Oxe's Arkiv.

(Langebek: 1° 1421, 2° „af et løst Sigill, uden tvil af 15de Seculo“).

III. Tre paa en af Bølger opragende Holm staaende, firkantede Taarne, det midterste tindet, med rundbuget Port mellem to Vinduer og med lavt, pyramideformet Tag, de yderste tindede (?), hvert med et større Vindu.

S' DER STED TO COPENHEVEN.
— 45 mm.

1417, 14. Nov., uf. V. (Tavle 8 b), Gem. Arch. XII, 44.

(Langebek: 1417 (Tavle 8 c), her STAD; ligeledes i Trap, der endvidere har COPENHAVEN).

IV. Et, foroven til Højre af en seksodded Stjerne, til Venstre af en aftagende Maane ledsaget større, rundt, tindet Taarn med høj Portal, hvor-

over runde Glughuller og smalle Vinduer, og med lav kugleprydet Kuppel; Taarnet først flankeret af to, skraat udad gaaende, et Stokværk høje, tindede Bygningsfløje, med Vinduer og Tag, og yderst af to mindre, runde, tindede Taarne med lav Dør, Vinduer og spidse, kugleprydede Spir, alt stillet over Bølger. Et forneden afrundet Skjold.

Secretum || civitatis || hafnen||fis.
— 42 mm.

1465, 3. Sept., lyst grønligt V., Danica 229 (Staatsarchiv, Lübeck); 1524, 25. Juni, grønt V. i uf., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; s. A., 12. Sept., grønt V. i uf., Div. Dok. vedk. Staden København, Nr. 3 (Stadsarkivet, København); 1536, 28. Juli, brunligt farvet V., Hyld. 22 a; s. A., 30. Okt., grønt V. i brunt (Tavle 8 d), Bispenses Afsættelse; 1549, 2. Aug., grønt V. i uf. (Brudstykke), Remmesniderne o. fl.; 1550, 2. Juni, grønt V. i uf., Væverlav; 1558, 15. Okt., rødt V. i uf., Lifland.

V. Aldeles forvittret Seglbillede.

Ulæselige Dele af Omskrift i Minuskler. — 55 mm.

1469, 26. Maj, rødt V., trykt bagpaa Papiret (Rester), Städtische Urk. Nr. 1655 (Stadtarchiv, Stralsund).

VI. Omtrent som II.

fig[n]etum — [haf]nenfis.
— 31 mm.

1481, 30. Juli, grønt V., trykt paa Papir (Rester) (Tavle 8 e), København Tillæg (Gaarde 289).

VII. Tre over Bølger staaende, runde Taarne, det midterste og største — til Højre ledsaget af en seksodded Stjerne, til Venstre af en aftagende Maane — med Port i nederste, Vindu i øverste Stokværk, begge tindede, og med spidst Spir, kronet af en Kugle med Fløj, de yderste, tindede foroven, med Vinduer i begge Stokværk.

s' civita||tis hafnen||fis.
— 32 mm.

1506, 28. April, uf. V., København Tillæg; 1512, 22. Marts, uf. V. (Tavle 8 f), „til Københavns Kapitel“; 1516, 4. Febr., brunt V. (Brudstykke), Dok. og Adk. til Accisen Nr. 1 (Stadsarkivet, København); 1528, 17. Jan., grønt V. i uf., Petri Kirke; s. A., 14. Marts,

uf. V. (Brudstykke), København Tillæg; 1529, 26. Maj, brunt V., København Tillæg; 1530, 2. Juni, gulbrunt V., Roskilde Bisp; s. A., 2. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1531, 8. Sept., P. o. V., Københavns Kapitel; 1534, 17. Sept., P. o. V., Danica Vol. III, Fasc. 2 (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwerin); 1542, 14. Aug., brunt V., Privilegier vedk. Magistraten Nr. 10, 6 (Stadsarkivet, København); 1559, u. D., rødt V. i uf., Kræmmerlavet; 1560, 16. Aug., grønt V. i uf., København Tillæg; 1564, 13. Aug., P. o. V., B 44 (Stadsarkivet, Malmö).

VIII. Tre over Bølger staaende, runde, tindede? Taarne, hvert med Port og Vindu, det midterste, ubetydeligt højere end Sidetaarnene, med et, til Højre af en seksoddet Stjerne, til Venstre af en aftagende Maane ledsaget kugleprydet, spidst Spir.

S' CIVITATIS HAFNENSIS.
— 24 mm.

1539, 25. April, brunt V., Div. Dok. vedk. Staden København, Nr. 10b (Stadsarkivet, København); s. A., 27. April, P. o. V., B9 (Stadsarkivet, Malmö); s. A., 20. Nov., gulbrunt V. (Tavle 8 g), Erbschaften Auswärtiger (Stadtarchiv, Rostock); 1542, 24. Juli, grønt V. i brunt, Privilegier Nr. 45 (Stadsarkivet, København); 1548, 18. Okt., P. o. V., Domme og Tingsvidner.

IX. Tre af Bølger opstaaende, runde, tindede Taarne, det midterste og største med rundbuet Port, hvori et optrukket Faldgitter, med aflange, smalle Vinduer og med et, til Højre af en seksoddet Stjerne, til Venstre af en tiltagende Maane ledsaget spidst Spir, de to yderste med lignende Vinduer og runde Kupler, alle tre Taarne øverst bærende Kugler med Fløje.

SECRETUM CIVITATIS HAFNIENSIS.
— 31 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, findes i Bymuseet.

1571, 8. Juli, grønt V. i uf. (Tavle 8 h), A. M. XIV, 2; 1574, 5. Febr., P. o. V., Privilegier Nr. 27 (Stadsarkivet, København); s. A., 8. Marts, P. o. V., Cl. II, Nr. 15 b., Vol. 1 (Staatsarchiv, Hamburg); s. A., 24. Maj, grønt V. i uf., København Tillæg; 1575, 6. April, grønt V. i uf., København Tillæg; 1577, 23. Aug., P. o. V., Bilag til Rentemesterregnskab 1577—78, Udgifts Con- to 13, Nr. 53; 1591, 22. Jan., grønt V. i brunt, Div. Dok. vedk. Staden København, Nr. 4 d (Stadsarkivet, København); 1596, 23. April, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1599,

16. April, grønt V. i uf., Dok. vedr. Skolerne, Nr. 11 (Stadsarkivet, København); 1601, 12. Sept., P. o. V., B 307 (Stadsarkivet, Malmö); 1613, 10. Dec. (to Breve), grønt V. i uf., København Tillæg; 1618, 19. Sept. (i Læg: Sept.—Okt.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1627, 18. Sept., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1630, 16. April, P. o. V., Dok. vedr. Skolerne, Nr. 21 (Stadsarkivet, København); 1637, 19. Jan., ad 4. Febr., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 16. Sept., P. o. V., Priv. og Adk. paa Roskilde Len, Nr. 1 (Stadsarkivet, København); 1647, 30. April, P. o. V., I. t. R. & h. S.

(Langebek: 1571).

X. Ligeledes.

SIGILLUM CIVITATIS HAFNIENSIS.
— 51 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, findes i Bymuseet.

1574, 28. Juni, grønt V. i brunt, A 2 Frederik II; 1584, 29. Juni, grønt V. i brunt (Tavle 8 i), Hyld. 45, 1; s. A. og D., grønt V. i brunt, Privilegier Nr. 81 (Stadsarkivet, København); 1608, 2. Maj, grønt V. i brunt, Hyld. 66, 1; s. A. og D., grønt V. i brunt, Privilegier Nr. 88 (Stadsarkivet); 1610, 16. Jan., grønt V. i brunt, Hyld. 81, 1; s. A. og D., grønt V. i brunt, Privilegier Nr. 90 (Stadsarkivet); 1619, 15. April, grønt V. i brunt, Adkomster Danmark; 1648, 11. April, grønt V. i Trækapsel, Privilegier Nr. 111 (Stadsarkivet); s. A., 17. April, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 103, (Elekction) 17; s. A., 27. Juni, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 103, (Hyld.) 17; s. A. og D., grønt V. i Trækapsel, Privilegier Nr. 111 (Stadsarkivet); 1650, 5. Juni, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 118, 1; s. A. og D., grønt V. i Trækapsel, Privilegier Nr. 116 (Stadsarkivet); 1655, 2. Aug., grønt V. i Trækapsel, Hyld. 124, 1; s. A. og D., grønt V. i Trækapsel, Privilegier Nr. 121 (Stadsarkivet); 1657, 25. Marts, grønt V. i Trækapsel, Tømmermændenes Lavsartikler (Landsarkivet for Sjælland); 1659, 14. Sept., grønt V. i Trækapsel, Div. Dok. vedk. Staden København, Nr. 24 (Stadsarkivet).

XI. Ligeledes.

SIGILLUM CIVITATIS HAFNIENSIS.
— 45 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, findes i Bymuseet.

1580, 14. Okt., grønt V. i uf. (Brudstykke), Dok. vedr. Skolerne Nr. 6 (Stadsarkivet, København); 1592, 6. Marts, grønt V. i uf. (Tavle 8 k), Københavns Bryggerlav.

KØGE

I. Det ene af to smaa, endnu bevarede Frag-
menter af Seglbilledet viser temmelig sikkert den
i det følgende Segl gengivne fremstrakte Haand,
stillet øverst til Højre.

SI[GILLUM] — — — ca. 64 mm.

Udateret, ca. 1350, brunt V., trykt bagpaa Perga-
mentet (Seglets Omkreds opfattes tydeligt), Städtische
Urk. Nr. 332 (Stadtarchiv, Stralsund).

II. En af Bølger opstaaende Pælebro, over hvil-
ken en, mellem to udad skraatstillede Grene svæ-
vende, aaben Krone; foroven til Højre en af et
Ærme fremstrakt venstrevendt Haand, til Venstre
en Gren og et ligearmet Kors med udvidede Ender.

SIGLLUM (!) CIVIATIS (!) KØKAE.
— 44 mm.

1421, 2. Juli, rødt V. i ufarvet (Tavle 9 a), Slesvig
55; 1458, 3. Marts, uf. V., Køge Tillæg; 1536, 30. Okt.,
grønt V. i brunt, Bispernes Afsættelse; 1552, 20. Juli,
uf. V., A. M. XII, 7.

(Langebek: 1421).

III. Broen udgaaende fra en til Højre stillet Por-
tal, ved Kronens venstre Side et ligearmet Kors¹⁾.
En Ujævnhed over Korset er maaske at betragte
som Haanden i foregaaende Segl.

Secretum civitatis Køka[e].
— ca. 32 mm.

1519, 26. Juli (i Læg: s. D.—19. Aug.), grønt V. (Tavle
9 b), trykt paa Papiret, I. t. R. & h. S.

¹⁾ Ikke halv Lillie som angivet i D. B. og H. V.

IV. Broen udgaaende fra et til Højre stillet, to
Stokværk højt Porttaarn, til Venstre paa Broen et
oprejst Kors, over Kronen den af et Ærme frem-
strakte venstrevendte Haand, her tydeligt velsig-
nende.

Q KIØGE BIIS INDSEIGEL 1574.
— 28 mm.

1579, 7. April, P. o. V., B 143 (Stadsarkivet, Malmö),
1584, 29. Juni, lysebrunt V., Hyld. 45, 3; 1592, 28. Okt.,
P. o. V., B 249 (Stadsarkivet, Malmö); 1599, 30. Dec.,
P. o. V., B 291 (ssts.); 1608, 18. Jan., gulbrunt V. (Tavle
9 c), lagt løst i Trækapsel, Hyld. 66, 12; 1610, 23. Jan.,
gulbrunt V. i Trækapsel, Hyld. 81, 5.

(Langebek: 1574, dette eller efterfølgende Segl).

V. Lignende Fremstilling og samme Omskrift,
men med utvivlsomme Afvigelser i Graveringen.
Maa betragtes som Kopi af foregaaende. — 30 mm.

1622, 28. Dec., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1630, 25. Nov.,
P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1640, 24. Dec., grønt V. i Træk-
kapsel, Sjællands Stiftskiste (Landsarkivet for Sjæl-
land); 1648, 13. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elek-
tion) 16; s. A., 1. Juli, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 12; s. A.,
1. Sept., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 8. Juni, P. o. V.
(Tavle 9 d), Hyld. 118, 5; 1655, 4. Aug., P. o. V., Hyld.
124, 17.

VI. Kopi af de to foregaaende Segl, visende en-
kelte uvæsentlige Afvigelser i Graveringen. — 30 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, opbevares paa Raad-
huset.

Originalt Segl ikke fundet før 1660; Aftryk i Gibs
(Tavle 9 e).

LEMVIG

I. En opstaaende, med Bølgelinier udfyldt Spids
i kuglestrøet Felt.

SIGILLUM SENATORUM DE
LEEMVVIG. — 56 mm.

1584, 29. Maj, P. o. V. (Tavle 9 f), Hyld. 39, 17.

II. Et mellem to græsbevoksede Høje, af Bøl-
ger opstaaende, rundt Taarn med rundbuet Port
i nederste og to rundbuede Vinduer i andet Stok-
værk samt med rund, opad tilspidset, øverst af to
seksoddede Stjerner ledsaget Kuppel, bærende
korsprydet Fløjstang. Denne overskæres af Om-
skriftens indre Ring.

INSIGNIA CIVITATULÆ LEMVIG.
— 34 mm.

1608, 20. April, P. o. V. (Tavle 9 g), Hyld. 62, 17;
1610, 2. Maj, [P. o.] V., Hyld. 75, 16; 1621, 10. Nov., ad
26. s. M., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 16. Juni, P. o. V.,
Hyld. 97, (Hyld.) 14; 1650, 21. April, P. o. V., Hyld. 118,
36; 1655, 7. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.

MARIAGER

I. Et opadvendt Anker.

MARRIAGG[E]R. — 31 mm.

1584, 3. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 5; 1608, 10. Maj, P. o. V., Hyld. 62, 4; 1610, 2. Maj, P. o. V. (Tavle 9 h), Hyld. 75, 14; 1632, 16. April, P. o. V., paatrykt med Ankerets Ring op ad, I. t. R. & h. S.; 1648, 24. Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 9.

II. Samme Figur, paa hvis Sider 16||48.

~ MARIAGER. — 31 mm.

1650, 31. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 40; 1655, 7. Sept., P. o. V. (Tavle 9 i), Hyld. 121 b.

MARIBO

I. Bogstaverne M og B, sammenføjede.

SIGILUM MARIBODIENSES (!).
— 30 mm.

1608, 9. Maj, grønt V. i Trækapsel (Tavle 9 k), Hyld. 64, 12; 1610, 3. Marts, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 78, 10.

II. Ligeledes.

SIGILUM MARIEBOGENSIS (!)¹.
— 31 mm.

1648, 11. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekktion) 11; 1650, 4. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 55; 1655, i Sept., P. o. V. (Tavle 9 l), Hyld. 122, 13.

(Langebek: „Doc. A. Ros. 1647“).

¹) Ikke MARIBOEGENSIS som anført i D.B. og H.V.

MIDDELFART

I. Et paa Bølger staaende, enmastet Skib uden Sejl.

[sig]illum civita[tis m]iddelvar¹).
— ca. 68 mm.

1535, 2. Juli, P. (løst) o. grønt V., hvori nogenlunde tydeligt Aftryk (Tavle 10 a), Hyld. 17, 6.

¹) Ikke meddelvar som angivet i D.B. og H.V.

II. Skibet tremastet, med beslaaede Sejl,

[SIG]ILLUM MEDELLFAR — —
— ca. 40 mm.

1556, før 20. Okt., P. o. V. (Tavle 10 b), utydeligt paa Grund af gentaget Nedtryk, I. t. R. & h. S.

III. Ligeledes.

MELFAR BYS INDSIEGELL || 1577.
— 31 mm.

1608, 6. Maj, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 64, 7; 1610, 20. April, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 78, 8; 1635, 7. Jan. (i Læg: 1634, 10. Dec.—1635, 16. April), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1645, 13. Febr., P. o. V. (Tavle 10 e), Bil. 1 til Regnskab o. Grundskat for s. A.; 1648, 22. Marts, P. o. V., Hyld. 100, (Elekktion) 7; s. A., 12. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 4; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 25; 1655, 7. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 9.

NAKSKOV

I. Et af Bølger opstaaende Træ.

SIGILLUM CIVIUM DE NAKSCOG.
— 60 mm.

1351, 15. Maj, grønligt V., trykt bagpaa Pergamentet (Rester af Omskrift), Danica 109 (Staatsarchiv, Lübeck); 1366, 2. Febr., uf. V. (restaureret), Danica 142 (ssts.); 1367, 1. Aug. (Tavle 10 d), brunligt V., Danica 148 (ssts.).

II. En Fuglefod (Ørnefod) i Skjold, hvorfra opstaar et Træ.

Ulæselig Begyndelse af Omskrift med Majuskler. — ca. 50 mm.

1554, 30. Okt., uf. V., „vor Stads Indsegle“ (Brudstykke) (Tavle 10 e), A. M. XII, 16.

III. Et oprevet Træ, herfor til Højre en nedadvendt, fra Venstre skraatstillet Fuglefod.

SIGILUM CIVITATIS NAXSCHOVIENTIS. — 28 mm.

1584, 23. Juni, grønt V. i uf. (Tavle 10 f), Hyld. 42, 11; 1608, 19. Febr., grønt V. i uf., Hyld. 64, 9¹).

¹) Ikke to forskellige Segl som anført i D. B. og H. V.

IV. Ligeledes.

SIGILUM CIVITATIS [N]AXSCHOVIENTIS. — 29 mm.

1610, 15. Jan., grønt V. i Trækapsel (Tavle 10 g), Hyld. 78, 13.

V. Fuglefoden stillet pælvis til Venstre for Træet.

SIGILLUM CIVITATIS NAXCOWIENSIS. — 39 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv (med Træskaft) og forsynet med Aarstallet 1635 samt med Navnene Mats Bergen og Nels Nelson, opbevares hos Politimesteren.

1638, 30. Aug. (i Læg: 20. s. M.—1639, 9. Febr.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 8. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekktion) 12; s. A., 26. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 9; s. A., 3. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 31; 1655, 4. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 11; 1657, 3. Marts, ad 1. Maj, P. o. V., K. & I. t. Smaal. Reg. Nr. 5; 1658, 20. Jan., P. o. V., Niels Pedersen Sakstrup's Arkiv; Aftryk i Gibs (Tavle 10 h); se ogsaa Aftryk i rødt Lak, indsendt 19. Jan. 1886 til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet).

NEKSØ

Et opad- og venstrevendt Baadshagejern, ved hvis Sider 8||4 (o: 1584).

NEXSE PAA BORENHOLM. — 31 mm.

1584, 3. Juli, P. o. V., Hyld. 47, 1; 1608, u. D., P. o. V., Hyld. 69 b; 1610, 17. Marts, P. o. V., Hyld. 84, 22; 1634, 14. Febr. (i Læg: 1633, 9. Sept.—1634, 11. Marts), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 30. Marts, P. o. V., Hyld. 105, (Elekktion) 4; s. A., 26. Juni, P. o. V., Hyld. 105, (Hyld.) 4; 1650, 4. Juni, P. o. V. (Tavle 10 i), Hyld. 118, 67; 1655, 24. Juli, P. o. V., Hyld. 126, 2.

NYBORG

I. En med rundbuet Port yderst til Højre forsynet, tindet Mur, bag hvilken, til Venstre, et tindet Taarn; over Muren en seksoddet Stjerne og en aftagende Maane, jævnsides.

SIGILLUM SCIVIUM DE NWBURG. — 68 mm.

1371, 26. Jan., grønt V., trykt bagpaa Pergamentet (Rester) (Tavle 11 a)¹⁾, Danica 169 (Staatsarchiv, Lübeck); 1536, 30. Okt., grønt V. i uf. (Tavle 11 b)²⁾, Bispensernes Afsættelse.

¹⁾—²⁾ De to Segl er temmelig sikkert Aftryk af samme Stampe.

II. To høje, tindede Taarne, bærende spidse, kugleprydede (?) Spir og forbundne ved en tindet Mur, hvori en rund, lav Port. Over Muren vistnok svage Spor af det i det følgende Segl nævnte Hoved og til Venstre over dette af Maanen, idet Stjernen ikke kan ses.

s' || civitatis nyburgensis. — 45 mm.

1556, før 20. Okt., P. o. V. (Tavle 11 e), I. t. R. & h. S.

III. Mur og Taarne stillede over Bølger (?); de runde Taarne bærende Spir, dannede af løgformet Underdel, lignende, øverst spids Afslutning og med Lanterne som Mellemed; over Muren et forfra set, skægget Mandshoved under en seksoddet Stjerne og en aftagende Maane, jævnsides.

CIVITAS NYBURGENSIS 1584. — 37 mm.

1608, 29. Febr., grønt V. i Trækapsel, Hyld. 64, 2; 1610, 19. Marts, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 78, 2; 1638, 3. Sept. (i Læg: s. A., 20. Aug.—1639, 9. Febr.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 13. Dec. (i Læg: 8.—30. s. M.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 10. April, P. o. V. (Tavle 11 d), Hyld. 100, (Elekktion) 5; s. A., 26. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 5; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 20; 1655, 7. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 10,

IV. Kopi af foregaaende, visende Murværk under Taarnene. — 37 mm.

Signetet¹⁾, forarbejdet i Sølv, opbevares paa Byens Bogholderkontor.

Originalt Segl ikke fundet før 1660; Aftryk i rødt Lak (Tavle 11 e).

¹⁾ Er i D. B. og H. V. fejlagtigt betragtet som det Signet, der blev „anvendt under samtlige (!) Hyldinger“.

NYKØBING PAA FALSTER

I. Et paa Bølger staaende, venstrevendt, enmastet Skib, uden Sejl, med fliget Flag, med en Mand ved Roret og en staaende Løve forude.

SE|||C|RETUM CIVITATIS NYKØPING DE FALSTRIA. — 47 mm.

1556, 5. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1584, 22. Juni, P. o. V., Hyld. 42, 12; 1608, 2. Maj, grønt V. i uf., Hyld. 64, 13; 1610, 29. Jan., grønt V. i Trækapsel (Tavle 11 f), Hyld. 78, 14.

II. Et paa Bølger for fulde Sejl gaaende, venstrevendt Skib med tre korsprydede Master, korsmærkede Splitflag og med en Løve forude.

SECRETUM || CIVITATIS NICOPIÆ
FALSTRORUM. — 36 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1648, 12. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekktion) 16; s. A., 24. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 13; s. A., 30. Aug., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 25. Marts, P. o. V., Hyld. 118, 27; 1655, 31. Aug., P. o. V., Hyld. 122, 16; Aftryk i Gibs (Tavle 11 g); se ogsaa Aftryk i rødt Lak, indsendt 8. Marts 1886 til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet).

NYKØBING PAA MORS¹⁾

I. En paa en Gren siddende, venstrevendt Due.

NIKIØPIN[G I] MORS I Ø I²⁾ 1556.
— 35 mm.

1608, 7. Maj, P. o. V. (Tavle 11 h), Hyld. 62, 14; 1648, 9. April, P. o. V., Hyld. 97, (Elekktion) 4; s. A., 23. Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 5; 1650, 27. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 46.

¹⁾ Chr. Villads Christensen: Nykjøbing paa Mors 1299—1899, pag. 49—50. ²⁾ Betydningen tvivlsom.

II. Samme Fremstilling. Maaske Efterligning af foregaaende med bibeholdt Aarstal.

NYEKIØBING I MORSØE STADS
SEIGL 1556¹⁾. — 34 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing, opbevares i Nationalmuseet.

Originalt Segl ikke fundet før 1660, Aftryk i Gibs (Tavle 12 a).

¹⁾ Omskriften ikke, som angivet i D. B. og H. V., urigtigt gengivet i Danske Atlas og i Trap, 2. Udg.

NYKØBING I SJÆLLAND

I. En af en tiltagende Maane („i Ny“) omfattet seksoddet Stjerne, derom fire lignende, mindre Stjerner.

S' VILLE NYKOPECENSIS IN ODZ
HÆRÆTH. — 60 mm.

Stampen, forarbejdet i Malm, findes paa Nationalmuseet.

1519, 17. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), løst P., der kun paa den indvendige Side viser Spor af Mærket, o. V., I. t. R. & h. S.; Aftryk i Gibs (Tavle 12 b).

II. Ligeledes, men Stjernerne femoddede.

NYKØBINGS SEIGEL I ODTZ
HERRIT. — 28 mm.

1608, 9. Maj, grønt V. i uf., atter i Trækapsel (Tavle 12 c), Hyld. 66, 5; 1648, 15. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elekktion) 6; s. A., 16. Nov., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 7. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 14; 1656, 24. Jan., ad 10. Marts, P. o. V., K. & I. t. Sjæl. Reg. Nr. 32.

NYSTED

I. Et paa Bølger staaende Skib med korsprydet Mast, uden Sejl; herom to indadbøjede, opvoksende Planter.

S — [CI]VIUM [D]E (V' (?)) [N]I[STE]D.
Det tvivlsomme V maaske Forkortelse for URBE; sidste Bogstav stillet omvendt. — ca. 54 mm.

1535, 22. Juli, P. o. V. (Tavle 12 d), Hyld. 19, 2,

II. Venstrevendt Skib med tre korsprydede Master uden Sejl.

SIGILLUM CIVIUM DE NEAPOLIENS(!)
— 32 mm.

1584, 1. Juni, grønt V. i uf. (Tavle 12 e), Hyld. 42, 14; 1648, 11. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekktion) 10; s. A., 29. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 10; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 28; 1655, 31. Aug., P. o. V., Hyld. 122, 4.

NÆSTVED

I.¹⁾ To over Bølger stillede, krydslagte Nøgler med ud- og opadvendte Kamme under en aaben Krone med tre fra Panderingen opstaaende halve Lillier.

S' SIVIUM DE NESTWETH.
— 54 mm.

1421, 2. Juli, rødt V. i uf. (Tavle 12 f), Slesvig 55; 1481, 8. April, uf. V., Johan Oxe's Arkiv; 1536, 30. Okt.,

grønt V. i uf., Bispernes Afsættelse; 1556, 4. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S., udateret Eksemplar, brunligt V., Seglsamling (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwerin).

(Langebek: 1421).

¹⁾ Nestved Byes gamle Seigl 1481, Danske Magazin VI.

II. En i tredelt Ramme stillet aaben Krone, omgivet af Grene.

○ SIGILUM || NES || VEDIENS || E.

Det manglende Bogstav T i Navnet maa tænkes skjult ved Baandets Slyngning. Maaske skimtes nederste Del af den vertikale Stav. — 30 mm.

1519, 6. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1608, 10. Marts, grønt V. i Trækapsel (Tavle 12 g), Hyld. 66, 7; 1610, 6. Marts, grønt V. i brunt, Hyld. 81, 14.

(Langebek: „Curiæ Nestvediensis diploma cartacea 1611“, læderet Omskrift),

III. Krone med tre fra Panderingen opstaaende halve Lillier (?) og med en perlebesat Bøjle. Et fornedet afrundet Skjold med Kartouche.

○ SIGILUM CIVITATIS NESTVED-
IENSIS 1622. — 36 mm.

1650, 6. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 15; 1655, 2. Aug., P. o. V. (Tavle 12 h), Hyld. 124, 11; 1656, 26. Juli, P. o. V., Byens Pengeskatteregnskab 1654—55 m. m.

ODENSE

I. Den over en Lillie, i skrævende Stilling staaende, kronede Kong Knud, holdende et Lilliebanner i højre, et Rigsæble i venstre Haand. Sigilfeltet strøet med seksoddede Stjerner af forskellig Størrelse.

sigillum civita||tis otonie.
— 52 mm.

1460, 21. Marts, grønt V., Danica 214 (Staatsarchiv, Lübeck); s. A., 24. Marts, brunt V, paa uf. (Tavle 12 i), Eggert Frille's Arkiv; 1492, u. D., brunt V., Skræderlavet (Landsarkivet for Fyn); 1496, 13. Maj, brunt V., Smedelavet (ssts.); 1516, 29. Aug. uf. V., Odense Tillæg; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf. (Brudstykke), Bispernes Afsættelse; 1548, 12. Marts, uf. V., Odense Tillæg; udateret Eksemplar, brunt V., Seglsamlingen. (Langebek: 1460 (Tavle 12 k)).

II. En Lillie.

SEC|RET|UM CIVITATIS OTTONIE
(eller ONIENSIS). — 27 mm.

1524, 25. Juni, bruntfærneret V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1535, 22. Marts, P. o. V. (Tavle 13 a), Hyld. 21, 1; 1556, før 20. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1564, 28. Febr., P. o. V., Bispestolens Breve Nr. 24 (Landsarkivet for Fyn); s. A., 7. April, uf. V., Odense Tillæg; 1565, 19. Maj, P. o. V., Dok. til Byens Raadstueprot. (Landsarkivet for Fyn).

III. Samme Figur. Renæssanceskjold.

SECRETUM¹⁾ CIVITATIS OTTONIEN-
SIS 1|56|7. — 31 mm.

1574, 27. Sept., P. o. V., Dokumenter til Byens Raadstueprotokol (Landsarkivet for Fyn); 1579, 14. Dec., P. o. V., Dok. til s. Prot. (ssts.); 1582, 22. Jan., uf. V., Odense Tillæg; 1611, 21. Jan., brunt V. (Tavle 13 b), Odense Tillæg; 1615, 27. Febr., brunt V., Topographica 1601—20 (Landsarkivet for Fyn); 1617, 6. Maj, P. o. V., Dokumenter til Byens Raadstueprotokol (ssts.); 1622, 22. Febr., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1627—48, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1638, 24. Sept. (i Læg: s. A., 20. Aug.—1639, 9. Febr.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 12. Sept., P. o. V., Dokumenter til Byens Raadstueprotokol (Landsarkivet for Fyn); 1654, 9. Juni, P. o. V., Forsk. Dok. ang. Byens Rettigheder m. m. 1547—1797 (ssts.).

¹⁾ Ikke Sigillum som angivet i D. B. og H. V.

IV. Som I. Kongen harniskklædt, staaende mellem Kirker og andre Bygninger. Paa Siderne 15||84.

SIGILLUM CIVITATI||S || O||TTONIEN-
SIS. — 47 mm.

1586, 14. Febr., brunt V., Odense Tillæg; 1598, 27. Nov., uf. V., Odense Tillæg; 1610, 12. Marts, grønt V, i Trækapsel, Hyld. 78, 1; 1632, 30. Jan., gulbrunt V. i Benkapsel (Fyns Stiftsmuseum, Odense)¹⁾; 1635, 2. Marts, grønt V. i Trækapsel (Tavle 13 c), Baroniet Schelenborgs Adkomst-Dokumenter, Nr. 12 (Landsarkivet for Fyn).

¹⁾ Velvillig Meddelelse fra Landsarkivar Hatt.

V. Ligeledes. Intet Aarstal.

SIGILLUM CIVITATIS || OTTONIENSIS.
— 43 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv og skænket Byen 1642 af Borgmester Hans Kolenbrunn, findes i Fyns Folkemuseum i Eiler Rønnow's Gaard.

1648, 12. Jan., P. o. V., Hyld. 100, (Elekktion) 1; s. A., 24. Maj, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 1; 1650, 4. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 19; 1655, 7. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 1; Aftryk i Gibs (Tavle 13 d).

PRÆSTØ

I. En Præst, opløftende højre Haand til Velsigelse og holdende en Kalk med venstre¹⁾. Forne- den tilspidset Skjold med udadbuede Sider.

SIGILLUM OPIDI PRESTØ.
— ca. 45 mm.

1519, 1. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V. (Tavle 13 e), I. t. R & h. S.

¹⁾ Se Indledningen Side 7, Note 4.

II.¹⁾ Ligeledes. — Uden Skjold.

○ S' CIVITATIS 84 PREST(ØØ).
— ca. 27 mm.

1584, 23. Juni, P. o. V. (Tavle 13 f), Hyld. 45, 10.

¹⁾ Ikke som angivet i D. B. og H. V. identisk med III.

III. Ligeledes. Øverst til Højre i Feltet en fem- oddet Stjerne; Ornamentet indefter fra Ringen.

○ S' CIVITATIS PRESTØØ.
— ca. 26 mm.

1608, 19. Maj, brunt V. (Tavle 13 g), Hyld. 66, 4; 1610, 5. Marts, grønt V. i brunt, atter i Trækapsel, Stjernen ikke synlig i dette Aftryk¹⁾ (Tavle 13 h), Hyld. 81, 8; 1650, 5. Juni, P. o. V.²⁾ (Tavle 13 i), Hyld. 118, 16; udateret Attestation af Kopi af Kongebrev fra 1584, P. o. V., Stjernen ikke synlig i dette Aftryk (Tavle 13 k), Holbæk Bys Papirsbreve 1443—1746, gl. Nr. 15, nyt Nr. 137 (Landsarkivet for Sjælland).

¹⁻²⁾ Gravør Britze samstemmer i, at Seglene fra 1610 og 1650 absolut er Aftryk af samme Signet.

IV. Ligeledes. Ingen Stjerne.

S' CIVITATIS PRESTØE. — ca. 27 mm.

1655, 3. Aug., P. o. V. (Tavle 13 l), Hyld. 124, 15.

RANDERS

I. To paa en Bænk siddende, halvvejs mod hin- anden vendte, skæggede Mænd i side Klæder, løf- tende henholdsvis venstre og højre Arm og hvi- lende de modsatte Hænder paa Vandringsstave.

SIGILLUM SENIORUM DE
RANDRUSIA. — 74 mm.

1351, 8. Maj, grønligt V., trykt bagpaa Pergamen- tet (stærkt medtaget), Danica 107 (Staatsarchiv, Lü- beck); 1388, 13. Juli, grønt V., trykt bagpaa Pergamen- tet (stærkt medtaget), Danica 179 (ssts.); 1404, 30. Juni, grønt V. i uf., Adkomster Viborg; 1406, 17. Sept., uf. V., Adkomster Randers; 1421, 4. Aug., rødt V. i uf. (Tavle 14 a), Slesvig 56; 1423, 17. Juli, uf. V., Hyld. 7; 1542, 30. Juli, grønt V. i uf., Aa Nr. 64 (Stadsarki- vet, Aarhus, deponeret i „Den gamle By“); udaterede Eksemplarer, brunt V. og bruntfærneret V., Seglsam- ling (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwerin).

II. En af Bølger opstaaende, rund, tindet Mur med tindet Porttaarn, forsynet med lavt, kuglepry- det Spir, to smalle, rundbuede Vinduer samt med en stor, rundbuet Port, hvori et optrukket Faldgiter og hvorfra en udgaaende Plankebro; paa hver af Taarnets Sider, indenfor Muren, et lavere, tin- det Taarn med et smalt, rundbuet Vindu og med spidst, kugleprydet Spir. Feltet damaseret med krydsvis Afstribning og Smaakugler.

|secretum¹⁾ consulum randrusiensium|. — ca. 48 mm.

1524, 25. Juni, bruntfærneret V., her er Omskrif- ten tydelig, Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1558, 3. Aug., uf. V., Randers Tillæg; 1610, 3. Maj, grønt V. i Trækapsel (Tavle 14 b), Hyld. 75, 8; udateret Eksem- plar, grønt V. i brunt, Seglsamling (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwerin).

¹⁾ Ikke sigillum som anført i D. B. og H. V.

III.¹⁾ Forenklet Fremstilling af samme Byg- ningskompleks. En svømmende Fisk paa hver Side af Broen²⁾.

S' ||RAN||DER||S. — 26 mm.

1584, 11. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 4; 1608, 9. Maj, P. o. V. (Tavle 14 c), Hyld. 62, 5; 1647, 10. Sept., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 10. April, P. o. V., Hyld. 97, (Elek- tion) 19; s. A., 22. Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 10;

1650, 20. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 38; 1655, 18. Sept. P. o. V., Hyld. 121 b.

¹⁾ Stadfeldt: Beskr. o. Randers Kiøbsted (Kbh. 1804), S. 78 f. ²⁾ I D. B. og H. V. antages fejlagtigt, at disse Fisk undertiden mangler, idet to Signeters Eksistens formodes.

RIBE

I. En korsrydet Gavl med rundbuet, beslaet Port under en trekoblet, rundbuet Vindusgruppe, paa hver Side af hvilken en Firpasblending; bag Gavlen, til Venstre, et lavt rundt Taarn, med to sidestillede rundbuede Vinduer og korsrydet Pyramidetag, og, til Højre, et, med to lignende Vinduer i øverste, to Blændinger i næstøverste Stokværk og med lignende, korsrydet Tag forsynet, højere, ligeledes rundt Taarn, hvorfra fremvokser tre kronede Leopard med delvis synlige Haler. Feltet strøet med firbladede Blomster.

[SI]G — — — ca. 80 mm.

1295, 15. April, grønt V., (Brudstykke) (Tavle 14d), Ribe Kapitel.

(Langebek: 1295, Tegningen signeret: [O.]B[erg]¹⁾, „Sigillum circumquaque læsum“).

¹⁾ Maaske identisk med den Person af dette Navn, som 1759—63 nævnes i Hoffets Regnskaber, idet han faar Betaling for Miniaturportrætter, men som ellers synes ukendt; jvfr. Weillbach's Nyt dansk Kunstnerlexikon I, Side 76. Se endvidere Aahus II, Helsingborg III, Landskrone II, Malmø VI, Skanør III.

II. Lignende Fremstilling; Portal og Vinduer gothiserede, det større Taarn firkantet.

SIGILLUM CIVITATIS RIPENSIS.
— 87 mm.

Stampen, forarbejdet i Sølv (forgylt), opbevares i Byens Arkiv.

1311, 18. Okt.?, grønt V., Ribe Tillæg; 1314, 26.—31. Dec., grønt V. (Brudstykke), Ribe Kapitel; 1320, 6. Sept., grønt V., Ribe Kapitel; 1351, 6. Maj, grønt V. (nu kun ubetydeligt, løst Brudstykke), Ribe Kapitel; s. A., 29. Maj, grønt V., Danica 110 (Staatsarchiv, Lübeck); 1353, 1. Sept., grønt V., Danica 114 (ssts.); 1366, 5. Juni, grønt V. (Brudstykke), Danica 145 (ssts.); 1379, 1. Aug., rødt V., trykt bagpaa Pergamentet (kun Rester af Omskriften), Kristian Frellavsen Frille's Arkiv; 1408, 21. Jan., grønt V., Sammes Arkiv; 1417, 14. Nov., uf. V., Gem. Arch. XII, 44 a; 1418, 19. Febr.,

grønt V., Ribe Kapitel; 1423, 17. Juli, rødt V. i uf. (alle de andre Segl under dette Brev — ogsaa de gejstlige — er i uf. V.), Hyld. 7; 1442, 27. Nov., grønligt V. i uf., Kristian Frille's Arkiv; 1543, 8. Marts, grønt V. i uf., Adkomster, Sønderjylland; s. A., 9. Marts, grønt V. i uf., Adkomster, Danmark; Aftryk i Gibs (Tavle 14 e). (Langebek: 1417).

III. Den med Barnet siddende hellige Jomfru i en sengotisk, af to Spir flankeret, korsrydet Portal, hvorunder en kronet Leopard og ved hvis Sider strøede Hjerter.

S||ECRETUM BURGE||NSIUM DE
RIPE||N. — 52 mm.

Stampen, forarbejdet i Bronze, opbevares i Byens Arkiv.

1377, 2. Sept., grønt V. paa uf., Kristian Frille's Arkiv; 1384, 18. Nov., grønt V., trykt bagpaa Pergamentet, Danica 177 (Staatsarchiv, Lübeck); 1413, 26. Marts, bruntferiseret V., Ribe Kapitel; 1421, 4. Aug., rødt V. i uf., Slesvig 56; 1424, 2. Sept., grønt V. i brunt, L 42, „Urk. der Threse“ (Staatsarchiv, Hamburg); 1439, 13. Aug., uf. V., Ribe Kapitel; 1471, 9. eller 16. Juli, grønt V. i uf. (Brudstykke), Ribe Kapitel; 1483, 18. Jan., uf. V., Ribe Kapitel; 1505, 14. Febr., uf. V., Ribe Bisp; 1510, 27. Sept., uf. V., Ribe Kapitel; 1512., 30. Juni, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1524, 25. Juni, bruntfarvet V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1539, 14. Dec., P. o. V., I. t. R. & h. S.; Aftryk i Gibs (Tavle 15 a). (Langebek: 1421).

IV. Forenklet Fremstilling af det i I og II viste Billede, nu dog Løver. Skjold, hvorover 1553¹⁾.

S' & ARMA CIVITATIS RIPENSIS.
— 29 mm.

1554, 12. Dec., P. o. V., og 1555, 6. Jan., P. o. V., Cl. II, Nr. 15 b., Vol. 1 (Staatsarchiv, Hamburg); 1610, 5. Maj, grønt V. i brunt, Hyld. 75, 11; 1615, 7. Juni, P. o. V., Magistrats-Vidisse (Ribe Bys Arkiv); 1648, i April, P. o. V., Hyld. 97, (Elekction) 15; 1653, 12. Jan., P. o. V., Magistrats-Vidisse (Ribe Bys Arkiv); Aftryk i rødt Lak, hvorefter Afstøbning i Gibs (Tavle 15 b), Magistratens udaterede Indberetning, Efterretn. 1743.

¹⁾ Ikke 1554 som angivet i D. B. og H. V.

V. Ligeledes. Renæssanceskjold, ved Siderne 15||53.

S' & ARMA CIVITATIS RIPENSIS.
— 34 mm.

1648, 26. Juni, P. o. V. (Tavle 15 c), Hyld. 97, (Hyld.) 8.

VI. Ligeledes. Renæssanceskjold, ved Siderne 15||. 5.

S' & ARMA CIVITATIS RIPENSIS.
— ca. 38 mm.

1654, 24. Juli, P. o. V. (Tavle 15 d) (Ribe Bys Arkiv); 1655, 15. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.

VII. Ligeledes. Renæssanceskjold, hvorover R S V (o: Ribe Stads Vaaben), ved Siderne 6 1 (o: 1561).

1583, 13. Aug., P. o. V., „voris Stadz Piitzeer“ (Tavle 15 e) (Ribe Bys Arkiv); 1625, 8. Marts, P. o. V., I. t. R. & h. S.

RINGKØBING

I. En flyvefærdig Ørn eller Falk.

○ RINGKIØBINGZ STAD[S] CICRET
[A]NNO — . — 58 mm.

1608, 15. April, grønt Voks i brunt (Tavle 15 f), Hyld. 62, 21.

II. Ligeledes.

○ RINKIØBING (!) STA|DS S|ECRET
ANNO 1625¹⁾. — 39 mm.

1648, 4. April, P. o. V., Hyld. 97, (Elektron) 11; 1650, 1. Maj, P. o. V. (Tavle 15 g), Hyld. 118, 41; 1655, 14. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.; Aftryk i rødt Lak, Magistratens Indberetning af 26. Sept. 1744, Efterretn. 1743.

¹⁾ Dette Aarstal gentaget i typisk Segl fra det 18. Aarh., Borgerskabsbreve og Dok. vedr. saadanne 1753 (Landsarkivet for Nørrejylland).

RINGSTED

Den med Barnet siddende hellige Jomfru, vel-signet af en, fra Højre af et Ærme fremstrakt Haand, under hvilken en seksoddet Stjerne, og omgivet af tilbedende Personer, til Højre en venstrevendt, staaende Mand med foldede Hænder og

Kronering om Panden, til Venstre en højrevendt, staaende, kronet Mand, bærende en Vase med tre Blomster, begge i lange Kjortler¹⁾, samt forneden en venstrevendt, knælende, kutteklædt Munk med foldede Hænder.

SIGILLUM VILLANO||RUM DE RING-
STAD. — 48 mm.

Stampen, forarbejdet i Malm, findes paa Nationalmuseet.

1421, 2. Juli, rødt V. i uf., Slesvig 55; 1519, 5.—9. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), paatrykt grønt V. (Rester), I. t. R. & h. S.; 1584, 20. Juni, P. o. V., Hyld. 45, 7; 1608, 7. Maj, grønt V. i uf., Hyld. 66, 3; 1650, 7. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 4; 1655, 3. Juli, P. o. V., Hyld. 124, 7; Aftryk i Gibs (Tavle 15 h).

(Langebek: 1421).

¹⁾ Disse to Personer er af Thiset opfattede som Josef? og en af de tre Konger, af Worsaae som St. Bent og St. Knud (Lavard) og af Dr. Nørlund som Knud og Erik Plovpenning; se J. V. Christensen: Ringsted fra Saga til Samtid (Ringsted 1935), Side 62 f.

ROSKILDE

I. En Ørn, stillet over en — perspektivisk set — rund, tindet Mur, omsluttende Bølger. De i Byens tredie Segl viste Roser er ikke synlige.

SIGILLU[M C]IVIU|M R[[OSKILDEN-
SIU]M. — ca. 70 mm.

1286, ca. 24. Juni, uf. V. (Brudstykke), A. M. LIII, 7; 1314, 10. Juli, grønt V. paa uf. (Brudstykke) (Tavle 16 a), Agnete Kloster, Roskilde 192, nu løst i Seglsamlingen, Vokssegl, Skuffe 91, 10; 1320, 6. Dec., uf. V. (Brudstykke), A. M. LV, 27; 1356, 2. Marts, grønt V. (Brudstykke) (Tavle 16 b), A. M. LVIII, 6.

(Langebek: 1273, 1277, 1282, 1286 it. 1314 o: én Tegning).

II. Ligeledes.

[S' R]OSKILDENS[IUM AD] NEGOCIA.
— 42 mm.

1350, 1. Nov., grønt V. (restaureret) (Tavle 16 c), Danica 106 (Staatsarchiv, Lübeck).

III.¹⁾ Paa Bølgerne tre Roser. Feltet damasce-ret ved krydsvis Afstribning og smaa Kugler.

SIGILLUM CIVIUM ROSKILDENSIIUM.
— 74 mm.

1384, 3. Aug., rødt V. paa uf., A. M. LIX, 5; 1386, 26. Sept. eller 3. Okt., rødt V. (Tavle 16 d), A. M. XXII, 8; 1387, 21. Aug., grønt V., A. M. XXII, 10; 1396, 28. Juni, brunt V. (Brudstykke), A. M. XLIII, 6; 1421., 2. Juli, rødt V. i uf., Slesvig 55; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispernes Afsættelse.

(Langebek: 1° 1386, 1387 o: én Tegning, 2° 1421).

¹⁾ Roskilde Stads gamle Seigl, Danske Magazin I (1745), Side 17, f.

IV. Ligeledes. En Ring, øverst forsynet med to opstaaende, udadbuede Hager, stillet til Venstre over Bølgerne, kan neppe forklares.

S' CIVIUM ROSKILDENSIIUM AD
NEGOCIA. — 47 mm.

1481, 10. Juli, bruntfarvet V., A. M. XXVII, 1; 1519, 18. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1532, 17. Juli, grønt V. i uf. (Tavle 16 e), A. M. XXX, 5; 1608, 13. Maj, grønt V. i brunt, Hyld. 66, 2; 1648, 1. Juli, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 5; 1650, 6. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 3; udateret, grønt V. i Trækapsel, Seglsamlingen, Vokssegl, Skuffe 91, 13.

V. Ligeledes. Kun et Par af Brøndens Tinder skimtes.

secretum civium [ros]kildensium.
— 27 mm.

1557, 17. Febr., P. o. V., A. M. XLVIII, 8; 1589, 18. Juli, P. o. V. (Tavle 16 f), B 225 (Stadsarkivet, Malmö); 1652, 14. Juli, ad. 26. Aug., P. o. V., K. & I. t. Sjæl. Tegn. fol. 368.

RUDKØBING

I. Tre Fisk, stillede over hverandre? Seglet er paatrykt, saaledes at Fiskene staar pælvis med Hovederne nedad. Det kan iøvrigt ikke afgøres, om de i Virkeligheden skal betragtes som højre- eller venstrevendte.

Ulæselig Omskrift i Minuskler. — ca. 35 mm, maaske ikke helt cirkelrundt.

1535, u. D., grønt V., trykt paa Papiret (Tavle 16 g), Hyld. 17, 9.

II. Tre over hverandre stillede, venstrevendte Fisk.

RUDKIØBING [PA]A LANGELANDT.
— 31 mm.

1608, 21. Febr., P. o. V. (Tavle 16 h), Hyld. 64, 8.

III. Ligeledes. Fiskenes Stilling betinget af en fra neden begyndende Omskrift. Seglet er paatrykt saaledes som vist.

Q [I]NSIGNIA CIVITATIS RUDCOPEN-
SIS. — 24 mm.

1610, 24. April, P. o. V. (Tavle 16 i), Hyld. 78, 9; 1648, 9. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekction) 15.

IV. Fiskene højrevendte. Deres Stilling betinget af en fra neden begyndende Omskrift. Seglet er paatrykt saaledes som vist.

Q INSIGNIA SIVITATIS RUDCOPEN-
SIS. — 26 mm.

1650, 5. Juni, P. o. V. (Tavle 16 k), Hyld. 118, 33; 1655, 21. Aug., P. o. V., Hyld. 122, 3.

RØNNE¹⁾

Den forfra sete, med Bispehue forsynede Sankt Johannes, løftende højre Haand til Velsignelse, holdende Staven med venstre og skjult til Livet af et Skjold, hvori tre over hverandre stillede Torsk²⁾ og ved hvis Sider Initialerne S I. Renæssanceskjold, paa Siderne af hvilket atter 15||84.

S' CIVITATIS ROTNA ||IN I|NSU|LA
BORNHOLM. — 38 mm.

1584, 3. Juli, P. o. V., Hyld. 47, 3; 1608, u. D., P. o. V., Hyld. 69 b.; 1618, 30. Juli, P. o. V. (Tavle 16 l), I. t. R. & h. S.; 1631, 4. Aug., ad 1. s. M., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 30. Marts, P. o. V., Hyld. 105, (Elekction) 2; 1650, 4. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 71; 1655, i Maj, ad 12. Juni, P. o. V., K. & I. t. Sk. Reg. fol. 370; s. A., 25. Juli, P. o. V., Hyld. 126, 5; Aftryk i rødt Lak blev 15. Jan. 1886 indsendt til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet).

Ifølge Byraadets Skrivelse af 14. Aug. 1936 er man ikke mere i Besiddelse af Signetet, om hvilket Oplysninger nu savnes.

¹⁾ Rønne Kiøbstedts gamle Seigl og Vaaben paa Boringholm, Danske Magazin II (1746), Side 97 f. ²⁾ Tildelt Byen ved aabent Brev af 4. Dec. 1562 (tre hvide Torsk i blaat Felt).

SAKSKØBING¹⁾

To pælvis stillede, nedadvendte Uldsakse, jævnsides. Renæssanceskjold.

~ SAX||KØBING. — 26 mm.

1584, 26. Juni, P. o. V., Hyld. 42, 15; 1608, 14. Maj, P. o. V. (Tavle 17 a), Hyld. 64, 10; 1648, 29. Juli, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 14; 1650, 3. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 30; 1655, 1. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 2.

¹⁾ Byens ældre, vistnok middelalderlige Sigilstampe, af hvilken intet Aftryk kendes, ejes af Enkegrevinde Agnes Krag-Juel-Vind-Frijs, født Comtesse Ahlefeldt-Laurvig, der for Tiden er bosat i Udlandet. Det har trods venlig Imødekommenhed ikke været muligt at finde Stampen blandt Grevindens her i Byen beroende Ejendele. Museumsinspektør Chr. Axel Jensen mener at kunne erindre, at Seglbilledet var det samme som i Byens her gengivne Segl.

SKAGEN

I. En nedadvendt Rist, hvorunder en venstrevendt Fisk.

sigillum civium [de sc]hagen.
— 31 mm.

1535, 18. Febr., P. (løst) o. V. (Tavle 17 b), Hyld. 18, 3.

II. En opadvendt Rist, hvorover en venstrevendt Fisk. Renæssanceskjold.

BORGEMESTERS OC RAADS OC MI(!)
SIEGEL PAA SCAGEN.

— Det første af Bogstaverne MI er utvivlsomt Forkortelse for MENIGE, underforstaaet Almue eller — som i Brevet — Mænd, medens I'et maaske maa betragtes som Forkortelse af IN altsaa INSIEGEL, idet det er anderledes formet end det Tegn, der er brugt som Adskillelse eller, om man vil, Forkortelse. — 36 mm.

1556, 11. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V. (Tavle 17 c), I. t. R. & h. S.

III. Risten opadvendt (?), derom ubestemmelige Smaafigurer. Renæssanceskjold.

SIGILLUM SCH[AF]ININSE¹⁾.
— ca. 22 mm.

1584, 29. Maj, P. o. V. (Tavle 17 d), Hyld. 39, 10; 1608, 9. Maj, P. o. V., Hyld. 62, 13; 1610, 18. April, P. o. V., Hyld. 75, 12.

¹⁾ I D. B. og H. V. læst SCHAFININGE.

IV. Risten nedadvendt. Renæssanceskjold.

VORIS HOB THILL GUDT ALLEN
1630. — 27 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1648, 22. Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 16; 1650, 22. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 47; 1655, 5. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.; Aftryk i Gibs (Tavle 17 e).

SKELSKØR¹⁾

I. En Plankebro, hvorunder en som et Søblad formet Musling.

S' CIVITATIS SCHELVESCHORE.
— 55 mm.

1421, 2. Juli, rødt V. i uf. (Tavle 17 f), Slesvig 55; 1519, 12. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. & h. S.

(Langebek: 1421).

¹⁾ Peter Friis Edvarsen: En ringe Underretning om Schielschiør Kiøbstæds gamle og nuværende Tilstand (Sorø 1759, 4to), Side 15—18 med kobberstukken Tavle, der viser aldeles forvanskede Gengivelser af Byens Segl.

II. En over en nedadløbende Bæk, hvori Muslingen, førende Bro, forbindende en paa højre Bred staaende Kirke — med tre rundbuede Vinduer, Taarn med lignende Vindu i begge Stokværk, spidst Spir, bærende en Kugle med Fløj, samt spids Tagrytter — og en Bygning paa den modsatte Bred. Over Broen en rektangulær Kartouche, hvori Aars-tallet 1591.

SIGILLUM CIVITATIS SCHELSCHO-
RENS||IS. — 40 mm.

1608, 2. April, P. o. V. (Tavle 17 g), Hyld. 66, 16; 1610, 9. Marts, P. o. V., Hyld. 81, 7.

III. Kirken har kun to Vinduer, men Korafslutning, Tagrytteren og Taget bærer Kors. Byningen til Venstre viser et Vindu, Skorsten og rundt Taarn med lav Kuppel, afsluttet i en Spids, bærende en Kugle med stor, fliget Vindfløj.

SIGILLUM CIVITATIS SCHELSCHOR-
RENS||IS. — 31 mm.

1623, 25. Dec., P. o. V., Topogr. Saml. Papir; 1648, 14. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elekction) 7; s. A., 29. Juni, P. o. V. (Tavle 17 h), Hyld. 103, (Hyld.) 14; s. A., 3. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 8. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 10; 1655, 21. Juli, P. o. V., Hyld. 124, 9.

SKIVE

I. En i Bølger svømmende, venstrevendt Fisk under en Plankebro.

SHIVE STADZ SEGRET (!) ANNO 1579.
— 39 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv og med støbt Mes-
singhaandtag, opbevares paa Kommunekontoret.

Originalt Segl ikke fundet; Aftryk i Gibs (Tavle
17 i).

II. Ligeledes.

SIGILUM DE SCHIVE[N]SIS (!) 1584.
Ovalt Segl, 43 mm bredt og 47 mm højt.

1608, 8. Maj, [P.] o. V., Hyld. 62, 9; 1610, 23. Marts,
P. o. V. (Tavle 17 k), Hyld. 75, 5.

III. En paa tre pælvis stillede Bølger, bjælkevis
lagt Fisk under en Bro (!). Fiskens og Bølgernes
Stilling betinget af en midt paa højre Side begyn-
dende Omskrift. Seglet er 1648 og ligeledes 1650
paatrykt, saaledes at Fisken staar lodret og opad-
vendt, hvilket gør Broens Stilling meningsløs.

○ SKYWE STADZ SECR[E]T.
— ca. 38 mm.

1648, 24. Juni, P. o. V. (Tavle 17 l), Hyld. 97, (Hyld.)
4; 1650, 30. Maj, grønt V., trykt paa Papiret, Hyld.
118, 43; 1655, 18. Sept., grønt V., trykt paa Papiret,
Hyld. 121 b.

SLAGELSE

I. Den mellem to firkantede Taarne med lave,
korsprydede Pyramidetage staaende, forfra sete
Sankt Michael, med højre Vinge nedad-, venstre
opadvendt, holdende et Skjold, hvori et svævende

Kors med udvidede Ender, og stødende en Lanse
skraat fra Højre i Gabet paa en under hans Fød-
der krybende, vinget, venstrevendt og tilbage-
seende Drage. Feltet damaseret ved krydsvis Af-
sribning.

SIGILLUM VILLANORUM DE
SCLAVLOSIA. — 58 mm.

1519, 10. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V.,
I. t. R. & h. S.; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispernes
Afsættelse; 1608, 22. April, P. o. V. (Tavle 17 m), Hyld.
66, 15; 1610, 8. Marts, P. o. V., Hyld. 81, 9; 1648, 1.
Juli, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 4; 1655, 4. Aug., P. o.
V., Hyld. 124, 13; 1660, P. o. V., Byens Hovedskat.
(Langebek: uden Datering).

II. Samme Helgen opvoksende, med udslagne
Vinger, holdende et løftet Spyd fra Højre skraat
nedefter og et hældende Korsskjold for Brystet.

*secretum villanorum de slavlosia.*¹⁾
— 31 mm.

1626, 6. Aug., ad 19. s. M., P. o. V., I. t. R. & h. S.;
1648, 28. Sept., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 6. Juni,
P. o. V., Hyld. 118, 7; s. A., 2. Sept. og 1651, 9. Juni,
P. o. V., Bilag 5 og 6 til Antvorskov Lens Regnskaber
a 1650—51; 1652, 26. Sept., ad 22. Okt., P. o. V., K. &
I. t. Sjel. Reg. Nr. 167; 1656, 4. Marts og 18. s. M., ad
10. s. M., P. o. V., K. & I. t. Sjel. Reg. Nr. 32; 1660, P.
o. V., Byens Indkvarteringsskat; udateret Eksemplar,
P. o. V. (Tavle 17 n), Seglsamlingen.

¹⁾ Her særlig typiske Ligaturer, mellem or i andet og
av i sidste Ord.

SLANGERUP

I. En over Bølger stillet Kirke med to højtsid-
dende, smalle, rundbuede Vinduer paa hver Side
af en rundbuet Dør, med spidst, fra selve Taget
opstaaende, til Højre af en liggende, opadvendt
Halvmaane, til Venstre af en seksoddede Stjerne led-
saget korsprydet Spir samt med Kors paa Tagets
Ender.

S' CIVIUM IN SLANGÆTHORP.
— 62 mm.

1449, 25. Marts, uf. V. (Brudstykke), Anders Niel-
sen Jernskæg's Arkiv (afl. 1929 fra det svenske Rigs-
arkiv); 1519, 19. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P.
o. V., I. t. R. & h. S.; 1552, 17. Okt., brunt V. (Brud-

stykke), Slangerup Tillæg; udateret Eksemplar, grønt V. i Metalkapsel (**Tavle 18 a**), Seglsamlingen (Voks-segl, Supplement).

II. Kirken er set perspektivisk, med Vindu i Gavlen, der ligesom den modsatte, ikke synlige Gavlbærer Kors. Tagrytteren, hvori et Vindu, har afskraaede Hjørner. Maanen er tiltagende.

SIGILLUM CIVITATIS SLANGERUP.
— 26 mm.

1565, 26. Maj, grønt V. i uf., Slangerup Tillæg; 1587, 6. Marts, brunt V. (**Tavle 18 b**), Slangerup Tillæg.

III. Over Bølgerne en flerdelt Grund. Gavlenes Kors fremstillede med trefligede Ender.

SIGILLUM CIVITATIS SLANGERUP.
— 31 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, findes paa Nationalmuseet.

1584, 25. Maj, gulbrunt V., Slangerup Tillæg; 1608, 7. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 66, 11; 1610, 5. Febr., gulbrunt V., Hyld. 81, 13; 1620, 24. April, grønt V. i uf., Slangerup Kirke; 1648, 10. April, P. o. V., Hyld. 103, (Elekktion) 12; s. A., 19. Juni, P. o. V., Hyld. 103, (Hyld.) 1; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 11; 1655, 5. Aug., P. o. V., Hyld. 124, 12; Aftryk i Gibs (**Tavle 18 c**).

STEGE

I. En rund, tindet Mur, hvori en rundbuet Port, bag hvilken et med slankt, rundbuet Vindu forsynet højt, tindet Taarn, hvorfra udgaar Sidebygninger.

S' CONSULUM DE CIVITATE
ST(YKEB)O(RG)H.¹⁾
— Spidsovalt Segl, 39 mm bredt, 67 mm højt.

1326, 22. Juni, uf. V. (**Tavle 18 d**), Verträge mit Dänemark Nr. 17 (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwerin).

¹⁾ Jvfr. Mecklenburgisches Urkundenbuch VII (Schwerin 1872), Side 372 f.

II. En rund, delvis tindet (!) Mur med tindet Porttaarn, flankeret af to lavere, indenfor Muren staaende, tindede Taarne, alle tre med et enkelt stort Vindu; i Porten et optrukket Faldgitter.

Steghe bi signeth. — 30 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing, opbevares paa Dommerkontoret.

1519, 1. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1522, 6. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispernes Afsættelse; 1556, 9. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1584, 17. Juni, brunt V., Hyld. 45, 17; 1650, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 18; Aftryk i Gibs (**Tavle 18 e**).

STOREHEDDINGE

En Kirke med stor, rundbuet Port, Kors for Tagets Ender samt Tagrytter med højt Vindu og korsprydte, spidst Spir, hvorover en staaende Gedebuk og ved hvis Sider en seksoddede Stjerne og en aftagende Maane.

S' DE HEDINGEMACLE.
— Spidsovalt Segl, 33 mm bredt, 54 mm højt.

1519, 31. Juli (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1584, 22. Juni, grønt V. i brunt, Hyld. 45, 15; 1608, 18. Maj, gulbrunt V., Hyld. 66, 10; 1610, 5. Marts, grønt V. i uf. (**Tavle 18 f**), Hyld. 81, 15; 1633, 16. Sept., ad 12. Nov. (i Læg: 9. Sept.—1634, 11. Marts), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1650, 7. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 12; 1655, 3. Aug., P. o. V., Hyld. 124, 10.
(Langebek: u. Datering).

STUBBEKØBING

I. Et paa Bølger staaende, venstrevendt, enmasted Skib med to fra Dækket opstaaende tindede Taarne, et paa hver Side af Masten. Sejlet vistnok delvis rebet.

SIGILUM CIVIUM REGIS DACIE
STUBBEKØPING. — 75 mm.

1367, 18. Juli, uf. V. (**Tavle 19 a**), Danica 147 (Staatsarchiv, Lübeck).

II. Ligeledes. Sejlet beslaaet. Omskriftens Kors rører Mastens Spids.

S' OPIDI STUBBEKOPINGH. — 45 mm.

1536, 30. Okt., grønt V. i brunt (**Tavle 19 b**), Bispernes Afsættelse.

III. Ligeledes.

SIGILLUM STUBEKØPINGE.

— 31 mm.

1556, 6. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1625, 6. Maj, P. o. V. (**Tavle 19 c**), Jørgen Jørgensen's Arkiv; 1648, 30. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 15; 1650, 8. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 29.

IV. Ligeledes.

SIGILLUM STUBEKØPING.

— 48 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, opbevares af Magistraten.

1584, 30. Juni, P. o. V., Hyld. 42, 13; 1648, 13. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekction) 13; 1655, 1. Sept., P. o. V., Hyld. 122, 8; Aftryk i rødt Lak (**Tavle 19 d**); se ogsaa Aftryk i rødt Lak, indsendt 14. Jan. 1886 til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet).

SVANEKE

I. En venstrevendt, staaende Svane med en Krone¹⁾ skudt ned om Halsen og ? holdende en Ring i Næbbet; derom 8||4 (o: 1584).

SVANICKE PA (!) BORNHOLM.

— 33 mm.

1584, 5. Juli, P. o. V., Hyld. 47, 5; 1610, 1. April, P. o. V. (**Tavle 19 e**), Hyld. 84, 23.

¹⁾ Paa Afbildningen i Trap (4. Udg.) mangler Kronen, der dog utvivlsomt skimtes i det gengivne Segl.

II. Ligeledes. Fuglen bærer ingen Ring i sit Næb.

⊕ SVANIKE MDCXII. — 23 mm.

1634, 14. Febr. (i Læg: 1633, 9. Sept.—1634, 11. Marts), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 11. April, P. o. V., Hyld. 105, (Elekction) 6; s. A., 23. Juni, P. o. V., Hyld. 105, (Hyld.) 6; 1650, 3. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 70; 1655, 1. Juli, P. o. V. (**Tavle 19 f**), Hyld. 126, 4.

SVENDBORG

I. To over Bølger stillede tindede Taarne, forbundne ved en tindet Mur, hvorover en femoddede Stjerne og en aftagende Maane, jævnsides.

SIGILLUM CIVIUM DE SWENEBURG.

— 66 mm.

1362, 4. Okt., uf. V. (Rester), trykt bagpaa Pergamentet (**Tavle 19 g¹⁾ og h**), Danica 127 (Staatsarchiv, Lübeck).

¹⁾ Fotografi modtaget 1935, hvilket viser Stjernen, der er affaldet ved ny Optagelse 1936.

II.¹⁾ Tre over Bølger stillede, af to kuglebærende Pæle flankerede, ens høje Taarne, det midterste og bredeste med afskraaede Hjørner, smal Portal og lavt, kugleprydet Pyramidetag, hvorover en seksoddede Stjerne og en tiltagende Maane, de runde Sidetaarne med smalle Vinduer og kugleprydede, lave Spir. De to Pæle er foroven bundne til Taarnene.

sigillum civitatis svinaburch.

— 39 mm.

Signetet, forarbejdet i Kobber, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1524, 25. Juni, bruntfærneret V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1527, 29. Juli, grønt V. i uf., Byens Pergamentsbreve 1527—50 (Landsarkivet for Fyn); 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispenses Afsættelse; 1608, 21. Marts, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 64, 6; 1635, 12. Jan. (i Læg: 1634, 10. Dec.—1635, 16. April), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 30. Dec. (i Læg: 8.—30. s. M.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 11. April, P. o. V., Hyld. 100, (Elekction) 8; s. A., 19. Juni, P. o. V., Hyld. 100, (Hyld.) 6; s. A., 16. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 27. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 24; s. A., 10. Juni, ad 1657, 16. April, P. o. V., K. & I. t. Jyske Tegn. Nr. 107; 1655, u. D., P. o. V., Hyld. 122, 7; Aftryk i Gibs (**Tavle 20 a**).

¹⁾ Jvfr. J o h s O l s e n: Svendborg Bys Historie, pag. 18f.

III. Forenklet Fremstilling af Taarnene, alle runde, det midterste højest, bærende Kors og Fløj.

S. I. o: Svendborg Indsegl. — 22 mm.

1556, før 20. Okt., P. o. V. (**Tavle 20 b**), I. t. R. & h. S.

IV. Noget lignende Fremstilling af Taarnene som under II.

SIGILLUM CIVITATIS SVINABURCH.

— 34 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, opbevares i Svendborg Museum.

1610, 12. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 78, 7; 1630, 25. — 29. Juli, P. o. V., I. t. R. & h. S.; Aftryk i Gibs (**Tavle 20 c**).

SÆBY

I. Den i en opadvendt Halvmaane, med Barnet siddende, kronede hellige Jomfru, omgivet af Straaler. Renæssanceskjold, ved hvis Sider to trefligede Blade.

SIGILLUM SEBIENSE. — 51 mm.

1584, 8. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 11; 1608, 1. Maj, P. o. V., Hyld. 62, 11; 1610, 6. Maj, grønt V., i nyere Tid i Konserveringsøjemed overklæbet med Silkepapir (**Tavle 20 d**), Hyld. 75, 18.

II. Ligeledes.

|SEBBI||CENSIS|. — 25 mm.

1631, i Marts, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 16. Jan., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 3. April, P. o. V., Hyld. 97, (Elekation) 18; s. A., 18. Juni, P. o. V. (**Tavle 20 e**), Hyld. 97, (Hyld.) 11; 1650, 1. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 35.

SØBORG

En over Bølger stillet, tindet Mur, bag hvilken tre tindede Taarne med smalle Vinduer, det midterste højest.

SI[GILLUM] COMMU[NITATIS] S —
ca. 65 mm.

1519, 19. Aug. (i Læg: 26. Juli—19. Aug.), P. o. V. (**Tavle 20 f**), I. t. R. & h. S.

THISTED

I. Den med Barnet staaende, kronede hellige Jomfru, omgivet af Straaler.

SIGILUM CIVITATIS (eller CIVIUM)
TISTD (!). — 26 mm.

1584, 8. Maj, P. o. V., Hyld. 39, 12; 1608, 22. April, P. o. V., Hyld. 62, 15; 1610, 3. Maj, P. o. V., Hyld. 75, 4; 1634, 23. Juli, grønt V. (Rester), trykt paa Papiret, I. t. R. & h. S.; 1648, 19. Juni, P. o. V. (**Tavle 20 g**), Hyld. 97, (Hyld.) 19; 1650, 1. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 45; 1655, 10. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b.

II. Ligeledes.

Q SIGILLUM THISTADIENSIS (!).
— Ovalt Segl, 33 mm bredt, 36 mm højt.

Originalt Segl ikke fundet. Aftryk i rødt Lak indsendtes 20. Febr. 1886 til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet); lignende Aftryk (**Tavle 20 h**) i Seglsamlingen.

Ifølge Byraadets Skrivelse af 11. Aug. 1936 har det nu ikke været muligt at skaffe Oplysninger om Signetet.

VARDE

I. En venstrevendt Leopard.

C SIGILLUM VILLANORUM IN
WARWITH. — 81 mm.

Slutningen af det 14. Aarhundrede, grønt V., trykt bagpaa Papiret (**Tavle 20 i**), Danica 167 (Staatsarchiv, Lübeck).

II. Ligeledes.

C SIGILLUM VILLANORUM IN OPIDO
WARWITH. — 74 mm.

Stampen, forarbejdet i Messing, findes i Museet for Varde By og Omegn.

Udateret, P. o. V., Seglsamlingen; Aftryk i Gibs (**Tavle 20 k**).

III. En oprejst kronet Løve.

varde bieis singneth mdxlvii. — 31 mm.

1584, 8. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 12; 1610, 22. April, P. o. V., Hyld. 75, 17; 1631, 16. Juni, grønt V. i Trækapsel, Kopier af kgl. Konfirm. paa Byens Privilegier, Varde Raadstuearkiv, Pakke 349 (Landsarkivet for Nørrejylland); 1648, 10. April, P. o. V., Hyld. 97, (Elekation) 13; s. A., 20. Juni, P. o. V. (**Tavle 21 a**), Hyld. 97, (Hyld.) 6; s. A., 1. Nov., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 30. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 48; 1655, i Sept., P. o. V., Hyld. 121 b; Aftryk i rødt Lak, Efterretn. 1743.

VEJLE

I. En pælvis stillet Strøm, hvorover en Plankebro, forbindende to med Græs og smaa Planter bevoksede Høje, hver med en opstaaende større Plante, bærende en Lillie.

SIGILLUM CIVITATIS WÆTHÆLÆ.
— 66 mm.

1421, 4. Aug., rødt V. i uf. (Tavle 21 b), Slesvig 56;
1423, 17. Juli, uf. V., Hyld. 7.
(Langebek: 1421).

II. Lignende Fremstilling, dog uden Lillier.

SIGILLUM CIVITATIS WEDALA.
— 68 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing og med et i nyere Tid paasat Træskaft, opbevares paa Borgmesterkontoret. Det bortkom, da Kejserens Folk i 1627 var i Byen, men blev genfundet i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede over Kirkens Hvælving.¹⁾

1556, 17. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S.; Aftryk i Gibs (Tavle 21 c).

¹⁾ C. V. Petersen: Vejle Bys Historie (1927), Side 10; jvfr. Topografica Vejle Amt, Vejle Købstad (Landsarkivet for Nørrejylland). I D. B. og H. V. fejlagtigt betragtet som stukket „i den nyeste Tid“.

III. Forenklet Fremstilling.

SIGILLUM CIVITATIS VIELLENSIS (!).
— 31 mm.

1584, 5. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 20; 1607, 9. Juli. P. o. V. (Tavle 21 d), det ene af to Breve af s. D., Indkomne Breve til Byens Magistrat 1582—1651 (Landsarkivet for Nørrejylland).

IV. Ligeledes.

SIGILLUM CIVITATIS WEILENSIS
1603¹⁾. — 25 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv og forsynet med Træskaft, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1608, 7. Marts, P. o. V., Hyld. 62, 18; 1610, 6. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 75, 2; 1634, 10. Jan. (i Læg: 1633, 9. Sept.—1634, 11. Marts), P. o. V. (Tavle 21 e), I. t. R. & h. S.; 1638, 8. Sept. (i Læg: s. A., 20. Aug.—1639, 9. Febr.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 27. Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 12; 1650, 1. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 39; 1655, 16. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b; s. A., 9. Nov., P. o. V., Forstrækn. til Landets Defension.

¹⁾ Ikke 1601 som angivet i D. B. og H. V.; 3-Tallet er meget slankt, men dog ganske utvivlsomt.

VIBORG

I. To mod hinanden halvvejs vendte Mænd, siddende paa en Bænk, med Fødderne paa en Skammel og med henholdsvis venstre og højre Haand løftet mod en, bag Bænken opstaaende Søjle, bærende og delende en, af et lavt kugleprydet Spir kronet og af to indadhældende Smaataarne med rundbuede Vinduer og smaa Kupler flankeret, tindet Portal.

SIGILLUM SENATORUM WIBERGIENSIS CIVITATIS. — 77 mm.

1355, 13. Juni, grønt V. paa uf. (Brudstykke), Adkomster Skagen; 1381, 7. Jan., brunt V. paa uf., Adkomster Viborg; 14. Aarh., grønt V. (Rester), trykt bagpaa Pergamentet, Danica 188 a (Staatsarchiv, Lübeck); 1421, 4. Aug., rødt V. i uf. (Tavle 21 f), Slesvig 56; 1423, 17. Juli, uf. V., Hyld. 7; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispernes Afsættelse.

(Langebek: 1421).

II. Forenklet Fremstilling.

S' |SENATORUM WIBERGIENSIS|
CIVITATIS. — 39 mm.

1524, 25. Juni, bruntfærneret V., Forsk. vedr. Rigrs. og Stænder; 1608, 14. April, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 62, 8; 1610, 20. April, grønt V. i Trækapsel (Tavle 22 a), Hyld. 75, 3; 1648, 8. April, P. o. V., Hyld. 97, (Elekction) 5; 1650, 28. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 37; 1655, 27. Aug., P. o. V., Hyld. 121 b.

III. Bogstavet W, hvorover et lille T eller et diminutivt Kors og hvorunder en ubestemmelig lille Figur.

— CIVITAT[IS WIBERGI]E[N]SIS.
— 26 mm.

1622, 10. Sept., ad 1623, 8. Jan., P. o. V., „voris Stads Secrett“ (Tavle 22 b), I. t. R. & h. S.

VORDINGBORG

I. En over Bølger stillet, af et, med Port forsynet, tindet Taarn til Højre flankeret, tindet Mur, hvorover fire pyramideformede Figurer (Gavle?), hver kronet af en halv Lillie.

SGILLUM (!) CIV[ITATI]|S WORDING-
BURGH|. — 65 mm.

1501, 31. Maj, uf. V. (stærkt beskadiget), Vordingborg Vor Frue Kirkes Breve 1453—1524 (Landsarkivet for Sjælland); 1519, 4. Aug. (i Læg: 26 Juli—19. Aug.), P. o. V., Omskriften sløret paa Grund af usikkert Nedtryk (**Tavle 22 c**), I. t. R. & h. S.

II. De nævnte fire Figurer synes hver kronede af en Knop (?) med to Blade.

SIGILLUM CIVITATIS WORDING-
BURG. — 34 mm.

Signetet, forarbejdet i Sølv, opbevares paa Borgmesterkontoret.

1584, 29. Juni, P. o. V. (**Tavle 22 d**), Hyld. 45, 6; Aftryk i Gibs (**Tavle 22 e**); se ogsaa Aftryk i rødt Lak, indsendt 23. Jan. 1886 til Indenrigsministeriet (Rigsarkivet).

III. Ligeledes. Hver Sten i Muren belagt med en lille Kugle.

SIGILLUM CIVIT[ATI]|S WORDING-
BURG. — 28 mm.

1608, 1. Febr., gulbrunt V., Hyld. 66, 9; 1610, u. D., før 14. Marts, gulbrunt V. (**Tavle 22 f**) i Sølvkapsel,

Hyld. 81, 16; 1647, 14. Febr., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdning.

Sølvkapsel, paa hvis Laag er indgraveret Christi Monogram og Omskriften WORDINGBURG ANNO 1610.

1610, u. D. (**Tavle 22 g**), Hyld. 81, 16.

ÆBELTOFT

I. Et paa en af Bølger opragende, femdelt Høj opvoksende Træ.

SIGILLUO (!) MELIORUM CE (!)
EVELTOFT. — 35 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing (Bronze?), opbevares i Æbeltoft Museum.

1584, 8. Juni, P. o. V., Hyld. 39, 3; 1608, 5. Maj, P. o. V., Hyld. 62, 3; 1648, 19. Juni, P. o. V., Hyld. 97, (Hyld.) 22; 1650, 21. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 44; 1655, 5. Sept., P. o. V., Hyld. 121 b; Aftryk i Gibs (**Tavle 22 h**).

II. Et paa en Høj, over Bølger?, opvoksende Træ. Skjold.

SIG[ILLUM] — — TOFT. — 34 mm.

1610, 24. April, P. o. V., Hyld. 75, 19 (**Tavle 22 i**).

Skaane

Aahus, Christiansstad, Falsterbo, Helsingborg, Landskrona, Lund, Malmö, Simmershavn, Skanør, Tommerup, Trelleborg, Væ, Ystad.

Halland

Falkenberg, Halmstad, Kongsbakke, Laholm, Varberg.

Bleking

Avaskær, Christianopel, Elleholm, Lykaa, Rønneby, Sølvißborg.

KØBSTÆDER ØST FOR SUNDET MED VISBY

Blandt Henry Petersen's Seglnotater (8. Tegninger, Clichéaftryk II, Rigsarkivet) findes en Række i Streg reproducerede Pennetegninger, der utvivlsomt skyldes Ron Dahl. Foruden Tegninger af bornholmske Stæders Segl viser de paagældende Reproduktioner: Elleholm I, Falkenberg I, Halmstad I og III, Helsingborg I og III, Kongsbakke, Laholm I, Landskrone I, Lund I og II, Malmø III og VI, Rønneby III, Simmershavn I og III, Skanør I og II, Sølvißborg I, Tommerup, Trelleborg I og Ystad II.

AAHUS

I. En af Bølger opstaaende, syvfliget Kirkefane med korsprydte Stang, stillet mellem en Bispestav og en Rist, alle tre Figurer pælvis.

SIGILLUM COMMUNITATIS WILLE
AOOSIENSIS. — 70 mm.

1280–90, 1. Juli, grønt V. (ubetydelige Rester), trykt paa Pergamentet, Størrelsen vistnok ganske svarende til dette Segls¹⁾, Städtische Urk. Nr. 17 (Stadtarchiv, Stralsund); 1509, 10. April, rund Plet paa Papiret, visende Størrelsen af det helt affaldne Segl, Aahus, Topogr. Saml. Papir; 1512, 7. April, lysebrunt V. i uf., „Permebref diverse“ (Universitetsbibliotheket, Lund); Afstøbning af samme Segl (Tavle 23 a), velvilligst stillet til Raadighed af Friherre Gustaf Fleetwood.

(Langebek: u. A.; Upps. F. 529²⁾: u. A.; lignende, dog ikke helt identisk Tegning efter Segl fra 1472, u. D., i Rigsraad Lars Eriksson Sparre's ca. 1640 udførte Kopibog (Riksarkivet, Stockholm)³⁾).

¹⁾ Meddelelse fra Staatsarchiv, Stettin, hvortil Brevet var udlaant under Udgiverens Ophold i Stralsund. ²⁾ Tegningerne her (jvfr. Liste over Forkortelser Side 18) er vistnok Kopier af de tilsvarende i Langebek's Samling. ³⁾ Meddelelse fra Riksheraldikeren, Friherre Fleetwood.

II. Ligeledes.

SIGILLUM COMMUNITATIS WILLE
AOOSIENSIS. — 35 mm.

1527, 3. Okt., grønt V. i brunt, Kristianstads Rådhus-arkiv (Landsarkivet, Lund); 1556, 26. Okt. (i Læg: s. D.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1557, 12. Marts, P. o. V. (Tavle 23 b), I. t. R. & h. S.; 1584, 4. Maj, P. o.

V., Hyld. 49, 9; 1608, 15. Maj, grønt V., Hyld. 68, 3; 1610, 12. Marts, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 84, 2.

(Langebek: 1608 item 1557 o: én Tegning, signeret [O] B [erg]¹⁾, her fejlagtigt AOOSIENS; ssts. anden Tegning uden Datering; Upps. F. 529: 1608).

¹⁾ Se Ribe I, Noten.

AVASKÆR

I. Bogstavet **A**, stillet under en aaben Krone og over Bølger samt ledsaget paa hver Side af en seksoddet Stjerne.

s' avefcher bu. — 26 mm.

1559, 23. Marts, P. o. V. (Tavle 23 c), I. t. R. & h. S.

II. Ligeledes.

s' avefcher bu. — 26 mm.

1584, 1. Juli, P. o. V. (Tavle 23 d), Hyld. 49, 17.

CHRISTIANOPEL

I. En venstrevendt, oprejst, dobbelthalet, kronet Løve. Renæssanceskjold. Skønt Dyrets Hoved er udslidt, maa der af flere Grunde være Tale om netop denne heraldiske Type, ikke om den oprejste Leopard.

Q SIGILLUM CHRISTIANNOPEL
IN DANIA. — 35 mm.

1610, 22. Marts, P. o. V. (Tavle 23 e), Hyld. 84, 13.

II. Christian 4.s Navnetræk, stillet i Skjoldets højre Side under en aaben Krone, holdt af en til Venstre staaende oprejst, dobbelthalet, ukronet (?) Løve. Renæssanceskjold.

SIGILLUM |SIVITATIS CH|RISTIANO-POLITANI. — 33 mm.

1647, 26. Jan., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdn.; 1648, 8. April, P. o. V., Hyld. 107, (Elekktion) 5; s. A., 20. Juni, P. o. V. (Tavle 23 f), Hyld. 107, (Hyld.) 8; s. A., u. D., P. o. V. (fem Aftryk), Kopi af Priv.; 1650, 27. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 64; 1655, 10. Juli, P. o. V., Hyld. 128, 9; 1657, 1. Dec., ad 24. s. M., K. & I. t. Sk. Tegn. fol. 115.

CHRISTIANSSTAD

I. Christian 4.s kronede Navnetræk, holdt af to oprejste, indadvendte Løver.¹⁾

SIGILLUM CIVITATIS CHRISTIANO-STADENSIS — 37 mm.

1624, 27. Sept., P. o. V., Byens „Handlingar“ 1617—46 (Landsarkivet, Lund); 1631, 22. Aug., P. o. V., ligeledes (ssts.); 1640, 4. Dec., P. o. V., ligeledes (ssts.); 1643, 12. Maj, P. o. V., ligeledes (ssts.); 1648, 27. Marts, P. o. V., Hyld. 107, (Elekktion) 4; s. A., 23. Juni, P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 11; s. A., Dateringen afrevet, P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 31. Maj, P. o. V., Hyld. 118, 60; 1651, 4. Juli, P. o. V., Byens Handlingar 1651—54 (Landsarkivet, Lund); 1652, 20. Aug., P. o. V., ligeledes (ssts.); 1655, 8. Juni, P. o. V., Handlingar 1655—57 (ssts.); 1656, 15. Maj, ad 13. Nov., P. o. V., K. & I. t. Sk. Reg. fol. 434; s. A., 16. Dec., P. o. V., Handlingar 1655—57 (Landsarkivet, Lund); nyt Aftryk²⁾ i rødt Lak (Tavle 23 g), Seglsamlingen.

¹⁾ Vaabenet fastsat i Stadens Privilegier af 15. Marts 1622.
²⁾ Udgiveren kan intet oplyse om Signetet.

II. Kopi af foregaaende med forskellige Ændringer, bl. a. hvad Kronens Form angaar.

Signetet, forarbejdet i Jern, opbevares paa Stadens Raadhus. Maaske stukket før 1660.

Originalt Segl ikke fundet; Aftryk i Gibs (Tavle 23 h).

ELLEHOLM

I. En Lillie i et med smaa Ringe udfyldt Skjold.
secretum civitatis elleholm. — 32 mm.

1450, 15. Aug., grønt V. i brunt (Tavle 23 i), Städtische Urk. Nr. 1128 (Stadtarchiv, Stralsund).

II. En opadvendt Rist.

○ ELLHOLLM SEGEL 84. — 32 mm.

1584, 9. Marts, P. o. V. (Tavle 23 k), Hyld. 49, 12.

FALKENBERG

I. En Falk, siddende paa den midterste af tre Høje, de yderste bevoksede med Blomster.

s' novi opidi falkenbergensis.¹⁾
— ca. 34 mm.

1584, 22. Juni, P. o. V., Hyld. 49, 20; 1608, 9. Maj, P. o. V., Hyld. 68, 12; 1610, 24. Febr., grønt V. i Trækapsel (Tavle 23 l), Hyld. 84, 14.
(Langebek: 1610; Upps. F. 529).

¹⁾ Urigtigt læst i Sk. B. og H. V.

II. Ligeledes.

○ FALCKENBERGS STADS SIGIL.
— 34 mm.

Signetet, forarbejdet i Messing og med Træskaft, opbevares hos Magistraten¹⁾.

Originalt Segl ikke fundet før 1660; Aftryk i rødt Lak, Seglsamlingen.

¹⁾ Anses af denne som vistnok stammende fra den danske Tid, men er maaske noget yngre. Aftryk fremsendt saa sent, at en Gengivelse ikke har fundet Plads paa Tavlerne. Stregætsning efter Tegning af Gravør Fr. Britze er benyttet som Vignet paa Side 58.

FALSTERBO

En af Bølger opstaaende, med høj, spids Portal forsynet, tindet Mur, bag hvilken et højt Taarn, med Vinduer, Glughuller, Vægtergang (!) og Tværtag med kugleprydede Gavle, flankeret af to, skraat udadgaaende, to Stokværk høje Bygninger, for hvis Ender to mindre Huse.

sigillum sivitatis falsterbothe.
— 45 mm.

1421, 28. Juni, rødt V. i uf., Slesvig 54; 1584, 9. Juli, grønt V. i uf., Hyld. 49, 6; 1608, 18. Maj, P. o. V. (Tavle 23 m), Hyld. 68, 11; 1610, 9. April, P. o. V., Hyld. 84, 7. (Langebek: 1421; Upps. F. 529: 1421).

HALMSTAD¹⁾

I. En højrevendt Tøndehjelm, prydet med fire Aks, opstaaende to og to, skraat mod Højre, skraat mod Venstre, de midterste krydsende hinanden. Feltet uregelmæssigt damaseret med krydsvise Streger.

S' CIVITATIS HALMSTADENSIS.
— 64 mm.

Sigilstampen, udført i Kobber, blev 1875 fundet ved Gravning i Jorden i Knäreds Sogn; findes nu i Statens historiska Museum, Stockholm.

Originalt Segl ikke fundet; Aftryk i Gibs (Tavle 24 a), velvilligst foretaget af Friherre Gustaf Fleetwood; Aftryk i rødt Lak (Seglsamlingen).

¹⁾ Jvfr. Axel Westman: Halmstads Sigill och Vapen, Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1929 (Halmstad 1929).

II. Hjelmen venstrevendt. Kugler i Feltet.

S' CIVITATIS HALMSTADENSIS.
— 48 mm.

1481, 30. Maj, uf. V. (beskadiget), Pergament Nr. 31 (Stadsarkivet, Halmstad); 1499, 8. April, uf. V. (meget beskadiget), Pergament Nr. 50 (ssts.); 1536, 30. Okt., grønt V. i uf. (Tavle 24 b), Bispenses Afsættelse.

III. Venstrevendt Stikhjelm (?), prydet med tre opstaaende Neg (?), de yderste udadhældende.

Ulæselig Omskrift i Majuskler. — ca. 42 mm.

1556, 3. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V. (Tavle 24 c), I. t. R. & h. S.

IV. Trallehjelm (?); stærkt stiliserede Neg.

Q HALMSTADIE SIVITAS DACIE.
— 31 mm.

1565, 31. Aug., P. o. V. (Tavle 24 d), I. t. R. & h. S.; s. A., 7. Sept., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1565?, P. o. V. (Tavle 24 e), I. t. R. & h. S.

(Fragmentarisk og unøjagtig Tegning gengives hos Westman, der ikke kender noget andet originalt Segl, efter et i privat Eje beroende Aftryk i P. o. V. med en ældre Antegning „brukadt år 1567“. Tegningen viser en Stjerne efter DACIE, saaledes at der ikke bliver Plads til noget S' foran Stednavnet; Hjelmen er fremstillet som en Stikhjelm).

V. Stikhjelm, ved hvis Sider 8||[4].

CIVITAT[IS H]ALMSTADIENSIS.
— 28 mm.

1584, 8. Juni, grønt V. i uf. (Tavle 24 f), Hyld. 49, 3. (Langebek: 1584; Upps. F. 529).

VI. Forfra set Trallehjelm.

S' CIVITATIS HALMSTADENSIS.
— 29 mm.

Vistnok fra Tiden omkring Aar 1600; ikke fundet før 1660; 1713, 1. Dec., rødt Lak (Tavle 24 g), Riksdagsfullm. (Riksarkivet, Stockholm).

VII. En med tre kronede Hjerter belagt Bjælke — paa Trallehjelm tre opstaaende Neg, de yderste udadhældende. Renæssanceskjold.

Q HELMSTADIENSIS CIVITATIS ANNO 1603. — Nederst til Højre under Skjoldet, men graveret modsat Omskriften, læses 577¹⁾, her gengivet i dobbelt Størrelse. — 35 mm.

Signetet, forarbejdet i Staal og med Jernhaandtag, hvori øverst Navnet Lavritz Larsen Holst²⁾, opbevares hos Magistraten.

1608, 25. April, grønt V. i uf., Hyld. 68, 18; 1610, 20. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 84, 8; Aftryk i rødt Lak (Tavle 24 h).

(Langebek: 1608; Upps. F. 529).

¹⁾ Formentlig Gravørens Mærke, der ikke synes at kunne henføres til noget Navn i Docent K. G. Ljunggren's Afhandling „Till Halmstads borgerskaps äldre historia“, Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1934 (Halmstad 1934), Side 144 ff. Paa yderligere Forespørgsel har Forfatteren velvilligst meddelt, at det paagældende Mærke er ham ubekendt. Det gengives efter Tegning af Fr. Britze. ²⁾ Stadens Borgmester.

VIII. Ligeledes. Maaske kun Efterligning af det foregaaende, med bibeholdt Aarstal.

CIVITATIS HELMSTADIENSIS
ANNO 1603. — 38 mm.

Ikke fundet før 1660; 1680, 25. Sept., P. o. V. (Tavle 24 i), Riksdagsfullm. (Riksarkivet, Stockholm).

HELSINGBORG¹⁾

I. En rund, for hver Ende med en Kugle besat, tindet Mur, bag hvilken en rund Bygning — med en rundbuet Arkade over to runde Glughuller (?) og med højt, spidst opløbende Tag, kronet af en paa Spidsen staaende rhombatisk Figur (udtværet Kors?) — samt herindenfor et, med syv højtsiddende, smalle Glugger og med korsprydets²⁾ Pyramidetag forsynet, rundt, tindet Taarn, flankeret af to bagfra skraat fremskudte, høje, smalle Huse, hvert med Glughul nederst, Stolpeværk i to, ved Tagfald adskilte Stokværk og med højt, for Enden kugleprydet Tag.

SIGILLUM CIVIUM HABITANTIUM
HELSINGÆBURGIE. — 60 mm.

1445, 7. Juli, grønt V. (ubetydelige Rester), trykt bagpaa Pergamentet, Städtische Urk. Nr. 1008 (Stadtarchiv, Stralsund); 1468, 30. Maj, uf. V. (Tavle 25 a), Johan Oxes Arkiv; 1469, 16. Dec., uf. V. (Tavle 25 b), Stig Olufsen Krognos' Enkes Arkiv; Afstøbning (Tavle 25 c) af samme Segl, velvilligst stillet til Raadighed af Friherre Gustaf Fleetwood.

(Langebek: 1468; Upps. F. 529: 1468).

¹⁾ Harald Fleetwood: Hälsingborg stads sigill och vapen, Hälsingborgs Historia II, 1 (Hälsingborg 1933), Side 433 ff. ²⁾ Korset hører ikke til Omskriften.

II. Tre bag en tindet Mur opstaaende, runde Taarne med spidse Tage, det midterste og højeste Taarn med rundbuet Port.

Q CIVITAS HELSINGBORG. — 23 mm.

1563, 8. Marts, P. o. V. (Tavle 25 d), Helsingør Bys Breve paa Papir 1509—1616 (Landsarkivet for Sjælland).

III. Runde, tindede Taarne; i Midtertaarnet to smaa, højtsiddende Vinduer i første, tre smalle rundbuede Vinduer, det midterste over de to andre, i andet og to lignende Vinduer i tredje Stok-

værk, Sidetaarnene med to Vinduer i hvert af de to Stokværk og med runde, fløjlbærende Kupler.

|SI|GILLUM CIVIUM HABITANCIUM
HELSINBURGIE (!) 1584. — 45 mm.

1584, 6. Juli, P. o. V., Hyld. 49, 13; 1608, 18. April, grønt V. i uf., Hyld. 68, 4; 1610, 26. Febr., grønt V. i Trækapsel, Hyld. 84, 17; 1618, 24. Sept. (i Læg: Sept.—Okt.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1646, 31. Dec., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdn.; 1648, 17. April, P. o. V. (Tavle 25 e), Hyld. 107, (Elekktion) 9; s. A., 30. Juni, P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 2; 1650, 10. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 58; 1655, i Aug., P. o. V., Hyld. 128, 11. (Langebek: 1584, 1610, 1648 o: én Tegning, signeret O. Berg¹⁾); Upps. F. 529).

¹⁾ Se Ribe I, Noten.

IV. Formindsket Kopi af foregaaende.

SIGILLUM CIVIUM HELSINBURGIE (!)
1606. — 28 mm.

1623, 10. Febr. (i Læg: 20. Marts—26. April), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1656, 28. Febr., ad 15. Juli, K. & I. t. Sk. Reg. fol. 423; 1661, 7. Juni, P. o. V., Bytings och Råd-stuvurätters domar 1658—60, Skånska Generalgouvernementkansliets Arkiv (Landsarkivet, Lund); s. A., 7. Okt., P. o. V., Skr. fra Magistrater 1658—64, samme Arkiv (ssts.); 1697, 29. Nov., P. o. V. (Tavle 25 f), Riksens Ständers Beslut (Riksarkivet, Stockholm).

KONGSBAKKE

En forfra set, staaende, kofteklædt Mand med langt Haar, holdende en kugleprydet Stav med højre, en Kalk med venstre Haand. Renæssance-skjold, holdt af en bag dette delvis skjult, forfra set, staaende Engel.

SIGILLUM CIVITATIS KUNGSBACH.
— 24 mm.

1584, 23. Jan., P. o. V., Hyld. 49, 16; 1608, 10. Maj, P. o. V. (Tavle 25 g), Hyld. 68, 7; 1610, 30. Marts, P. o. V., Hyld. 84, 6.

LAHOLM

I. Tre over hverandre stillede, venstrevendte Fisk.

S' VILLANORUN (!) LAVHOLM. — 45 mm.

Stampen, forarbejdet i Jern, opbevares paa Nationalmuseet.

Originalt Segl ikke fundet; Aftryk i Gibs (Tavle 25 h).

II. Tre pælvis stillede Fisk (Laks), jævnsides, den midterste op-, de yderste nedadvendt. Feltet udfyldt med Blomsterranker. — Seglet maa betragtes som hængt paa Hovedet under Brevet, men er her gengivet i den utvivlsomt rigtige Stilling, svarende til normalt Begyndelsessted for Omskriften.

[SIGI]LLUM VILL[A]NORUM — — —
— 57 mm.

1399, 17. Maj, uf. V., Pergamentsbrev Nr. 2979 (Riksarkivet, Stockholm); Afstøbning af samme Segl (Tavle 25 i), velvilligst udført af Friherre Gustaf Fleetwood.

III. Tre pælvis stillede, opadvendte Fisk, jævnsides. — Seglet er 1584 og 1608 paatrykt saaledes, at Fiskene ses i den anførte Stilling, svarende til normalt Begyndelsessted for Omskriften. Det paa-hængte Segl af 1610 viser Fiskene ganske svagt hældende mod Venstre, idet de dog ogsaa her maa betragtes som stillede pælvis.

LAHOLMS SEG|EL| 1579. — 32 mm.

1584, 8. Juli, P. o. V. (Tavle 26 a), Hyld. 49, 15; 1608, 13. Maj, P. o. V., Hyld. 68, 5; 1610, 12. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 84, 5.

IV. Seglet paatrykt saaledes, at Fiskene er højrevendte¹⁾, altsaa stillede over hverandre. Maaske kun Efterligning af det foregaaende, med bibeholdt Aarstal.

○ LAH[O]LMES SEGEL 1579. — 32 mm.

Kendes ikke før 1660; 1680, 1. Okt., P. o. V. (Tavle 26 b), Riksdagsfullm. (Riksarkivet, Stockholm).

¹⁾ Denne Stilling er overholdt i Stadens nuværende Vaaben.

LANDSKRONE

I. En aaben Krone med tre lillieprydede Spidser, hvorimellem to mindre med smaa Kugler. Udadbuget Skjold i udtunget Ramme.

secretum civ||ium de land||escrone.

— 31 mm.

1484, 28. Okt., uf. V., Hanse (Stadtarchiv, Rostock); 1487, 3. Juli, uf. V. (Tavle 26 c), Johan Oxes Arkiv; 1524, 25. Juni, bruntferneret V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1569, 16. Marts, P. o. V., B 70 (Stadsarkivet, Malmö); 1575, 27. Okt., P. o. V., B 106 (sssts.); 1589, 20. Sept., P. o. V., B 226 (sssts.); 1598, 25. Febr., P. o. V., B 283 (sssts.); 1623, 25. April (i Læg: 20. Marts–26. April), P. o. V., I. t. R. & h. S.; s. A., 15. Juli, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1647, 7. Jan., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdn.; 1648, 4. Sept., P. o. V., B 565 (Stadsarkivet, Malmö).

(Langebek: 1484 (Tavle 26 d) og 1487; Upps. F. 529).

II. En aaben Krone med tre større Palmetter, hvorimellem to mindre, i et med Rankeornamenter udfyldt, udadbuget Skjold, holdt af to indadvendte Engle med henholdsvis venstre og højre Vinge opadslaaet. Bag Skjoldet en, til Livet skjult, forfra set Christusskikkelse, bærende Lammet, bag hvilket et Kors, paa venstre Arm, baade han og Dyret med Nimbus; under Skjoldet en liggende nøgen Mand med Hovedet mod Venstre, hvilende paa venstre, bøjede Arm, alt i udtunget Ramme.

sigillum opidi landes||fironen in schania.

— 44 mm.

1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispenses Afsættelse; 1608, 7. Marts, gulbrunt V., Hyld. 68, 14; 1610, 13. April, gulbrunt V. i Trækapsel (Tavle 26 e), Hyld. 84, 18; 1648, 14. April, P. o. V., Hyld. 107, (Elekktion) 11; s. A., 1. Juli, P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 5; 1650, 6. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 57.

(Langebek: 1610, signeret O. Berg¹⁾ (Tavle 26 f) og udateret; Upps. F. 529).

¹⁾ Se Ribe I, Noten.

LUND

I. En rund, tindet Mur, hvori et stort firkantet Taarn — med høj, smal, rundbuget Port under en Firpasblænding og med en, af to Knægte støttet, stor, tindet Overbygning, bærende et mindre, rundt Taarn med spidst, kugleprydet Spir — samt paa hver Side — i Muren — et lavere, rundt Taarn med smalt Vindu og lignende Spir.

SECRETUM CIVIUM LUNDENSIIUM.

— 60 mm.

Stampen, forarbejdet i Kobber, findes paa Herregaarden Grönsöö ved Enköping.

1354, 11. Maj, grønt V., Suecica 84 (Staatsarchiv, Lübeck); 1355, 23. Aug., grønt V., Suecica 91 (ssts.); 1393, 1. Juni, grønt V. (Tavle 26 g), Suecica 176 (ssts.); 1394, 14. Febr., brunligt V., Suecica 183 (ssts.); 1420, 10. April, grønt V. i uf., Lunde Kapitels Arkiv (Riksarkivet, Stockholm); 1421, 28. Juni, rødt V. i uf., Slesvig 54; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispenses Afsættelse; 1584, 20. Juli, uf. V., Hyld. 49, 4; Aftryk i Gibs (Tavle 26 h), velvilligst udført af Friherre Gustaf Fleetwood.

(Langebek: 1421; Upps. F. 529).

II. En Kirke med høj, rundbuet Dør, højtsidende Arkade med seks Aabninger, Taarn (!) med spidst Spir for venstre Ende, lavt Tag og korsprydet Tagrytter; begge Gavle ses „perspektivisk“.

SIGILLUM CIVITATIS LUNDENSIS.
— 52 mm.

1417, 14. Nov., uf. V. (Tavle 27 a), Gem. Arch. XII, 44. (Langebek: 1417; Upps. F. 529: 1417).

III. En med rundbuet Port forsynet, rund, tindet Mur, bag hvilken tre tindede Taarne, det midterste højest.

secretum civitatis lundensis.
— 28 mm.

1456, 2. Juli, grønt V. (nogle Rester), trykt bagpaa Pergamentet, Städtische Urk. Nr. 1265 (Stadtarchiv, Stralsund); 1575, 11. Nov., P. o. V., B 107 (Stadsarkivet, Malmö); 1608, 22. April, grønt V. i Trækapsel (Tavle 27 b), Hyld. 68, 17; 1610, 5. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 84, 4.

IV. Forenklet Fremstilling af I.

SECRETUM CIVITATIS LUNDENSIIUM 1646. — 34 mm.

Ikke fundet før 1660; 1710, 16. Marts, rødt Lak, Riksdagsfullm. (Riksarkivet, Stockholm); 1713, 28. Nov., rødt Lak (Tavle 27 c), Riksdagsfullm. (ssts.).

V. Lignende Fremstilling som III. Det heraldisk højre Taarn har spidst Spir (!).

LUNDE STADS SIGNET 1647. — 32 mm.

1648, 14. April, grønt V. i Trækapsel (Tavle 27 d), Hyld. 107, (Elekction) 2; s. A., 1. Juli, P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 10; s. A., 26. Okt., P. o. V., Kopi af Priv.; 1655, 1. Aug., P. o. V., Hyld. 128, 6.
(Langebek: 1648; Upps. F. 529).

VI. En tindet (?) Mur, bag hvilken tre runde Taarne med spidse Kupler.

C — — [LUN]DEN[SIS?] 165[0].
— 30 mm.

1650, 8. Juni, P. o. V. (Tavle 27 e), Hyld. 118, 59.

LYKAA

Et kronet L. Feltet strøet med smaa ubestemmelige Blade eller Blomster.

LOCKKE — OIE. — 29 mm.

1584, 2. Juni, P. o. V. (Tavle 27 f), Hyld. 49, 19.

MALMØ¹⁾

I. En over Bølger stillet Kirkebygning, Skibet med Dør, tre Vinduer, Kors for Tagets Ender og høj Tagrytter med et af en aftagende Maane og en seksoddede Stjerne ledsaget, spidst, korsprydet Spir, den lavere Korbygning med to Vinduer og Kors yderst paa Taget samt Apsis med to Vinduer; Dør og Vinduer rundbuede.

S' VILLANORUM DE MALMØGHÆ.
— 65 mm.

1350, 26. Sept., grønligt V. (ganske ubetydelige Rester af Omskriften, dog utvivlsomt dette Segl), trykt bagpaa Pergamentet, Erbschaften Auswärtiger (Stadtarchiv, Rostock); 1356, 26. Nov., grønt V., Suecica 93 (Staatsarchiv, Lübeck); 1421, 28. Juni, rødt V. i uf., Slesvig 54; 1435, 17. Juli, brunligt V., Danica 200 (Staatsarchiv, Lübeck); 1437, 13. Juni, brunt V. (Tavle 27 g), A. M. VI, 24; 1508, 9. Okt., uf. V. (revnet og repareret), A. M. LXIV, 7; 1521, u. D., grønt V. i brunt (Brudstykke), Kristianstads Rådhus-arkiv (Landsarkivet, Lund),

(Langebek: 1421; Upps. F. 529: 1421).

¹⁾ Jvfr. Lauritz Weibull: Malmö stads medeltida sigiller. Hist. tidskr. f. Skåneland, I, pag. 150—152, hvor kun Seglene I, III og VI omtales.

II. En med op- og højrevendt Kam pælvis stillet Nøgle over Bølger, hvori en højrevendt Fisk.

SECRETUM VILLE MALMØYGHE.
— 37 mm.

1394, 3. Marts, grønt V. (Tavle 27 h), ligesom de følgende Segl trykt bagpaa Pergamentet, Suecica 184 (Staatsarchiv, Lübeck); s. A., 6. Marts, grønt V. (Rester), Suecica 185 (ssts.); s. A., 10. Marts, grønt V. (Rester, Suecica 187 (ssts.); s. A., 11. Marts, grønt V. (Tavle 27 i), Suecica 188 (ssts.); s. A., 16. Marts, grønt V., Suecica 190 (ssts.); s. A., 4. Maj, grønt V., Suecica 199 (ssts.); s. A. og D., grønt V., Suecica 200 (ssts.).

III. Et enmastet Skib. — Medens den paa Tegningen i Langebeks Samling øverst paa Masten viste Krone ikke kan godkendes, synes den skraat fra Venstre fremstrakte Haand, holdende en ubestemmelig, bajonetformet Genstand, snarest at være kendelig¹⁾.

SIGILLUM DER STAD ELLENB||OGEN.
— 43 mm.

1417, 14. Nov., uf. V. (Tavle 28 a), Gem. Arch. XII, 44.

(Langebek: 1417 (Tavle 28 b); Upps. F. 529: 1417).

¹⁾ Paa Rondahl's Tegning, gengivet hos Weibull, synes det, at den erfarne Kunstner nærmest har tænkt sig en skraatstillet Raa med beslaaet Segl.

IV. Et kronet Grifhoved i hældende Skjold; — samme Figur paa Hjelman, idet de af Kronen opstaaende Strudsfer kun er svagt antydede.¹⁾ Feltet damasceret ved krydsvis Afstribning og Smaakugler.

○ secretum civ||itatis malmogensi||s.²⁾
— 55 mm.

1443, 18. Juli, grønt V. i brunt (Tavle 28 c)³⁾, Erbschaften Auswärtiger (Stadtarchiv, Rostock).

¹⁾ Det Byen 23. April 1437 af Erik af Pommern givne Vaaben. Jvfr. Lauritz Weibull: Malmö stads urkundsbok, pag. 28 f. ²⁾ Idet denne Læsning sikkert er ganske rigtig, bortfalder Formodningen om et *sigillum secretum*, fejlagtigt fremsat i Indledningen. ³⁾ Utvivlsomt det Segl, der ifølge „Registrum ville Malmöyghe“ første Gang benyttedes 1438 die sanctorum Petri et Pauli (29. Juni), og af hvilket Weibull — og derefter Thiset — ikke mener, at noget Eksemplar længere findes.

V. Samme Vaaben.

○ secretum civi||tatis malmogensi||s.
— 30 mm.

1460, 9. Maj, grønt V., Staffan Bengtsson af Vinstorpa Slægtens Arkiv (Riksarkivet, Stockholm); 1498, 25. Sept., grønt V. (meget beskadiget), trykt paa Papi-ret, Lunde Ærkebispens Arkiv (ssts.); 1539, 3. April, gulbrunt V. (Tavle 28 d), Erbschaften Auswärtiger (Stadtarchiv, Rostock); 1552, 5. Dec., P. o. V., B 27 (Stadsarkivet, Malmö).

(Langebek: 1498, „Sigillum detritum“; Upps. F. 529: 1498).

VI. Samme Vaaben. Som Skjoldholder en Vildmand med nedadvendt Kølle, staaende ved Skjoldets venstre Side.

⊂ S' || CIVITA||TIS || MALMOGENSIS.
— 46 mm.

1508, 25. Jan., uf. V. (Brudstykke), Lunde Kapitels Arkiv (Riksarkivet, Stockholm); 1523, 2. Okt., P. o. V., Hoved-Nr. 332, Münchener-Saml. (afleveret 1929 fra Riksarkivet, Stockholm); 1524, 25. Juni, uf. V., Forsk. vedr. Rigsr. og Stænder; 1531, 7. Okt., P. o. V., Papper No 27 (Stadsarkivet, Halmstad); 1534, 18. Sept., P. o. V., Danica Vol. III, Fasc. 2 (Geheimes- und Haupt-Archiv, Schwerin); s. A., 7. Dec., brunt V., B 7 (Stadsarkivet, Malmö); 1535, 20. Juli, P. o. V., I. t. R. & h. S.; s. A., 18. Aug., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1536, 5. Juni, brunt V., Hyld. 23; s. A., 24. Aug., brunt V., Bispernes Afsættelse; s. A., 30. Okt., grønt V. i uf. (Tavle 28 e), Bispernes Afsættelse; 1539, 30. Okt., gulbrunt V., Rigsraadets Arkiv; 1541, 24. Juni, gulbrunt V., Len, Skaane; 1542, 12. Aug., grønt V. i uf. (Brudstykke), Len, Skaane; 1549, 1. Sept., brunt V., A.M. XI, 34; 1552, 30. Okt., brunt V., Jørgen Kock's Arkiv; 1555, 13. Dec., brunt V., St. Petri Kirke D 2 (Stadsarkivet, Malmö).

(Langebek: 1508 (Brudstykke) og 1552, Tegningen signeret [O.]Berg¹⁾; Upps. F. 529: 1552).

¹⁾ Se Ribe I, Noten.

VII. Samme Vaaben, uden Skjoldholder. Paa Siderne af Hjelmtegnet 15||56.

S' CIVITATIS¹⁾ MALMOGENSIS.²⁾
— 32 mm.

1557, 13. Febr., brunt V., St. Petri Kirke D 3 (Stadsarkivet, Malmö); 1563, 18. Jan., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1565, 5. Febr., brunt V., B 48 (Stadsarkivet, Malmö);

s. A., 8. Juli, P. o. V., B 50 (ssts.), 1566, 20. April, brunt V., B 54 (ssts.), Afstøbning af samme Segl (**Tavle 28 f**), velvilligst udført af Friherre Gustaf Fleetwood; 1576, 23. Jan., P. o. V. (løst), Dok. ang. Universitetets Gods i Skaane, Konsistoriums Arkiv, Pakke 512, tidligere 105 (aflev. 1937 fra Univ.bibl.); 1578, 10. Okt., P. o. V., B 133 (Stadsarkivet, Malmö); 1593, 5. Maj, P. o. V., B 261 (ssts.); 1594, 24. Juni, P. o. V., B 263 (ssts.); 1599, 11. Nov., P. o. V., B 290 (ssts.); 1600, 23. Febr., P. o. V., B 293 (ssts.); 1605, 30. Sept., P. o. V., B 329 (ssts.); 1613, 17. Juli, P. o. V., se ovenfor, Konsistoriums Arkiv, Pakke 512; s. A., 12. Aug., P. o. V., B 388 (Stadsarkivet, Malmö); s. A., 4. Sept., P. o. V., I. t. R. & h. S.

¹⁾ Abbreviationen angivet ved et 3-Tal lignende Tegn.
²⁾ Vandret Streg over G E viser Abbreviationen.

VIII. Samme Vaaben. Som Skjoldholdere to Vildmænd. Paa Siderne af Hjelmtegnet 15||60.

S' CIVITATIS MALMOGENSIS.
 — 48 mm.

1574, 28. Maj, brunt V., St. Petri Kirke D 8 (Stadsarkivet, Malmö); 1584, 10. Juli, gulbrunt V., Hyld. 49, 2; 1592, u. D., brunt V., St. Petri Kirke D 7 (Stadsarkivet, Malmö); 1608, 17. Maj, grønt V. (**Tavle 28 g**) i Sølvkapsel, Hyld. 68, 2; 1610, 3. April, grønt V. i Sølvkapsel, Hyld. 84, 16.

IX. Samme Vaaben, uden Skjoldholdere. Paa Siderne af Hjelmtegnet 16||13.

Q SIGILLUM CIVITATIS MALMO-
 GIENSIS. — 40 mm.

1613, 2. Maj, P. o. V., B 386 (Stadsarkivet, Malmö), 1614, 18. Febr., P. o. V., B 392 (ssts.); s. A., 2. Maj, P. o. V., B 395 (ssts.); 1617, 2. Maj, P. o. V. (**Tavle 28 h**), B 421 (ssts.); 1623, 6. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1625, 18. Okt., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1630, 20. Juli, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1641, 12. Jan., grønt V. i Trækapsel, St. Petri Kirke D 23 (Stadsarkivet, Malmö); 1647, 2. Jan., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdn.; 1648, 12. April, P. o. V., Hyld. 107, (Elekktion) 3; s. A., 30. Juni, P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 7; 1650, 6. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 61; 1655, 28. Juli, P. o. V., Hyld. 128, 1.

Sølvkapsel. Paa Laaget (**Tavle 29 a**) Christi Monogram, derom Rankeornament, en Snegl i sit Hus og et flyvende Insekt samt Omskriften: MALMØ 1608; paa Bagsiden (**Tavle 29 b**) Ara-

besker samt Bladbort, hvori en løbende Hund og to Harer.

1608, 17. Maj, Hyld. 68, 2.

Sølvkapsel (**Tavle 29 c og d**). Paa Laaget Byens Vaaben og Omskriften: MALMOE 1610; paa Bagsiden Arabesker.

1610, 3. April, Hyld. 84, 16.

RØNNEBY

I. 34 mm.

1440, 15. Juni, trykt bagpaa Brevet, men nu helt affaldet, idet en lysere, rund Plet paa Pergamentet dog tydeligt viser Størrelsen, Städtische Urk. Nr. 950 (Stadtarchiv, Stralsund).

II. Bogstavet R mellem en femoddede Stjerne og en aftagende Maane.

S' CIVITATIS ROT[NE]BY. — 23 mm.

1542, 14. Nov., P. o. V. (**Tavle 30 a**), I. t. R. & h. S.

III. Ligeledes.

S' CIVITATIS ROTNEBY. — 32 mm.

1553, 18. Marts, ad 23. s. M., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1556, 4. Febr., P. o. V. (**Tavle 30 b**), I. t. R. & h. S.; s. A., 5. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.

IV. Bogstavet R og en aftagende Maane, jævnsides, derunder en seksoddede Stjerne. Renæssanceskjold.

CIVITATIS ROTENBOENCIS. — 31 mm.

1584, 13. Juli, P. o. V. (**Tavle 30 c**), Hyld. 49, 14; 1608, 2. Maj, P. o. V., Hyld. 68, 9.

V. Bogstavet R under en aftagende Maane og en seksoddede Stjerne, jævnsides. Halvrundt Skjold med Kartouche.

SIGILLUM CIVITATIS ROTHNOVIÆ.
 — 33 mm.

1610, 26. Marts, P. o. V. (**Tavle 30 d**), Hyld. 84, 19; 1616, 30. Juni, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1642, 20. Marts,

P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1647, 18. Jan., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdn.; 1648, 4. Sept., P. o. V., Kopi af Priv.; 1653, 16. Juni, P. o. V., Akter ang. et paatænkt „Frugtbringende Compagnie“; s. A., 17. Okt., P. o. V., Kancelliets henlagte Sager; 1655, 28. Juli, P. o. V., Hyld. 128, 8; 1656, 4. Dec., ad 1657, 14. Jan., P. o. V., K. & I. t. Sk. Reg. fol. 438; Aftryk (Nr. 15) i rødt Lak af Signeter i Antikvitetsarkivet i Stockholm, Seglsamlingen.

(Langebek: 1610; Upps. F. 529: 1610).

SIMMERSHAVN

I. En paa Bølger staaende Baad.

SIGILLUM CIVIUM DE SYMBROS-
HAFN. — ca. 60 mm.

1535, 21. Marts, P. o. V., Aftrykket kun daarligt i det næsten løse Papir (Tavle 30 e), navnlig hvad angaar Omskriften, der imidlertid ses ganske tydeligt i det underliggende grønne Voks (Tavle 30 f), hvor det billedlige Indhold til Gengæld lader meget tilbage at ønske, Hyld. 16, 5.

(Langebek: 1535).

II. I Bølgerne en venstrevendt Fisk.

SIGILLUM CIVIUM DE SYMBROS-
HAFN. — 34 mm.

Vistnok fra Slutningen af det 16. Aarh.; ikke fundet før 1660; 1710, 21. Marts, rødt Lak (Tavle 30 g), Riksdagsfullm. (Riksarkivet, Stockholm).

III. Ligeledes.

SIGILLUM CIVITATIS SYMB(RIS)-
HAFNIE. — 30 mm.

1584, 14. Juli, P. o. V., Hyld. 49, 11; 1608, i Maj, P. o. V., Hyld. 68, 10; 1645, 29. Nov., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1648, 8. April, P. o. V. (Tavle 30 h), Hyld. 107, (Elek- tion) 10; s. A., 28. Juni, P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 9; s. A., 17. Nov., P. o. V., Kopi af Priv.; 1650, 4. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 63; 1655, 1. Aug., P. o. V., Hyld. 128, 4.

(Langebek: 1608, 1648 ∴ én Tegning; Upps. F. 529: 1608).

SKANØR

I. Brystbilledet af en forfra set, kronet Mand (Sankt Olav?), holdende en med Bladet udadvendt Økse i højre, en Kalk (?) i venstre Haand.

SECRETUM VILLE SCHANØR. — 39 mm

1410, 25. April, grønt V. i uf. (Tavle 30 i), Adkom- ster Skanør og Falsterbo.

(Langebek: 1410; Upps. F. 529: 1410).

II. En, paa hver Side af en pælvis sat, indad- vendt Sild ledsaget, tindet Mur, med fire smalle, rundbuede Vinduer, sidestillede to og to, og mel- lem disse en rundbuet, tredelt, øverst med en Fir- pasblending smykket Portal, hvori et spidst Skjold med tre over hverandre staaende kronede Leopard- der, samt her indenfor tre tindede Taarne med kug- leprydede, riflede Kupler, det midterste højest¹⁾.

SIGILLUM CIVITATIS SCHONORE.
— 65 mm.

1421, 28. Juni, rødt V. i uf. (Tavle 30 k), Slesvig 54; 1584, 9. Juli, uf. V., Hyld. 49, 5.

(Langebek: 1421, 1584 ∴ én Tegning; Upps. F. 529: 1421).

¹⁾ Jvfr. Sk. B. og H. V., hvor Th i set paapeger Ligheden mellem dette Segl og det i 1423 af Staden Lüneburg benyt- tede.

III. En af Bølger, hvori fem Fisk (tre — to ven- stre- og en højrevendt — og derunder to — en ven- stre- og en højre(?)vendt), med buet Port forsy- net, opstaaende tindet Mur (!), bag hvilken (!) tre tindede Taarne, det midterste højest.

SIGILLUM VILLANORUM IN SCA-
NOR. — 33 mm.

1608, 18. Maj, P. o. V., Hyld. 68, 13; 1610, 29. Marts, P. o. V., Hyld. 84, 10; 1648, 12. Marts, P. o. V., Hyld. 107, (Elek- tion) 6; s. A., u. D., P. o. V., Hyld. 107, (Hyld.) 6; 1650, 1. Juni, P. o. V., Hyld. 118, 62; 1655, 3. Aug., P. o. V., Hyld. 128, 12; 1713, 28. Sept., rødt Lak (Tavle 30 l), Riksdagsfullm. (Riksarkivet, Stockholm); Af- tryk¹⁾ i rødt Lak, Seglsamlingen.

(Langebek: 1608, 1648 ∴ én Tegning, signeret [O.] B[erg]²⁾; Upps. F. 529: 1608).

¹⁾ Udgiveren kan intet oplyse om Signetet. ²⁾ Se Ribe I, Noten.

SØLVITSBORG

I. Et Kors, omsat af fire liggende, S-lignende Figurer.

[f]ecr]etum — [f]ilvif]bog — 39 mm.

„Efter 1502“, [P.o.] grønt V. (ubetydelige Rester), I. t. R. & h. S.; 1535, 6. Marts, P. o. V. (Tavle 31 a), Hyld. 16, 10 c.

II. Bogstavet S mellem en aftagende Maane og en seksoddet Stjerne.

SIGILLUM DE SILVISBOGÆ. — 37 mm.

1584, 7. Juni, P. o. V., Hyld. 49, 18; 1610, 9. April, P. o. V. (Tavle 31 b), Hyld. 84, 11; 1647, 10. Febr., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underh.; 1648, 7. April, P. o. V., Hyld. 107, (Elekktion) 7; 1653, 20. Okt., P. o. V., Kancelliets henlagte Sager; 1654, 16. Marts, ad 1653, 13. Aug., P. o. V., K. & I. t. Sjæl. Tegn. fol. 596; 1655, 30. Juli, P. o. V., Hyld. 128, 7.

(Langebek: 1610; Upps. F. 529: 1610).

TOMMERUP

En af to Hænder løftet aaben Krone med tre Palmetter, hvorimellem to Kugler. Til Venstre foroven skimtes en femoddet Stjerne.

SI[GILLUM] C — — M — ORP.
— ca. 72 mm.

1535, 24. Marts, P. o. V. (Tavle 31 e), Hyld. 16, 6.

TRELLEBORG

I. En, af en tiltagende Maane og en seksoddet Stjerne ledsaget, med rundbuet Port forsynet, tindet Mur, bag hvilken et, af to Flag flankeret, lavt Taarn med to højtsiddende, smaa, buede Vinduer og stor, af to Knægte støttet, tindet Overbygning, bærende et rundt, mindre Taarn med kugleprydet, spidst Tag.

S' CONSULLUM (!) ET CIVIUM DE
THRELLEBORGH. — 57 mm.

1421, 28. Juni, rødt V. i uf. (Tavle 31 d), Slesvig 54. (Upps. F. 529: 1421).

II. Den tindede Overbygning med Flag og Taarn, derunder Bølger.

SECRETUM VILLE T[H]RELEBURGH.
— 35 mm.

1487, 12. Juli, [P.o.] grønt V. (Rester), A.M. XXXVIII, 13; 1556, 5. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1564, 9. Juni, P. o. V., Mogens Gylden-

stjerne's Arkiv; 1584, 9. Juli, grønt V. i uf., Hyld. 49, 1; 1608, 2. Maj, grønt V. i uf., Hyld. 68, 15; 1610, 15. Marts, grønt V. i Trækapsel (Tavle 31 e), Hyld. 84, 1. (Langebek: 1487; Upps. F. 529: 1487).

VARBERG

I. Utvivlsomt samme Seglbillede som II.

SIGILLUM DER STAT WERBI(ERG).
— 35 mm.

1536, 30. Okt., grønt V. i brunt, en Del af Seglfladen affaldet (Tavle 31 f), Bispernes Afsættelse.

II. En voksende Eg mellem et rundt, to Stokværk højt, kuplet Taarn og en opspringende, indadvendt Buk.

SIGILLUM DER STAT WERBER (!)
1584. — 37 mm.

1591, i Febr., P. o. V., B240 (Stadsarkivet, Malmö); 1608, 9. Maj, P. o. V., Hyld. 68, 6; 1610, 5. Marts, P. o. V. (Tavle 31 g), Hyld. 84, 12.

VISBY¹⁾

I. Vædder med Korsnimbus²⁾, holdende en fra korsprydet Stang vajende Sejersfane og staaende, venstrevendt, paa blomsterklædt Jord til Højre for en ligeledes paa Jorden stillet Kalk; som „Baggrund“ en lilliebærende Plante, i hvis Grene tre Fugle, to indadvendt siddende, jævnsides, og til Tops, venstrevendt, en flyvefærdig.

SIGILLUM CIVITATIS WISBYCENSIS.
— 83 mm.

1385, 16. Okt. (Statsarkivet, Reval)³⁾; 1538, 25. Juli, gulbrunt V. i uf., Gotland; 1555, 8. Marts, brunt V. i uf., Gotland; 1584, 22. Juni, brunt V. i uf. (Tavle 32 a), Hyld. 51, 1.

¹⁾ Jvfr. Professor Nils Lithberg's under 4. April 1932 til Styrelsen för Föreningen Gotlands Fornvänner afgivne Betænkning angaaende Gotlands vapen och dess historia. Afskrift velvilligst tilstillet Udgifveren af Riksheraldikeren, Friherre Fleetwood. Staden har ogsaa benyttet et Segl med Omskriften: SIGILLUM THEUTHONICORUM GULLANDIAM FREQVENTANTIVM, i Brev af 11. Aug. 1556, ad 26. s. M. (I. t. R. & h. S.), betegnet „unser Stadt gemeinheit Secret“. ²⁾ G. Demay: Le costume au moyen âge d'après les sceaux, Paris 1880, Side 341—44, Symboles du Christ. ³⁾ Omtalt af Lithberg.

II. Dyret, uden Nimbus, højrevendt, opad- og tilbageende, Kalken anbragt nederst til Højre; i den forenkledede Plantes Grene kun to Fugle. Udadbuet Skjold, øverst besat med en venstrevendt Fugl.

SECRETUM CIVITATIS WISBYCENSIS. — 46 mm.

Benyttet 1435¹⁾; 1458, 27. Okt., brunt V. i uf. (Seglfladen næsten helt afstødt, men større Del dog bevareret af Omskriften), Oluf Axelsøn Thott's Arkiv; 1535, 12. Febr., brunt V. i uf., Gotland; 1538, 22. Juni?, brunt V. i uf. (Tavle 31 h), Gotland; 1556, 10. Aug., P. o. V., og 20. s. M., P. o. V., begge Breve ad 26. s. M., I. t. R. & h. S.

(Langebek: 1374).

¹⁾ Jvfr. Lithberg.

III. Dyret, med Nimbus, venstrevendt og tilbageende; ingen Kalk.

SIGNUM WISBYCENSE. — 32 mm.

1625, 26. Juli, P. o. V., Topogr. Saml. Papir; s. A., 2. Aug., P. o. V., Topogr. Saml. Papir; 1634, 25. Juli, P. o. V. (Tavle 31 i), I. t. R. & h. S.; 1639, 3. April, P. o. V., I. t. R. & h. S.

(Langebek: 1586).

VÆ

I. Et tindet, med kugleprydet Kuppel forsynet Taarn med høj, rundbuet Port, hvori et fra Venstre fremragende halvt Hjul.

s' v||i||l||a||n||o||r||u||m || vee. — 40 mm.

1535, 11. Marts, P. o. V. (aldeles utydeligt), Hyld. 16, 4; 1561, efter 25. Maj, grønt V. i brunt, Kristianstads Rådhus-arkiv (Landsarkivet, Lund); 1584, 13. Juli, P. o. V., Hyld. 49, 10; 1608, 9. Maj, P. o. V., Hyld. 68, 8; 1610, 12. Marts, grønt V. i Trækapsel (Tavle 32 b), Hyld. 84, 15.

(Langebek: 1610, med Bemærkning „det sidste af Inscriptionen ulæseligt“; denne iøvrigt urigtigt aftegnet; Upps. F. 529).

II. Ligeledes.

W||ee. — 23 mm.

1556, 30. Nov. (i Læg: 26. Okt.—13. Dec.), P. o. V. (Tavle 32 c), I. t. R. & h. S.

YSTAD

I. En venstrevendt, gaaende Løve eller Leopard (Hovedet mangler).

SECRETUM [M VI]LLE Y[S]THAT. — 32 mm.

1394, 5. April, grønt V. (Tavle 32 d), ligesom de følgende Segl trykt bagpaa Pergamentet, Suecica 191 (Staatsarchiv, Lübeck); s. A., 18. April, grønt V. (Rester), Suecica 192 (ssts.); s. A., 8. Juli, grønt V. (svage Spor), Städtische Urk. Nr. 542 (Stadtarchiv, Stralsund); 1420, 11. Juni, grønt V. (ubetydelige Rester), Erbschaften Auswärtiger (Stadtarchiv, Rostock); vistnok ogsaa det Segl, der har været trykt bagpaa udateret Brev fra ca. 1460, men af hvilket Segl nu intet er tilbage, idet kun en lys Plet (af den angivne Størrelse) paa Pergamentet viser Stedet for Anbringelsen, Städtische Urk. Nr. 1433 (Stadtarchiv, Stralsund).

II. En højrevendt, gaaende, kronet Løve. Fellet strøet med Roser.

SIGILLUM UISSTAODENSIS¹⁾ CIVITATIS. — 60 mm.

1421, 28. Juni, rødt V. i uf. (Tavle 32 e), Slesvig 54; 1536, 30. Okt., grønt V. i uf., Bispenses Afsættelse. (Langebek: 1421; Upps. F. 529: 1421).

¹⁾ V'et i Stednavnet maa sikkert opfattes som Vokalen U, o: UI givende en Y-Lyd. Urigtigt læst i Sk. B. og H. V.

III. Løven oprejst. Renæssanceskjold.

SIGILLUM [CIV]ITATIS UEVSTET¹⁾. — 31 mm.

1555, 7. April, P. o. V., Mogens Gyldenstjerne's Arkiv; s. A., 31. Okt., P. o. V., Sammes Arkiv; 1558, 25. Sept., P. o. V. (Tavle 32 f), Sammes Arkiv.

¹⁾ Det første V i Stednavnet kan kun opfattes som Vokalen U, o: UE = Y.

IV. Løven gaaende. Renæssanceskjold.

S' YSSTED DEND 13 DIS 64¹⁾. — 31 mm.

1569, 27. April, P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1584, 15. Juli, grønt V. i uf., Hyld. 49, 22; 1592, 22. Nov. (to Breve), P. o. V., B 250 (Stadsarkivet, Malmö); 1608, 18. Maj, grønt V. (Tavle 32 g) i Sølvkapsel, Hyld. 68, 1; 1610, 28. Marts, grønt V. i uf., Hyld. 84, 9; 1626, 28. Febr., P. o. V., I. t. R. & h. S.; 1646, 10. Okt., P. o. V., og 1647, 3. Jan., P. o. V., Afregn. o. Udg. til Krigsfolkets Underholdn.; 1648, 12. April, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 107, (Elekktion) 1; 1650, 4. Juni, grønt V. i Trækapsel, Hyld. 118, 56; 1655, 26. Juli, grønt V. i Trækapsel, Hyld.

128, 2; 1657, 16. Jan., ad 1658, 24. Jan., P. o. V., K. & I. t. Sk. Reg. fol. 465.

(Langebek: 1579; Upps. F. 529).

1) o: December 1564.

Sølvkapsel (Tavle 32 h og i). Paa Laaget læses YSTED.

1608, 18. Maj, Hyld. 68, 1.

FORTEGNELSE OVER TAVLERNES INDHOLD

Tavle 1	a Aakirkeby, b—h Aalborg.	Tavle 18	a—c Slangerup, d og e Stege, f Storeheddinge.
— 2	a—c Aarhus, d—g Assens, h og i Bogense, k Christianshavn.	— 19	a—d Stubbekøbing, e og f Svaneke, g og h Svendborg I.
— 3	a—d Faaborg, e Frederiksdodde, f og g Grenaa, h Hasle, i—l Helsingør I—III.	— 20	a—c Svendborg II—IV, d og e Sæby, f Søborg, g og h Thisted, i og k Varde I og II.
— 4	a—e Helsingør IV—VIII, f—h Hjørring, i—l Hobro, m Holbæk II.	— 21	a Varde III, b—e Vejle, f Viborg I.
— 5	a Holbæk I, b—e Holstebro, f—i Horsens.	— 22	a og b Viborg II og III, c—g Vordingborg, h og i Æbeltoft.
— 6	a—f Kalundborg, g—i Kerteminde.	— 23	a og b Aahus, c og d Avaskær, e og f Christianopel, g og h Christiansstad, i og k Elleholm, l Falkenberg I, m Falsterbo.
— 7	a—f Kolding, g og h Korsør, i—l København I.	— 24	a—i Halmstad.
— 8	a—k København II—IV, VI—XI.	— 25	a—f Helsingborg, g Kongsbakke, h og i Laholm I og II.
— 9	a—e Køge II—VI, f og g Lemvig, h og i Mariager, k og l Maribo.	— 26	a og b Laholm III og IV, c—f Landskrone, g og h Lund I.
— 10	a—c Middelfart, d—h Nakskov, i Neksø.	— 27	a—e Lund II—VI, f Lykaa, g—i Malmø I og II.
— 11	a—e Nyborg, f og g Nykøbing paa Falster, h Nykøbing paa Mors I.	— 28	a—h Malmø III—IX.
— 12	a Nykøbing paa Mors II, b og c Nykøbing i Sjælland, d og e Nysted, f—h Næstved, i og k Odense I.	— 29	a—d Malmø (Sølvkapsler).
— 13	a—d Odense II—V, e—l Præstø.	— 30	a—d Rønneby II—V, e—h Simmershavn, i—l Skanør.
— 14	a—c Randers, d og e Ribe I og II.	— 31	a og b Sølvitsborg, c Tommerup, d og e Trelleborg, f og g Varberg, h og i Visby II og III.
— 15	a—e Ribe III—VII, f og g Ringkøbing, h Ringsted.	— 32	a Visby I, b og c Væ, d—i Ystad.
— 16	a—f Roskilde, g—k Rudkøbing, l Rønne.		
— 17	a Saksøbing, b—e Skagen, f—h Skelskør, i—l Skive, m og n Slagelse.		

RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

Parmi les sceaux des villes danoises du moyen âge, on trouve des types vraiment excellents de l'art sigillographique, même des chefs-d'œuvre, qui peuvent bien se mesurer avec les plus belles créations des grands pays. Comme ailleurs, les cachets qui datent des temps modernes ont généralement cessé d'offrir un véritable intérêt artistique. On s'est borné presque toujours à renouveler les représentations figuratives d'autrefois. Sans distinguer les diverses époques — méthode qui serait trop compliquée — nous citerons seulement quelques-uns des motifs employés.

Les types hagiologiques sont assez rares. Nous voyons, mais au second plan, le Christ même, portant l'Agneau (Landskrone¹) II, 26 e), cet animal symbolique seul (Assens, 2 d—g, Visby, 31 h et i, 32 a), la Vierge et l'Enfant (Ribe III, 15 a, Sæby, 20 d et e, Thisted 20 g et h), entourés de personnes qui les adorent (Ringsted, 15 h), puis quelques Saints, Clément et Paul (Aarhus I, 2 a), Saint Michel, tuant le dragon (Slagelse I, 17 m), Saint Knud (Odense I, 12 i, IV et V, 13 c et d), Sainte Catherine, la roue en main (Hjørring, 4 f—h), Saint Olai (?), portant une hache et un calice (Skanør I, 30 i) et enfin Saint Jean, tenant un calice, duquel monte un serpent (Aakirkeby, 1 a). Un prêtre bénissant (Præstø, 13 e—l) et un petit bout d'homme avec un bâton et un calice (Kongsbakke, 25 g) se joignent aux personnages susdits. — Sur quelques sceaux (Randers I, 14 a, Viborg I et II, 21 f et 22 a), on trouve deux échevins assis, un emblème bien caractéristique pour une ville. On a aussi choisi un homme à cheval, abattant un monstre (Holstebro, 5 b—e).

Parmi les « pièces honorables » proprement dites, on a seulement employé la croix (Sølvitsborg I, 31 a), cantonnée de petites figures indéterminables (des S couchées?). Il y a lieu de mentionner en outre une croix pattée alésée (Korsør II, 7 h) et une autre fleuronée (Hasle, 3 h).

Le léopard (Varde I et II, 20 i et k), le lion léopardé (Ystad II et IV, 32 e et g, la tête de la bête étant fruste, il est impossible de décider s'il s'agit d'un léopard ou d'un lion léopardé sur le sceau I, 32 d de cette ville, tandis que, sur III, 32 f, on peut à peu près le considérer comme rampant), le lion rampant (Varde III, 21 a), l'aigle au-dessus d'une fontaine à trois roses (Roskilde, 16 a—f) et encore d'autres exemples sont du domaine du bon blason ancien. D'ailleurs, il va sans dire qu'on a représenté d'autres animaux d'une manière plus libre; les poissons par exemple ne sont pas rares. — La fleur de lis (Odense II et III, 13 a et b, Elleholm I, 23 i) et quelques arbres, admirablement bien stylisés (Holbæk, 4 m et 5 a, Naksø I et III—V, 10 d et f—h, Æbeltoft 22 h et i), représentent la botanique héraldique. Comme figures principales, le croissant et les étoiles de Nykøbing (12 b et c) sont uniques dans le présent ouvrage tandis qu'ils ont été employés fréquemment en qualité d'ornements secondaires, simplement pour remplir le champ.

Deux villes de Scanie s'honorent du chiffre couronné de leur illustre fondateur, le roi Christian IV, d'autres ont pris comme emblème principal l'initiale de leur nom, soit surmontée d'une couronne décorative, soit accompagnée d'un croissant et d'une étoile (Christiansstad 23 g et h, Christianopol II, 23 f, — Avaskær 23 c et d, Lykaa 27 f, — Rønneby 30 a—d, Sølvitsborg II, 31 b). Les deux éléments du nom sont marqués tout particulièrement par des lettres en ligature (Maribo, 9 k et l).

Il ne vaut pas la peine d'énumérer les figures plus ou moins ordinaires. Toutefois, il faut citer les types navals, au début, le plus souvent relevés de la proue et de la poupe, ces navires étant munis d'un

¹) Il faut se rappeler que les trois provinces de Scanie, de Bleking et de Halland ont été définitivement cédées à la Suède en 1660.

seul mât. Plus tard, les villes ont en général abandonné ces types modestes pour des trois-mâts plus importants (Bogense, 2 h et i, Helsingør (Elseneur), 3 i—l, 4 a—e, Kerteminde, 6 g—i, Middelfart, 10 a—c, Nykøbing-Falster, 11 f et g). Seule, la petite ville de Stubbekøbing en Laaland, se contente toujours du simple bateau à un mât (19 a—d). Pour les détails, on est prié de se reporter aux planches. — Les villes ont eu constamment une prédilection pour les représentations architecturales bien connues — tours, murs crénelés, églises. Ce n'est pas la tâche du sigillographe de donner des analyses historiques ou topographiques de ces créations, cela ne serait point de son ressort. Quelques-unes sont — peut-être — d'une authenticité véritable, d'autres de la plus pure fantaisie, sans aucun fondement réel. On voit des types analogues dans les sceaux de tous les pays. En fait, le plus prudent sera dans ce cas de prier l'amateur d'examiner encore les planches.

Nous ne manquerons pas de signaler quelques types topographiques des plus spéciaux, surtout de très jolis petits paysages (Kolding I et II, 7 a et b, Vejle I et II, 21 b et c). Dans le sceau de la seconde de ces villes, deux collines sont reliées par un pont, dont le tablier est tourné vers le spectateur. On retrouve ailleurs (Skelskør I, 17 f) la même perspective, bien choisie pour donner l'idée de cette figure. Quelquefois, une perspective semblable apparaît (Hobro I, 4 i, Grenaa I, 3 f), mais dans ces cas-là d'une manière moins logique, puisque le pignon et les deux églises en question se présentent en même temps « couchés ». La pointe presque héraldique, chargée de lignes ondules, nous donne la vue véritable à vol d'oiseau (Lemvig I, 9 f). On a dit de ce sceau qu'il était la carte géographique la plus ancienne du royaume, étant donné qu'il s'agit sans aucune doute d'une représentation cartographique de l'anse, en danois « Vig ». Voilà des armes demi-parlantes. — Les créations topographiques d'une décadence toujours plus grande et très loin de l'art classique de la sigillographie du moyen âge, ne sauraient être classifiées.

Ordinairement, les motifs originaires sont à la base des plus récents. Toutefois, on voit les deux Saints d'Aarhus céder leur place à trois rames, les échevins de Randers et le Saint de Skanør ont été remplacés par des représentations architecturales, l'instrument de supplice de Saint Laurent a été substitué à la fleur de lis d'Elleholm. La ville de Malmø a même successivement choisi trois emblèmes tout à fait différents: une église, une clef au-dessus des ondes dans lesquelles nage un poisson, un navire à un mât, pour placer enfin dans ses sceaux de véritables armoiries, conférées à la ville par lettres patentes en 1437. De temps en temps, d'autres villes ont suivi cet exemple, le plus souvent sans autorisation officielle. Placé dans un écu, l'emblème sigillographique est élevé au rang d'armes, fait qui ouvre une nouvelle période. — En ce qui concerne les descriptions, celles-ci — incompréhensibles pour les lecteurs étrangers — sont inspirées de la langue du blason.

M. M. Chassant et Delbarre sont allés un peu loin dans leur Dictionnaire de Sigillographie (Paris 1860) en écrivant cette phrase: « Rien n'est plus varié que les légendes des sceaux de ville: chaque commune, pour ainsi dire, avait sa formule particulière ». Néanmoins, les sceaux étudiés dans le présent ouvrage montrent une assez grande variété. — Après l'indication de l'espèce du sceau — *sigillum*, *secretum*, *signetum* — on a précisé la notion du détenteur, c'est-à-dire, au génitif: *civitatis*, *communitatis*, *reipublicæ* (la société, la communauté en général), *ville* (*villæ*), *oppidi*, *civitatulæ* (la ville même), *senatus*, *senatorum*, *seniorum*, *consulum*, *meliorum* (l'administration ou ses membres), *civium*, *civium habitantium*, *villanorum*, *burgensium* (les bourgeois). Voilà des combinaisons: *communitatis ville*, *seniorum oppidi*, *senatorum civitatis*, *consulum de civitate*, *consulum et civium*, *villanorum in oppido*. On y a ajouté le nom de la ville, soit sous une forme adjectivale: *civitatis Arhusiensis*, *Senatus Collingensis*, *consulum Randrusiensium*, *civium Lundensium*, soit précédé des prépositions *de* ou *in*. En pareil cas, il s'agit surtout du nom sous sa forme danoise, rarement latine: *de Sclavlosia*. On a même supprimé ces prépositions: *ville Schanør*, *civitatis Kirtingminne*; le génitif se trouve dans quelques cas exceptionnels: *civitatis Hoponti*, *Rothnoviæ*, *civium habitantium Helsingburgie*. Des explications spéciales ont été données: *S' novi oppidi Falkenbergensis*, notamment pour désigner l'assiette de la ville: *Nykøbing de Falstria*, *civitatis Nicopiæ Falstrorum*, *Akerke in insula Bornholm*. Citons enfin l'expression *ad negocia* (Roskilde), vraisemblablement inspirée par la légende du sceau chapitral de la même ville, et l'invocation pieuse *Dei gracia*, par laquelle se termine la légende (Horsens). De temps à autre, les légendes véritables ont été remplacées par des inscriptions très courtes: *sigillum de Foburg*, *sigillum Alburgense*, quelquefois encore plus simplifiées. Tout à fait par exception, on a eu recours au bas-allemand: *S' der Sted to Co-*

penheven, der Stad Ellenbogen (le nom allemand de Malmö). Il va de soi que les graveurs ont défiguré non seulement le latin — *sigillum Alburgensis, Maribodienses* etc. — mais aussi la langue danoise. — Pour terminer, nous citerons quelques devises: *Pro pace armatus*, seule inscription sur le sceau de Frederiksodde (Fredericia), et *Si Deus pro nobis, quis contra nos* (Christianshavn).

En ce qui concerne la publication des légendes, une explication spéciale s'impose. Il est seulement possible de poser les règles principales. Dans quelques cas on aura recours à celles-ci pour adopter quelque sous-règle analogue, dans quelques autres la légende est écrite de telle sorte qu'aucune règle ne pourrait s'y appliquer. Nous n'avons pas l'intention de signaler les inconséquences des divers auteurs. Côte à côte, on voit des abréviations déchiffrées sans indication détaillée de la méthode, et d'autres, non déchiffrées, dont la lecture n'aurait pas occasionné la moindre difficulté, ailleurs quelque lettre illisible ou fruste, ajoutée entre crochets, bien que ceux-ci soient employés aussi, dans le même ouvrage, pour signifier, par exemple, qu'on a ajouté les lettres finales d'une suspension. Il y a certes là de quoi irriter le lecteur. Il n'est pas permis de faire des additions quelconques sans les indiquer comme telles. D'autre part, on ne peut pas approuver les auteurs qui, évitant toute explication, se bornent à publier des légendes abrégées, même tout à fait inintelligibles. On en a des exemples. Quelques autres ont présenté une imitation typographique, suivie d'une interprétation, mais en fait c'est un procédé trop compliqué.

Comme règle fondamentale, nous proposons seulement les caractères ordinaires de la fonte, les romains et les gothiques (allemands), respectivement les capitales et les minuscules pour représenter les deux alphabets principaux des légendes médiévales: les «majuscules» et les «minuscules». — Pour imiter les majuscules, on a ordinairement employé quelques types-modèles, par exemple **SIGILLVM**. Une telle méthode n'est guère scientifique et, de plus elle est sans valeur réelle, surtout s'il s'agit d'une édition entièrement illustrée. Il est évident qu'on aura les mains libres quant à la manière dont il faut reproduire les légendes dans le texte, si tous les sceaux décrits sont représentés sur les planches. L'occasion d'étudier constamment les illustrations, de comparer les formes des légendes sous le rapport du style des caractères, les abréviations employées, les parties frustes, même abîmées, avec un texte déchiffré a permis une rédaction de celui-ci selon des principes conséquents. Comme les caractères ont toujours changé de formes, il serait absolument impossible d'avoir à sa disposition des types tout à fait exacts. Déjà De may a signalé les inconvénients de ce procédé, malheureusement pour l'employer dans ses propres ouvrages, qui sont d'ailleurs des plus importants. Faute de matériel typographique, il sera encore plus impossible d'imiter les caractères trop variés des époques qui se suivent après le moyen âge. Inutile de signaler, par exemple, la fantaisie artistique de la Renaissance. Pour tous ces caractères «modernes», les types de la fonte s'imposent aussi. D'après notre avis, on est allé trop loin en employant seulement les caractères romains, soit pour les majuscules, soit pour les minuscules. Dépouillé de son habit visible, l'esprit de la légende s'envole sans qu'il y paraisse.

Évitant les imitations, il sera bien permis d'ignorer quelque lettre tournée à gauche, comme S pour S ou N pour N; ce ne sont là que des négligences de graveur. Par contre, on doit signaler les erreurs véritables, indiquées par un point d'exclamation entre parenthèses: VILLANORUN (!), SIGILLUM MARIBODIENSES (!). Toutefois, on peut considérer scivium, même opidi, sigillum, comme l'épellation spéciale du graveur. Nous conservons l'orthographe le plus largement possible. Une remarque critique ne sera point à sa place après les mots plus ou moins défigurés orthographiquement, surtout quand il s'agit de la langue latine. Nous écrivons bien entendu, par exemple, VILLE, pas VILLÆ. Quant à la lettre V, nous l'avons remplacée, le cas échéant, par U, SIGILLUM, pas SIGILLVM. D'autre part, nous n'employons pas V pour W. — Nous proposons le déchiffrement complet de toute abréviation, faite par contraction, par suspension ou moyennant les signes abrégatifs bien connus, en ajoutant les caractères supprimés ou spécialement marqués au moyen des italiques. Le plus souvent, cela se fait sans aucune difficulté, par exemple: SECRETUM, CIVITATIS, ALBURGENSIS. Nous considérons seulement les caractères existants comme donnés, c'est-à-dire que les signes abrégatifs, notamment les traits au-dessus des caractères, vont disparaître pour être remplacés par des italiques. Quant à la langue danoise, de temps à autre, le choix des lettres à ajouter est difficile. Pour éviter une sorte d'anachronisme, le mieux sera d'employer, si possible, l'orthographe de l'époque.

Nous ne proposons pas le déchiffrement de la lettre S au début de la légende, étant donné le sens différent qu'elle peut avoir, *Sigillum*, *Secretum*, *Signetum*. Il vaut mieux conserver l'apostrophe, telle qu'elle est figurée dans la lettre S', en l'ajoutant — par principe — même lorsqu'elle est inexistante. Enfin, quant aux «abréviations» faites par ligatures, il va sans dire que les lettres se présentent séparément. — Une partie de la légende, quelques mots, une syllabe ou une lettre seulement étant illisibles ou abîmés, nous proposons une reconstruction en ajoutant entre crochets [] ce qui manque indubitablement. On aura toujours encore recours au point d'interrogation. Pour la reconstruction faite d'après un autre exemplaire du même sceau, d'ailleurs plus abîmé en ce qui concerne les figures, nous proposons des traits verticaux, par exemple: I|NSU|LA, 1|56|7. Il va de soi qu'on peut appliquer simultanément ces règles. — Si l'on ajoute un détail d'après une source secondaire, un dessin d'autrefois par exemple, nous représentons les caractères ajoutés au moyen d'un type moins grand, sans emploi des crochets ou des traits verticaux: HABITANT IUM. — Selon notre méthode, un, deux ou trois points etc. indiquent des lettres manquantes, dont le nombre est à considérer comme sûr, mais qui ne sont point devinables. De la même manière, nous employons un trait horizontal pour un mot seul, deux pour une partie indéterminable et trois pour une partie allant jusqu'à la fin. — Les explications libres, voire même hypothétiques, seront mises entre parenthèses ordinaires (). — Quant aux minuscules, représentées par les caractères gothiques, on verra que des règles pareilles pourront leur être appliquées. Seulement, comme les caractères gothiques minuscules n'existent pas à l'état cursif, s'il s'agit de déchiffrements, nous proposons l'emploi d'une sorte de minuscules cursives.

Nous ne tiendrons pas compte des croix au commencement des légendes, ni des ornements — points, étoiles, rosettes etc. — entre les mots ou, plus rarement, entre chaque lettre, ces petites figures étant sans importance véritable. — Bien que nous observions l'espace typographique ordinaire, nous proposons de marquer la division réelle d'un mot par deux traits verticaux ||. Quelquefois, une figure du champ coupe la légende pour produire une telle anomalie.

Loin de nous de considérer toutes ces règles comme définitives, et moins encore comme infail-
libles. Peut-être pourront-elles amener d'autres propositions plus utiles.

Comme on sait, on distingue du sceau, pris en général, ce qu'on nomme le sceau de secret — *secretum*, abréviation ordinaire de la désignation complète: *sigillum secretum*. On s'en servait en quelques occasions moins solennelles, ayant par ailleurs le petit *signetum*, destiné aux missives ordinaires. Bien que le moyen âge observât ces distinctions, il est évident qu'aux temps modernes les trois termes sigillographiques sont tombés en désuétude. C'est avec raison qu'on a qualifié de *sigillum* et de *secretum* les deux sceaux différents de Ribe (II, 14 e et III, 15 a). Mais est-ce que «*secretum*» est la désignation propre du sceau d'Aarhus (I, 2 a)? En tout cas, cette ville ne possédait pas à cette époque de *sigillum*. D'autre part, le *signetum* de Copenhague (VI, 8 e) est correctement qualifié à cause de sa petitesse. Le *sigillum* d'Elseneur (III, 3 l), employé en 1517, un peu plus grand qu'un *signetum* (IV, 4 a) appliqué sur une lettre de 1562, est toutefois moins grand qu'un autre de ce nom (VI, 4 c), gravé en 1582. On voit aussi que les deux «secrets» de 1563 et de 1615 (V, 4 b et VII, 4 d), sont les plus grands de tous les sceaux de cette ville. Nous notons également le petit «*sigillum*» de Faaborg (II, 3 b), en comparaison du grand «*secretum*» (IV, 3 d) de la même ville. D'autres exemples ne s'imposent pas.

A la page 14, nous avons dressé une petite liste indiquant l'âge approximatif de quelques sceaux très importants. En effet, il n'est guère possible d'établir toujours un tel classement. Le bon artisan a bien su trouver le style exact de son époque, tandis que les moins habiles se contentaient souvent d'une imitation, plus ou moins réussie.

Après les dates données, nous citons toujours la matière du sceau en question, en nous servant de l'abréviation du terme en danois: *uf*. V. (cire vierge), *rødt*, *grønt*, *brunt* V. (cire rouge, verte, brunâtre), *rødt* V. i *uf*. (cire rouge dans une cuvette de cire vierge), *rødt Lak* (cire d'Espagne rouge), *P.o. V.* (papier sur cire, sceau plaqué). Par contre, nous ne nous occupons point des attaches. Le protocole de quel-

que puissant seigneur ou d'un prélat omnipotent ne s'applique pas aux humbles bureaux de ville d'un petit pays. Il est à supposer qu'on y a choisi les attaches au hasard, sans souci des règles protocolaires des grandes chancelleries. Ainsi, la capitale même a employé en 1549 un cordon tressé de fils rouges et verts, l'année suivante de fils rouges et bleus, enfin, en 1592 de fils rouges et jaunes. A l'occasion de toutes les élections (*Hylde*) de princes héritiers de 1584 à 1648, la ville préféra une double queue de parchemin. En 1650, celle-ci fut remplacée par un ruban plat de soie rouge, cinq ans plus tard on en choisit un autre, de couleur bleu clair. Malmø, ville riche et importante, se servait en 1608 d'un cordon bleu-blanc-rouge et deux ans après, de ces couleurs, mêlées de fils jaunes. — Nous indiquons toujours le sceau plaqué (en placard), c'est-à-dire l'empreinte en cire, fixée sur la charte même, très souvent au verso du parchemin (*trykt bagpaa Pergamentet*) ou sur le (au verso du) papier (*trykt paa (bagpaa) Papiret*), et enfin la boîte ronde de bois, façonnée au tour (*Trækapsel*) ou faite en argent (*Sølvkapsel*), dans laquelle on a placé la cire. Le diamètre du sceau est toujours indiqué, à la fin de la légende.

A défaut d'indication spéciale, la charte ou la lettre citée se trouve aux Archives Royales à Copenhague. La collection d'Arne Magnussen (A. M.), fait partie de la Bibliothèque de l'Université de cette ville.

Nous avons reproduit des photographies de sceaux originaux, rarement de moulages (*Afstøbning*). Comme plusieurs matrices existent encore dans des musées ou sont gardées par l'administration des villes, dans ces cas nous avons préféré une reproduction des empreintes en plâtre (*Aftryk i Gibs*) ou en cire d'Espagne (*Aftryk i Lak*). Quelques dessins du XVIIIe siècle, provenant principalement de la bibliothèque de Langebek, complètent la collection.

Par la suite, nous avons l'intention de publier les sceaux des juridictions civiles (*Herred*), des corporations et des métiers. Tous les sceaux différents du duché de Slesvig — y compris la partie septentrionale, réunie au Danemark après la grande guerre — seront rassemblés dans un tome spécial.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	Side 5
RETTELSER.....	— 6
INDLEDNING	— 7—16
Billedlige Motiver Side 7—9, Skjolde Side 9, Beskrivelser Side 10, Legender (Omskrifter) Side 10—11, Gengivelse af Legender Side 11—12, Seglets Art Side 13, Anvendelse Side 13, Et enkelt Eksempel Side 13, Intet Eksempel fundet Side 13, Datering Side 14, Materiale Side 14, Remme og Snører Side 14, Træ- eller Sølvkapsler Side 15, Størrelse Side 15, Forekomst Side 15, Signeter Side 15, Gengivelse Side 16, Reproduktion Side 16.	
FORKORTELSER	— 18
KØBSTÆDER VEST FOR SUNDET SAMT PAA BORNHOLM.....	— 19—45
KØBSTÆDER ØST FOR SUNDET MED VISBY.....	— 47—58
FORTEGNELSE OVER TAVLERNES INDHOLD	— 58
RÉSUMÉ EN FRANÇAIS	— 59—63

* Ogsaa 1579, 9. Febr., P. o. V., Hans Barnekow's Arkiv.

* Under Beskrivelsen tilføjes, at Manden fælder en tilbageseende Drage.

c

a

d

e

b

f

g

h

i

a

c

b

e

d

f

g

i

h

k

l

b

a

d

c

e

f

g

l

h

k

i

b

a

c

f

d

g

h

e

i

a

b

d

c

e

g

f

h

b

a

c

d

e

f

g

i

h

k

b

a

c

d

f

e

g

h

b

c

a

d

e

f

b

c

d

e

a

f

g

h

a

d

c

b

g

e

f

h

i

k

a

b

c

d

f

e

d

b

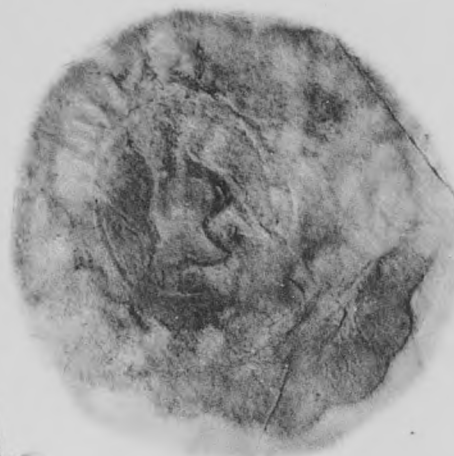
e

a

f

c

h

g

i

a

d

c

b

f

g

h

e

i

a

b

e

c

d

f

g

h

a

c

b

d

e

f

g

h

i

c

b

a

d

a

b

d

c

e

f

h

i

g

